

**BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG**

Hozzáadott érték különbözőségeen alapuló zalaegerszegi gazdaságfejlesztési koncepció

Belső konzulens:

Balázsne Dr. Lendvai Marietta

Külső konzulens:

Nagy András

Simon Dóra

Nappali tagozat

Gazdálkodási és menedzsment

Szolgáltatásmenedzsment

szakirány

2018

NYILATKOZAT

a szakdolgozat digitális formátumának benyújtásáról

A hallgató neve: Simon Dóra

Szak/szakirány: Gazdálkodási és menedzsment/Szolgáltatásmenedzsment

Neptun kód: HIIWEA

* A szakdolgozat megvédésének dátuma

(év):2018

A szakdolgozat címe: Hozzáadott érték különbözőségeen alapuló zalaegerszegi gazdaságfejlesztési koncepció

Belső (operatív) konzulens neve: Balázsné Dr. Lendvai Marietta

Külső (szakmai) konzulens neve: Nagy András

Legalább 5 kulcsszó a dolgozat tartalmára vonatkozóan:

Hozzáadott érték, kutatás-fejlesztés, innováció, tudásalapú gazdaság, katalizátor projekt.

Benyújtott szakdolgozatom **nem titkosított / titkosított**.*(Kérjük a megfelelőt aláhúzni! Titkosított dolgozat esetén a kérelem digitális másolatának a szakdolgozat digitális formátumában szerepelnie kell.)***Hozzájárulok / nem járulok hozzá**, hogy nem titkosított szakdolgozatomat az egyetem könyvtára az interneten a nyilvánosság számára közzétegye. *(Kérjük a megfelelőt aláhúzni!)* Hozzájárulásom - szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett -nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy szakdolgozatom digitális adatállománya mindenben elegendő tesz a vonatkozó és hatályos intézményi előírásoknak, tartalma megegyezik nyomtatott formában benyújtott szakdolgozatommal.

Dátum: *Zalaegerszeg, 2018. 11. 26.**Simon Dóra*

hallgató aláírása

A digitális szakdolgozat könyvtári benyújtását és átvételét igazolom.Dátum: *2018 NOV. 26**Lendvai M. Dr.*

könyvtári munkatárs

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés.....	1
II.	Helyzetelemzés.....	2
II.1.	Globális trendek zalai vonatkoztatásai.....	3
II.1.1.	Demográfiai folyamatok.....	3
II.1.2.	A helyi munkaerőpiac jellemzői.....	5
II.2.	Zalaegerszeg ipari és gazdasági jellemzői.....	9
II.2.1.	A zalai gazdaság alakulása, erre ható tényezők.....	9
II.2.2.	Vállalkozások száma és összetétele.....	11
II.2.3.	Az iparszerkezet összetétele és meghatározó szereplői.....	12
III.	Fókuszban a hozzáadott érték.....	13
III.1.	A hozzáadott érték elméleti megközelítése.....	13
III.2.	A hozzáadott érték gyakorlati megközelítése.....	19
III.2.1.	Objektív vizsgálat országos szinten működő cégek esetén.....	22
III.2.2.	Objektív vizsgálat a zalai térségben működő cégek esetén.....	31
III.2.3.	Objektív vizsgálatok következtetéseinek összefoglalása.....	38
III.2.4.	Szubjektív vizsgálat egy primer kutatás tükrében.....	40
IV.	Az innováció, mint gazdaságfejlesztési erőforrás.....	60
IV.1.	Elméleti megközelítések.....	60
IV.2.	Gyakorlati fókuszok.....	64
IV.2.1.	A zalai katalizátor projekt.....	65
IV.2.2.	A technológiai parkok lényege, szerepe.....	69
IV.2.3.	ZONE technológiai park.....	71
IV.2.4.	A projekt gazdasági hatása, vonzáskörzete.....	72
V.	További kutatási irányok.....	74
VI.	Összefoglalás.....	75
VII.	Irodalomjegyzék.....	78
VIII.	Ábrajegyzék.....	82
IX.	Táblázatok jegyzéke.....	84
X.	Mellékletek.....	85

I. Bevezetés

Napjaink egyik legtöbbet emlegetett kifejezése között gyakran szerepel, hogy a magas hozzáadott érték az eredményes gazdasági fejlődés egyik fő hajtóereje. Dolgozatomban a hozzáadott érték nagyságrendjének függvényében a zalaegerszegi gazdaságra vonatkozó fejlesztési lehetőségeket vizsgálom.

Témaválasztásom indokai között megemlíteném, hogy jelenlegi szakmai gyakorlatomat az Autóipari Próbapálya Zala Kft-nél töltöm. A cég fő tevékenysége a zalaegerszegi járműipari tesztpálya megvalósításához kapcsolódó feladatok ellátása, a beruházás koordinálása, valamint a tesztpálya versenyképes üzemeltetésének előkészítése. Az Európában is egyedülálló fejlesztés, valamint Magyarország egyik legnagyobb beruházásaként megvalósuló járműipari tesztpálya aktuális témát adott szakdolgozatomhoz.

Dolgozatomat 4 fő pillére építettem fel. Elsőként egy helyzetelemzés keretein belül Zalaegerszeg városát, majd a globális trendek zalai vonatkozásait mutatom be, ráhangolva ezzel az olvasót a város jellemző trendjeinek és iparszerkezetének megismerésére. A folytatásban a hozzáadott érték elméleti megközelítésén túl, a gyakorlati fókuszok bemutatására is sor kerül. Ennek keretein belül megismerhetjük a zalai térségre jellemző kutatás-fejlesztési indikátorokat, majd egy objektív vizsgálat során országos és térségi szinten a hozzáadott érték arányosított vizsgálata következik különböző szektorok tekintetében. Ezzel összhangban egy szubjektív vizsgálat vonatkozásában primer kutatás végzek azzal a céllal, hogy feltárjam a térségben működő vállalatok jelenlévő fejlesztési irányait, valamint a tudásalapú gazdasági fejlődésre vonatkozó potenciálokat. A dolgozat következő részben kitekintés következik: az innováció, mint gazdaságfejlesztési erőforrás jellemzőit ismertetem. Elsősorban kitörési pontok és megoldási irányok kerülnek meghatározásra a tudásalapú, innovatív gazdaság irányába, majd bemutatom a zalai gazdaságfejlesztést nagymértékben meghatározó katalizátor projektet a zalaegerszegi járműipari tesztpálya tükrében. A tesztpályához kapcsolódóan kitérek a tudásintenzív, innovatív technológiai parkok szerepének ismertetésére, majd megemlítem a projekt által generált térségi és gazdasági hatások jellemzőit.

A dolgozat utolsó fejezetében további kutatási irányok kerültek meghatározásra a hozzáadott érték különbözőségein alapuló gazdaságfejlesztésről.

II. Helyzetelemzés

Kutatásom a zalai réigóra terjed ki, elsősorban Zalaegerszeg város területére és közvetlen környezetére. E tekintetben fontosnak tartom ismertetni a város történetét, adottságait, infrastruktúráját.

Zalaegerszeg, Zala megye székhelye a Nyugat-Dunántúlon található megyei jogú város. Közel 60.000 lakosával a térség legnagyobb, az országnak pedig a tizenhetedik legnépesebb városa. A zalaegerszegi kistérség jelentős központja, számottevő település tartozik közvetlen vonzókörzetébe. A zöldterületben gazdag várost Vas, Veszprém és Somogy megye határolja. Közel van az osztrák, szlovén, horvát határhoz, valamint a Balatontól is mindössze 45 km-re fekszik. A fővárostól való távolsága közúton 224 km, melyet az 50 km-re található M7-inbanes autópálya szakaszon a legegyszerűbb megközelíteni.

A város első írásos emléke 1247-ből származik, ám régészeti becslések szerint a település már sokkal korábban lakott volt. A 14. században a már Egerszegként említett vidék a környék legnagyobb településévé nőtte ki magát, amelyet az adófizetők magas száma is bizonyított. A 15.században, 1446-ban mezővárosi privilégium kapott, így egyre gyarapodni kezdett a lakosság. A fennmaradt írásos említések szerint legalább 500-an lakhatták az akkori Egerszeget. A 16.században a török visszaverése érdekében vár épült, azonban a sereg 1664-ben mégis elfoglalta a várost. Kanizsa 1600-as eleste után Egerszeg stratégiai jelentősége megnőtt, a végvárak központja lett. (<http://ingatlan1.hu/telepuleswiki/za/zalaegerszeg/>)

Zalaegerszeg megyeszékhellyé válása a 18.századra tehető. Ebben az időszakban a leggyakrabban itt tartották a vármegye közgyűléseit. Egerszeg fejlődését a hivatalos székhellyé válása indította el az 1732-es éveket követően. Ez idő tájt jelentőssé vált Egerszegen a kézművesipar és a kereskedelem. Az 1850-es évek után megjelentek a hivatalok, amelynek köszönhetően a népesség száma is növekedett. Kovács Károlynak, a város első polgármesterének köszönhetően 1885-ben rendezett tanácsú városnak nyilvánították Zalaegerszeget.1890-ben átadásra került az Ukk–Csáktornya vasútvonal, ezzel a vasúti infrastruktúra is fejlődni kezdett. A 19.század végén számtalan új intézménnyel gyarapodott a város, 1920-ban készült el a vasútállomás is. (http://zalaegerszeg.hu/dokumentum/22982/Zalaegerszeg_gazdasagi_strategia_0805_egyeztetési_anyag.pdf)

A 20.század elején a város ismét elmaradt a környék megyeszékhelyeitől, majd az 1950-es évek hoztak komoly változásokat, ipari fejlődést Zalaegerszeg számára.

Zalaegerszeg város teljes területe 102,4 km², amelyből 36% mezőgazdasági terület, 22% erdőterület, 2% zöldterület, 6% gazdasági, ipari terület, 35% pedig egyéb területnek minősül. A domborzati adottságaiból adódóan jelentős mennyiségű erdő és mezőgazdasági övezet veszi körbe a várost.

Az infrastruktúra tekintetében a várost az autópályák, a gyorsforgalmi úthálózatok és a vasúti fővonalak egyelőre elkerülik, azonban folyamatos fejlesztések folynak a közlekedésre és a város megközelíthetőségére vonatkozóan. A vasúti közlekedésben jelentős előrelépést jelentett a néhány éve létrehozott közvetlen vasúti összeköttetés Zalaegerszeg és Szlovénia között. A térségben Zalaszentiván látja el a vasúti csomópont szerepét, ugyanis az észak-déli irányú vasúti járatokra csak itt van lehetőség csatlakozni, így Zalaegerszeg kevésbé minősül a vasúti közlekedésben lényeges központnak.

Zalaegerszeg a 74-es, 75-ös és a 76-os közlekedési utak közelében helyezkedik el. Az elmúlt évek intézkedéseinek köszönhetően az egyik fő közlekedési problémát sikerült megoldani az új 76-os út megépítésével. Jelenleg ez az útszakasz biztosítja az ipari területek számára a szállítást. A következő jelentős infrastruktúráberuházás az M76-os gyorsforgalmi út építése, 2018. februárjában tették le az alapkövet az úthálózat létrehozását illetően. Az M76-os út Zalaegerszeget köti be Magyarország autópálya-hálózatába. Regionális viszonylatokban magas szolgáltatási szintű kapcsolatot biztosít a megyei jogú városok és az ipari technológiai központok számára, továbbá biztosítja az egyes kisebb jelentőségű tranzitkapcsolatok létrehozását. Az M76-os úthálózat ezenkívül korszerű, a technológiai lehetőségeket kínálja, így ideális tesztkörnyezet lehet a járműipari fejlesztők számára. ([http://www.wikiwand.com/hu/M76-os_autóút_\(Magyarország\)](http://www.wikiwand.com/hu/M76-os_autóút_(Magyarország)))

II.1. Globális trendek zalai vonatkozásai

Az elemzés következtetéseit a zalai régió és az ipar korábbi évtizedeinek változásaiból vezetem le. Fókuszba állítom a demográfia folyamatokat, a helyi munkaerőpiac jellemzőit, valamint Zalaegerszeg gazdaságának és iparának helyzetét, hiszen ezek vizsgálatával válnak értelmezhetővé a folyamatok, azok megváltoztatására ható gazdasági tényezők, illetve a jövőbe mutató lehetőségek és trendek.

II.1.1. Demográfiai folyamatok

Zalaegerszeg népességének alakulása az 1960-as évektől jelentősen növekedni kezdett. Ennek oka a városban megvalósuló iparosítás volt, amelynek köszönhetően a városba bevándorlók száma gyors növekedésnek indult.

Napjainkban az országos tendenciával megegyezően a népesség számának csökkenése figyelhető meg, amelyet az alábbi diagram szemléltet:

1. ábra Zalaegerszeg népessége

Forrás: saját szerkesztés a KSH 2016.évi éves
településszociológiai adatok alapján

A 2016-os adatok szerint Zalaegerszeg népessége 58 154 fő, amely Magyarország lakosságának 0,59%-át teszi ki. Zalaegerszegen a 2000-es évektől jellemző a népesség számának csökkenése. Drasztikus változás a 2011.évben figyelhető meg. 2010-ről 2011-re 3,8%-kal, a 2000-es évhez viszonyítva pedig 4,5%-kal visszaesett a népesség száma. Ez a trend a következő években is folytatódott, amelynek oka a hátrányos népmozgalmi folyamatokra és a természetes fogyásra vezethető vissza.

A statisztikák szerint a gyermekvállalási kedv a megyéhez és az országhoz is hasonlítva egyre kisebb a városban. A városra is jellemző a természetes fogyás, vagyis a halálozások száma szintén a 2000-es évekre visszamenőleg meghaladja az élveszülések számát. Érdekességképpen 2016-ban 50%-kal magasabb volt a halálozások száma a születések számánál.

A városban az agglomerálódás is jellemzővé vált, így az elvándorlás másik fő inspirációja a csendesebb, nyugodtabb környezet iránti igény megjelenése, a várost elhagyók a környékbéli, elővárosiasodott falvakban találják meg új otthonukat. Zalaegerszegen a szomszédos országok közelsége következtében is jellemző az elvándorlás, a lakosság jelentős része vállal vélhetően külföldön munkát.

Zalaegerszegen már az 1940-es évektől kezdődően magasabb volt a női lakosság száma. Ez napjainkban is jellemző maradt, ugyanis a 2016-os adatok szerint 30 455 nő és 27 699 férfi él

a városban. A népesség életkor szerinti felépítését tekintve, Zalaegerszegre is jellemző a hazánkban egyaránt megfigyelhető szerkezeti változások. Az évek során egyre nagyobb lett az idősebb és egyre kisebb a fiatal népesség számának aránya.

1. táblázat Népesség kor és nemek szerint Zalaegerszeg

Korcsoportok	2015.év (fő)			2016.év (fő)		
	Nő	Férfi	Összesen	Nő	Férfi	Összesen
0-14	3702	3966	7668	3560	3975	7535
15-64	19997	19473	39470	19367	19117	38484
65-	7204	4487	11691	7438	4607	12045
Összesen	30903	27926	58829	30365	27699	58064

Forrás: saját szerkesztés a KSH 2016.évi éves
településstatisztikai adatok alapján

A fenti táblázat adataiból egyértelműen kitűnik, hogy a fiatalok (0-14 év) és a munkaerőpiac tekintetében releváns munkavállalók száma (15-64 év) évről évre lecsökken, a 65 év felettek száma azonban növekszik. Ez alapján megállapítható, hogy Zalaegerszeget az előregedő társadalmi réteg jellemzi, a lakosság 21%-át a 65 év feletti korosztály adja. Ennek a tendenciának a jövőre nézve számos következménye lehet a helyi munkaerőpiac és a születések számának tekintetében.

II.1.2. A helyi munkaerőpiac jellemzői

A helyi munkaerőpiac jellemzői során főként Zalaegerszeg városát érintő tendenciákat vettem figyelembe. Elsőként a regisztrált munkanélküliek számát, majd a foglalkoztatottak és a képzésben résztvevők számát mutatom be.

➤ Regisztrált munkanélküliek száma

A nyilvántartott álláskeresők száma a városban és ezzel összhangban megyében is csökkenő tendenciát mutat, amelynek folyamatait az alábbi táblázat illusztrálja:

2. táblázat Regisztrált munkanélküliek száma

Év	Zalaegerszeg		Zala megye	
	Fő	Index (2010=100)	Fő	Index (2010=100)
2010	2796	100	17541	100
2011	2183	78	15173	87
2012	2856	102	16216	92
2013	2399	86	13841	79
2014	1771	63	11094	63
2015	1398	50	8640	49
2016	1090	39	7029	40

Forrás: saját szerkesztés a KSH 2016.évi éves
településstatisztikai adatok alapján

A 2012.évi kiugrástól eltekintve a munkanélküliek száma a 2010-től egyre csökken. 2016-ban 1090 álláskeresőt regisztráltak, ez a lakosságnak mindössze 2%-a, és a csökkenés azóta is folytatódik.

A regisztrált munkanélküliek számának visszaesésben jelentős szerepe van a közfoglalkoztatás növekedésének. A regisztrált álláshelyek száma 2014-ben és 2015-ben is folyamatosan gyarapodott, ezzel bővebb elhelyezkedési lehetőséget kínálva a lakosságnak. Mindezek tükrében megállapítható, hogy a munkaerő kereslet fokozódása a gazdaság növekedésének, fejlődésének eredménye. A munkaerő közvetítő cégek, munkaügyi szervezetek egyre inkább megbecsületek, lényeges szerepük van a megfelelő munkaerő kiválasztásában, közvetítésében. Egyre komolyabb kihívást jelent számukra is, hogy a helyi munkaerőpiacon a kínált állások szakmai elvárásai nincsenek összefüggésben a rendelkezésre álló munkaerő képzettségével. Például sok cég az ország más régióiból hozza a munkaerőt, mert nem áll rendelkezésre betanított szakember. Ezért a helyi munkaerőpiac és a kínált állások tekintetében rendkívül fontos, hogy az oktatás, illetve a felsőoktatás, az átképzés illeszkedjen a munkaerő számára, amely elsősorban iparstrukturális helyi kérdés.

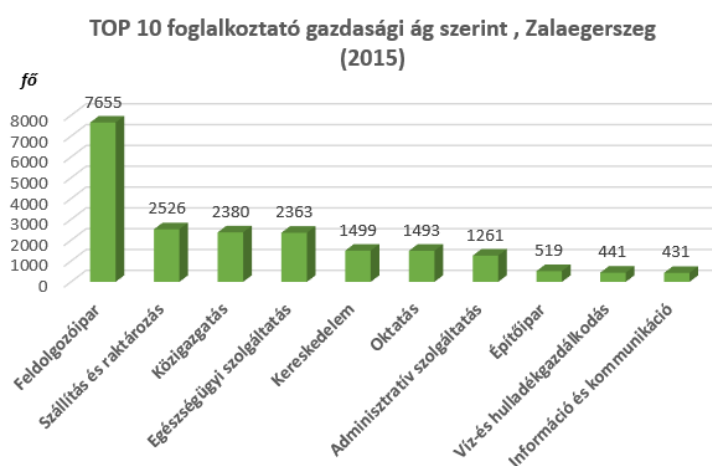
➤ Foglalkoztatottak száma

A Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából a foglalkoztatottak számát illetően jelenleg 2018. I. félévére vonatkozó adatok állnak rendelkezésre megyei szinten. 2018 első félévében összesen 65 562 fő állt alkalmazásban Zala megyében. Összehasonlításképpen ez az érték Győr-Moson-Sopron megyében 139 500 fő, Vas megyében pedig 71 400 fő.

A vizsgált időszakban az alkalmazásban állóknak 37,7%-a szellemi foglalkozású, míg 62,3%-a fizikai foglalkozású. A költségvetési szférában 19 129 fő, a versenyszférában pedig 44369 fő vállal munkát.

A legnagyobb foglalkoztatónak a gazdasági ágak szerint az ipar, azon belül is a feldolgozóipar minősül. Ebben a szektorban 14 783 főnek kínálnak munkavállalási lehetőséget, ezt követi a humán-egészségügyi, szociális ellátás, majd a szállítás-raktározás iparágban is számottevő a munkavállalók száma. Zalaegerszeg városában is hasonlóképpen alakulnak a fent említett értékek. Ezt az alábbi diagram ábrázolja:

2. ábra TOP10 foglalkoztató gazdasági ág szerint, Zalaegerszeg

Forrás: „Pannon-Tudás-Park”: A Pannon Növekedési Zóna tudástranszfer tevékenységének fejlesztése a felsőoktatási, az önkormányzati és az ipari szféra együttműködésében

A 2015.évi adatokat illetően a városban 21 795 fő a foglalkoztatottak száma. Kiemelkedő a feldolgozóipar területe, ebben a szektorban a munkavállalók 35%-a vállal munkát. A szállítás és raktározás iparág szerepe az elmúlt években egyre jelentősebbé vált a városban, e tekintetben ezen a területen az alkalmazásban állók száma is növekedett.

➤ Az alkalmazásban állók havi átlagkeresete

A havi bruttó átlagkeresetre vonatkozó adatokat tanulmányozva megállapítható, hogy Zala megye elmaradásban van a régióhoz képest. A 2018. I. félévi adatokat nézve a havi bruttó átlagkereset 11%-kal nagyobb, mint az előző évben (254 559Ft), azonban ez az összeg lényegesen eltér a Nyugat- Dunántúli Régió átlagától (306 721 Ft). Érdekesképpen ez az érték országos átlagot tekintve 324 414 Ft.

Jelentős munkaerő elvándorlása adhat okot, hogy Vas megye és Győr-Moson-Sopron megye tekintetében is magasabb a havi átlagkereset, amelyet az alábbi diagram szemléltet:

3. ábra Munkavállalók havi átlagkeresete

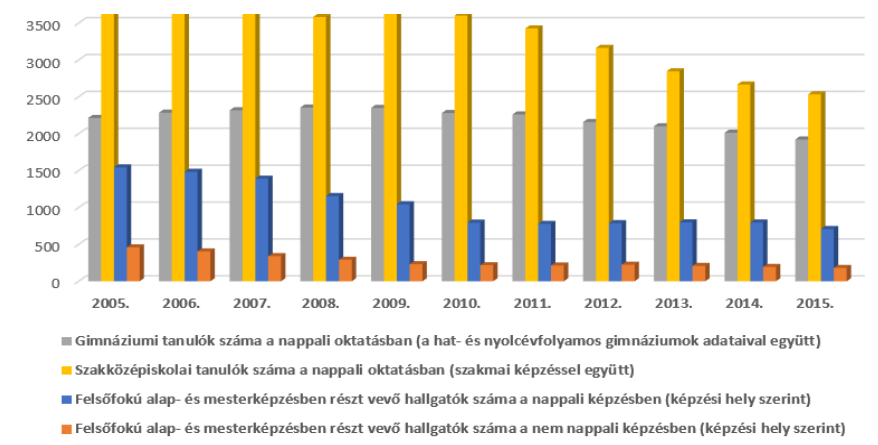
Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli029b.html

➤ A képzésben részt vevők száma

A város széles választékú és jó minőségű oktatással rendelkezik. Az oktatási intézmények az egész megyére kiterjesztve biztosítanak képzési lehetőségeket. A megfelelő színvonalú oktatási teljesítmény elengedhetetlen része a későbbi munkaerő iránti kereslet kielégítésére.

A jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján közel 4500 tanuló vesz részt középiskolai képzésben, amely a lakosság több, mint 7%-át jelenti. A középiskolába járók közül körülbelül 2500 fő szakképzésben, 2000 fő pedig gimnáziumban végzi tanulmányait. A szakképzési lehetőségek változatosak, struktúráját és szakmai jellegét elsősorban a város gazdasága indukálja. Figyelemmel kísérve az elmúlt egy évtizedet megállapítható, hogy a gimnáziumban tanulók száma elég stabil képet mutat, a szakközépiskolába járók száma azonban csökkent. A felsőoktatásban résztvevők száma az elmúlt években szintén visszaesett, viszont pozitív jelenség, hogy ma már műszaki, gazdasági és egészségügyi képzések is jelen vannak a városban. Mindezek tükrében megállapítható, hogy a Zalaegerszegen működő közép-és felsőoktatási intézmények alkalmasak olyan szakemberek képzésére, akik szaktudásukkal képesek eleget tenni a piaci kereslet kielégítésére.

4. ábra Képzésben résztvevők száma, Zalaegerszeg

Forrás: saját szerkesztés a KSH 2016.évi éves
településtatistikai adatok alapján

II.2. Zalaegerszeg ipari és gazdasági jellemzői

II.2.1. A zalai gazdaság alakulása, erre ható tényezők

Zalaegerszeg gazdaságát a folyamatos átalakulás és sokszínűség jellemezi. Kezdetben a város nem rendelkezett jelentős iparral, mezővárosként funkcionált. Az ipartelepítési politika karakterizálta a mezőváros jellegét. A mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó ipar és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások, feldolgozó iparágak voltak jellemzők. (pl.: gabonaipar)

Az 1960-as évek végén a központosított ipartelepítéssel összefüggő vidéki gyáregységek alakultak országszerte, amelyből Zalaegerszeg elsősorban a gépgyártáshoz kapcsolódó ipari szegmenshez csatlakozott. Ennek eredményeként megjelent a városban a gépgyártás, amely jelentős ipari gyökerekkel és hagyományokkal ugyan nem rendelkezett, de az iparszerkezet megváltozásával nagymértékben hozzájárult a város gazdaságának fellendítéséhez mind a kibocsátott termékek számosságát, mind az ehhez kapcsolódó munkahelyek bővítését illetően. Ennek megfelelően számos vállalat kezdte meg működését főként a főváros és a vidéki települések munkavállalóinak bevonásával. Ilyenek voltak például:

- Egyesült Izzó Zalaegerszegi Gyára
- Magyar Optikai Művek Zalaegerszegi Gyára
- Alugép
- VERTESZ

- Ganz MÁVAG Zalaegerszegi Gyára
- Zalai Nyomda

A gépgyártási struktúrán kívül erősödött a feldolgozóipar és a könnyűipar. (pl.: Zala Megyei Húsipari Vállalat, Zalaegerszegi Ruhagyár)

A rendszerváltást követően jelentősen átrendeződött az ipari környezet. A fent említett gyárak bezárásával, átalakulásával számtalan kisebb vállalkozás jött létre, amelyek képzett szakemberekre, hozzáértésre alapozva ma már nemzetközi és globális értékláncba szállító vállalatok:

- Az Alugép vállalat telephelyén ma több kis-és középvállalat működik 3B Hungaria Kft., Plyon 94 Kft, és Eckerle Automotive Kft. néven.
- A VERTESZ (Villamos Erőmű Tervező és Szerelő Vállalat) értékesítési főosztályaiból alakult meg a Schneider Electric Hungária Villamossági Zrt.
- Az Egyesült Izzó Zalaegerszegi Gyára szélesebb tevékenységi körrel napjainkban is működik kezdetben Tunsgam, majd GE Hungary Kft. néven. 2018-ban a GE megvált a fényforrás üzletágától, így ismét a magyar tulajdonosi körben kerülve Tunsgam elnevezéssel működik.
- A Zalai Nyomda a privatizáció kapcsán külföldi partner tulajdonába került. A német Edelman csoport keretein belül Edelman Hungary Packing Zrt. néven folytatja további működését.
- Jelenleg nem számottevő a könnyűipar jelenléte. A korábban az egyik legnagyobb foglalkoztató, a külföldi tulajdonú Zalaegerszegi Ruhagyár felszámolásra került, így több kisebb bér munka jellegű tevékenységet végző vállalkozás jött létre, de nem számottevő termelési értékkel.
- A Zala Megyei Húsipari Vállalat és a nagyobb élelmiszeripari vállalatok felszámolása után kisebb, hazai magánvállalatok alakultak a környéken, mint például a Pókaszeptki Húsüzem, Tóth Hús Kft. stb.
- A Magyar Optikai Művekből a mérőberendezések gyártására specializálódott üzletága kivált, amely Euro Geo Kft. néven alakult újra. Korábbi telephelyén a Philips Htr Kft. elektronikai berendezések, részegységek, késztermékek összeállítását végző beruházást hajtott végre. További akvizíció során a Flextronics International Kft megvásárolta, így vált a multinacionális vállalatként működő Flex csoport tulajdonává.

II.2.2. Vállalkozások száma és összetétele

A regisztrált gazdasági szervezetek száma 2017-ben 11638 volt, amelyből 7502 önálló vállalkozás, 3021 társas vállalkozás, valamint 1065 nonprofit szervezet. A gazdasági szervezetek száma 0,6%-kal magasabb volt, mint 2015-ben. Az önálló vállalkozások száma 1,8%-kal növekedett, míg a társas vállalkozások száma 1,9%-kal, a nonprofit szervezetek száma pedig 0,9%-kal csökkent.

A vállalkozások méret szerinti megoszlását tekintve 2016-os adatok állnak rendelkezésre. Ez alapján 8398 mikrovállalkozás, 196 kisvállalkozás, 35 közép vállalkozás és 6 nagyvállalkozás működött. Ez alapján megállapítható, hogy a méret szerinti összetétel nem túl optimális.

A gazdasági ágazatok vonatkozásában a legtöbb társas vállalkozást a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén (611 db) realizáltak, ezt követi a kereskedelem, gépjárműjavítás (599 db), majd a feldolgozóipar (282 db). A következő diagram a társas vállalkozások számát szemlélteti ágazat szerint:

5. ábra Zalaegerszegi székhelyű társas vállalkozások száma ágazat szerint

Forrás: saját szerkesztés a KSH 2016.évi éves
településtatistikai adatok alapján

II.2.3. Az iparszerkezet összetétele és meghatározó szereplői

A város ipar szerkezetét tekintve jelentős helyet foglal el a gépgyártás és az elektronika. Ez a korábbi ipar tagozódásával jött létre, így számos külföldi és magyar tulajdonú, multinacionális háttérrel rendelkező vállalat telepedett le a térségben. Ezen vállalatok piaci pozíciója folyamatosan erősödött, új szegmenseket és piacokat megcélozva bővítették tevékenységüket. Komoly hagyományok, nemzetközi, külkereskedelmi kapcsolatok és jelentős beszállítói kapacitás jellemzi őket. Az előállított termékeik elsősorban külföldi piacokra kerülnek, működésükben hangsúlyos szerepet tölt be a külföldi tőke, akár vállalatirányítási vagy tulajdonosi szerkezetben is.

Ilyen vállalatok például a következők:

- Flextronics International Kft.
- 3B Hungária Kft.
- Pylon-94 Kft.
- Eckerle Automotive Kft. (korábban Atlanta Kft.)
- AQ Anton Kft.
- Forest Kft.
- EuropTec Kft.
- Helsa Kft.
- Edelmann Packing Zrt.
- General Electric Kft.
- Schneider Electric Kft.

III. Fókuszban a hozzáadott érték

A fejezet célja a feldolgozott szakirodalmak alapján a hozzáadott érték elméleti és gyakorlati megközelítése, amely az alapját adja a következőkben bemutatásra kerülő elemzéseknek a hozzáadott érték tükrében.

III.1. A hozzáadott érték elméleti megközelítése

A napjainkra jellemző komplex és dinamikusan változó gazdasági környezet, a jelentős ipari és technológiai átalakulások, a folyamatosan erősödő nemzetközi verseny, és a vállalatok működtetésének szervezésében jelentkező stratégiai kihívások következtében egyre inkább hangsúlyossá válik a vállalatok értékteremtő képességének mértéke.

Az értéklánc-alapú menedzsment koncepció az 1980-as években került a stratégiai menedzsment fókuszába.

Az értéklánc felfogás megteremti a háttérrel azon vállalati tevékenységek közötti kapcsolat feltárásához, amelyek a fogyasztói igény kielégítésére alkalmas végtermék előállításához járulnak hozzá. Az értéklánc elemzés alapja azoknak a tevékenységeknek az azonosítása, amelyek közvetlenül a termék vagy szolgáltatás előállításában vesznek részt, valamint a fogyasztó számára hozzáadott értéket hoznak létre. Az elemzés ezen túl vizsgálja az érintett tevékenységek kapcsolatainak jellegét és összefüggéseit is. Az értéklánc megközelítés a fogyasztói igények kielégítését elsősorban olyan szemszögből vizsgálja, hogy melyek azok az értékek, amelyet a fogyasztó maga is elismer. (Chikán, 1997 p.13)

Porter-féle értéklánc

Az értéklánc-elemzés elterjedése Michael Porter nevéhez fűződik, ő vezette be az elsők között az értéklánc fogalmát Versenyelőny című művében. A szakirodalomban, a vállalati szintű értékteremtési elemzésekben az általa megalkotott modell a mai napig elterjedt, elfogadott.

6. ábra Porter-féle értéklánckoncepció

Forrás: Bartek-Lesi et al. 2007

Porter megközelítése szerint a vállalati tevékenységeket két fő részre, elsődleges, illetve támogató tevékenységekre bonthatjuk. Az elsődleges tevékenységek felelősek a közvetlen értékalkotásért, ezek láncszerűen kapcsolódnak egymáshoz. A támogató tevékenységek az elsődleges tevékenységek „kiszolgálói”, a feltételeket nyújtják a működéshez, így értelemszerűen ezek is szükségesek ahhoz, hogy a vállalat hozzáadott értéket tudjon létrehozni. A modell előnyei közé sorolható, hogy a tevékenységek folyamatba szervezését kitűnően mutatja be, valamint feltárja a vállalat értékalkotó folyamatait és segít a versenylőny, a kulcskompetenciák kialakításában, meghatározásában. Porter elméletét más kutatók napjainkra jelentősen kibővítették, gyakorlati tapasztalatok alapján számos vállalati szakember átdolgozta. Többféle elmélet született azzal kapcsolatban, hogy az értéklánc hogyan tud az ellátási láncba bekapcsolódni, hogyan lehetséges a modellt a globális, illetve társadalmi folyamatok környezetében elhelyezni. (Chikán, 1997)

A modell kidolgozása óta több, mint két évtized telt el, és bár alapelvei továbbra is aktuálisak, alkalmazása egyes területeken korlátokba ütközik. A korábbi koncepció leginkább vertikálisan integrált gyártó típusú vállalatok számára nyújt elemzési lehetőséget, elsősorban a vizsgált vállalat szempontjából. Napjainkban a technológiai fejlődés felgyorsulása, a globalizáció, a piaci igények változása jóval összetettebb értékrendszer létrehozását követeli meg a vállalatoktól. Ennek következtében újabb, komplexebb modellek alkalmazására van szükség a gyakorlatban.

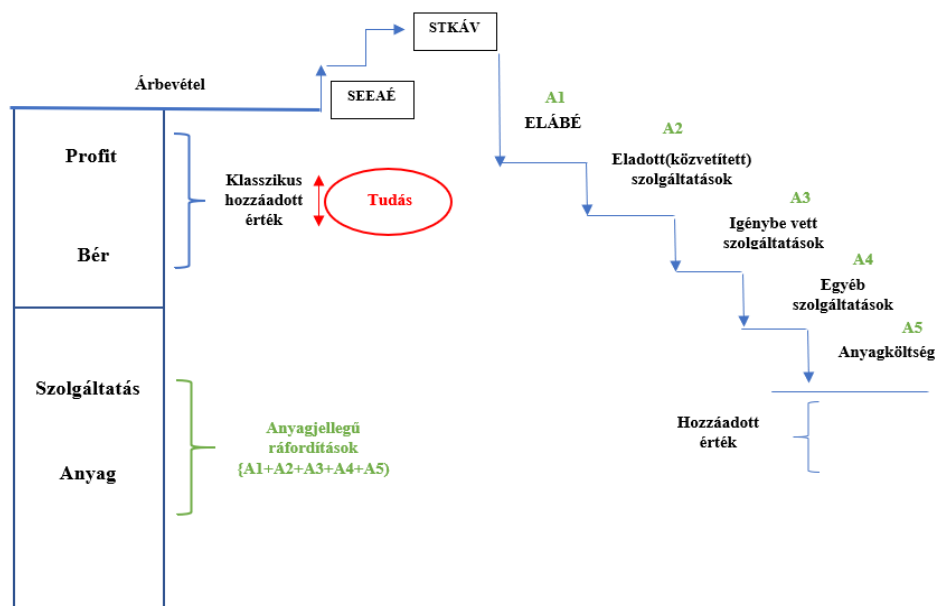
A fentiekben ismertetett értéklánc modell alapján is láthattuk, hogy vállalati teljesítmények, a termelékenység és az értékteremtő folyamatok egyik fontos mutatója a hozzáadott érték, amelyet a szakirodalmak különféle képpen definiálnak. Ezen mutató fontos jellemzője a vállalat

eredményességének, a menedzsment teljesítményének és nagymértékben hozzájárul a vállalati stratégia hatékony megvalósításához.

A hozzáadott érték lényegében nem más, mint a felhasznált inputok és outputok közti pozitív különbség, amely a gazdasági szereplők, a vállalati tulajdonosok jövedelmének a fedezetét biztosítja. Ha az inputok és az outputok differenciája nagymértékű, akkor magas hozzáadott értékű tevékenységről beszélünk. A magas hozzáadott értékű tevékenységhez nem feltétlenül kapcsolódik magas árbevétel és eredmény, ugyanis a hozzáadott érték volumenét számos szubjektív tényező befolyásolhatja. (Rózsás, 2007 p.1)

A hozzáadott érték definíciójából kiindulva, annak nagyságrendjét növelő, illetve csökkentő tényezőket mutatja be az alábbi egyszerűsített ábra:

7. ábra Hozzáadott érték növelő, csökkentő tényezők

Forrás: saját szerkesztés

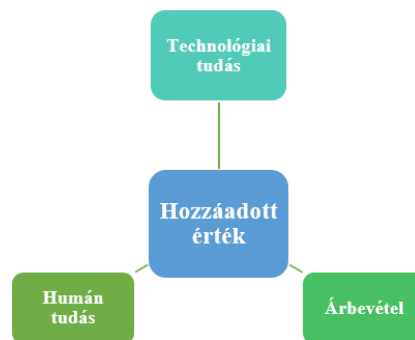
A hozzáadott érték növelésének klasszikus módja, hogy a termék előállítás, a szolgáltatás folyamatában a vállalat megvásárolja a termék előállításához szükséges anyagot, szolgáltatást, ezt munkabér költséggel előállítja, majd a piac által konform áron meghatározott hányadú nyereséggel értékesíti.

A dolgozatom során azt vizsgálom, hogy a hozzáadott érték növelése hogyan valósítható meg egyrészt az ár növelés lehetőségeivel, másrészt a termék/szolgáltatás előállítás során hogyan

hat a tudásalapú innovatív teljesítmény az előállítás költségtényezőire, ezzel a hozzáadott érték növelésére.

Ennek tekintetében a feltételezésem alapvetése, hogy a humán tudás, a technológiai tudás és az árbevétel hármasa adja a hozzáadott érték növelésének lehetőségét:

8. ábra Hozzáadott érték növelésének három fő komponense

Forrás: saját szerkesztés

Ennek a három komponensnek a lényege, hogy a humán tudás változtatja a technológiát, a technológiai tudás pedig az árbevételre jelentős hatással lehet. Ebben az esetben a tudás nem csak, mint egy vertikálisan megjelenő szolgáltatási elem (pl. oktatás) definiálható, hiszen rendszerint ez adja a tevékenység versenyképességének alapját.

A humán tudás által generált technológia körébe tartozik a fejlett infrastrukturális háttér, a vállalati folyamatok fejlett technológiákkal való támogatása, valamint az innovációs teljesítmény megléte, amelynek elengedhetetlen feltétele a megfelelő tudásbázis kiépítése. A digitalizációs fejlődéseknek, az ipar 4.0-nak jelentős hatása van egy vállalat sikerességére, és ezzel együtt a szervezeti-működési hatékonyság javítására. Az ipari változások, a rendkívül nagy adatgyűjtési lehetőségek, a mesterséges intelligencia alapú döntési és irányítási mechanizmusok mind újgenerációs, költséghatékony, az előállítás jellegében is szuperminőségű termékek előállításának irányába hatnak.

E faktorok és változások alapvetően megváltoztatják a hozzáadott érték nagyságát és generálásának szabályait. Kizárólag eredményesség oldaláról megközelítve a folyamatot, nem tekinthető igazán sikeres vállalkozásnak az a struktúra, amely ugyan eredményesség

szempontjából fenntartható, de gazdasági integráción kívül nem törekszik tudásalapú és fejlesztési integrációra.

Mindezek összefüggésében megállapítható, hogy a magas hozzáadott érték tipikusan az innovációs és fejlesztési típusú üzleti tevékenységek esetén merül fel.

A hozzáadott érték alapú iparágak speciális fogyasztói körre fókuszálnak, ugyanis termékeik nagy része egyedi gyártásra specializálódott, jelentős szerepe van a know-how-nak és a kiváló minőségbiztosítási rendszereknek. Ezért a vállalkozásnak erős ügyfélkapcsolati rendszerrel és vállalati stratégiával kell rendelkeznie. Ha egy vállalkozás környezetében és a megfelelő piaci szegmentáció során megtalálja azokat a potenciális fogyasztókat, akik képesek és hajlandóak az adott termékért/szolgáltatásért a piaci értéknél tartósan magasabb árat fizetni, akkor ezzel egyidejűleg tevékenységével ösztönzően hat arra, hogy magasabb hozzáadott értéket állítson elő. (Rózsás 2007, p.2)

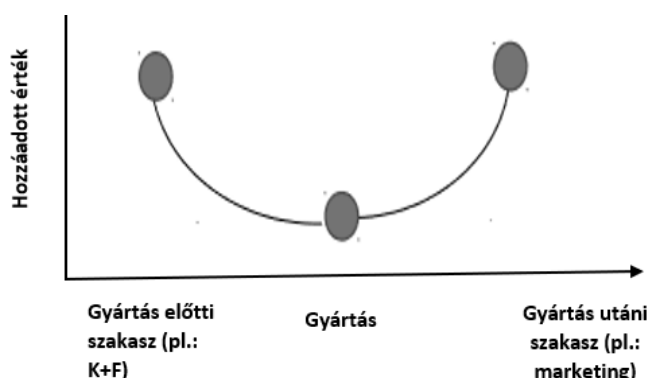
Az értéklánc egyes elemeit figyelembe véve különböző nagyságrendű hozzáadott értékek generálódhatnak, amíg a termék vagy szolgáltatás a gyártótól a végső felhasználóig eljut.

Például egy termelési folyamat során a tervezéstől kezdve számos állomáson keresztül jut el a termék az értékesítési folyamatig, majd a végső fogyasztóhoz.

Ennek a folyamatnak a lényege, hogy az értéklánc minden egyes szereplője valamilyen módosítást hajt végre az adott produktumon, azaz értéket ad hozzá, majd tovább adja a következő szereplőnek, aki szintén hozzáadja saját szakértelmét, így folyamatosan hozzáadott értékeket realizálhatunk egészen a végső állapotig, amíg a termék a fogyasztóhoz kerül, azaz ezen tevékenységek hozzájárulnak a teljes hozzáadott értékhez.

Nemzetközi kompetenciákra alapozva San Shih, az Acer alapítója alkotta meg a Mosolygörbe fogalmát. A mosolygörbe a vertikálisan integrált értékalkotás folyamatait vizsgálja. Egy koordináta rendszer függőleges tengelyén jelenik meg a hozzáadott érték, a vízszintes tengelyen pedig az értéklánc egymást követő folyamatait szemlélteti egészen a gyártás előtti szakasztól (kutatás-fejlesztés, tervezés) a termelést követő szakaszig (marketing stb). A mosolygó szájra emlékeztető görbe lényege, hogy a gyártás előtti és utáni fázisban, vagyis az értéklánc elején és végén jóval nagyobb a hozzáadott érték mértéke, mint a közepén, azaz gyártás területén. (Pongrácz-Nick, 2017, p.4)

9. ábra Mosolygörbe

Forrás: <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2315/1/VT2016n4p3.pdf>

Napjainkra ez trend átalakult, a mosoly egyre bővebb, szélesebb. A termelés, tömeggyártás területén a technológiai fejlesztés, az automatizálás és a digitális, szoftveralapú megoldások következtében sorra rendeződnek át iparágak. Az automatizálás folyamata a konkurens gyártóknál, a gyártási folyamatok technológiai megoldásait közelíti egymáshoz. A gyártási költség színvonala, ennek megfelelően a minimalizálás mértéke is közelíti egymást. A vállalat eszközszerében, aki az előállítási folyamatban közelít a tudásközpontú megoldások irányába (pl.: ipar 4.0), azoknál jelentős hozzáadott érték emelésére van lehetőség. (Pongrácz-Nick, 2017, p.4)

A termék kutatás-fejlesztés hozzáadott értéke nagyon fejlett technológia tudást feltételez a vállalatnál.

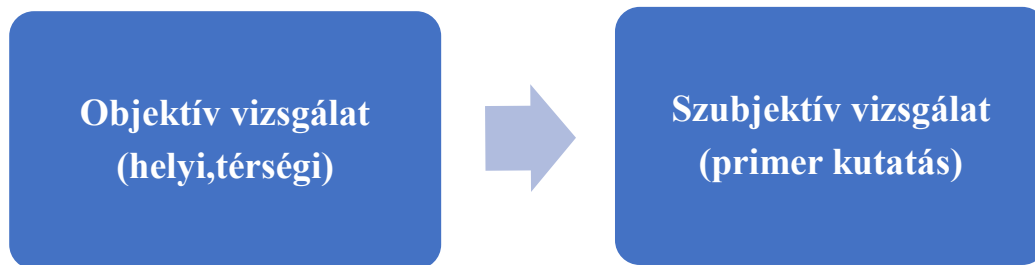
Globális szinten a magyar piaci részvételt elemezve gyakran az a probléma merül fel, hogy a fejlettebb országokban működő külföldi anyavállalatok végzik a kezdő és befejező szakaszt és a kisebb hozzáadott értéket jelentő gyártási fázist pedig kiszervezik, jelen esetben például magyar vállalatoknak. Ennek következtében a magyar export gyakran alacsonyabb hozzáadott értéket jelentő gyártási, termelési tevékenység kivitelezéséből áll, a magasabb hozzáadott értékű szakaszokat pedig más országok vállalati megtartják maguknak. Vegyük példának a Magyarországon működő autógyárakat. A kutatás-fejlesztés más országokban, például Németországban történik, a másik oldalról nagyobb hozzáadott értéket jelentő gyártást követő szakaszhoz kapcsolódó tevékenységeket sem a magyar vállalatok végzik. Az összeszerelt termékek, autók exportja valamelyest növelik a hozzáadott értéket, de Magyarország

részeseése a fent említett okokból kifolyólag jelentősen kisebb, hiszen a gyártástechnológiai alapokon alapuló hozzáadott érték mindig kisebb mértékű, mint a fejlesztési és értékesítési területen, a fenti elmélet szerint is. (Rekettye, 2016, p.7)

III.2. A hozzáadott érték gyakorlati megközelítése

Ebben a fejezetben a hozzáadott érték gyakorlati megközelítéséről lesz szó, amely által megismerhetjük a kutatás fő területére, a zalai régióra kiterjedő hozzáadott érték teljesítményeket és a jellemző tendenciákat. Ennek elemzésére egy objektív és ezzel összhangban egy szubjektív vizsgálat került megvalósításra.

10. ábra Kétirányú kutatás

Forrás: saját szerkesztés

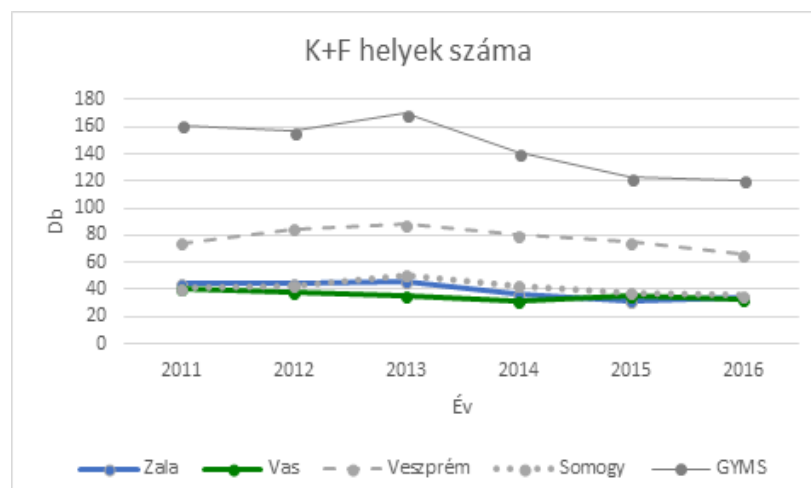
Az előző részben már említésre került a kutatás-fejlesztés fontossága a hozzáadott értéket illetően. A kutatás-fejlesztés meghatározó szerepet tölt be a gazdaság fenntartható fejlődésében, a vállalatok versenyképességében, használata során komoly potenciálra tehetnek szert a vállalatok.

Zala megye és ezzel összhangban Zalaegerszeg tekintetében a kutatás-fejlesztési teljesítmények alacsony értéket mutatnak, lényeges elmaradás állapítható meg a régió más megyéihez és az országos szinthez képest is. Jelentős értéknövelő komponensnek tekinthető azonban, hogy az elmúlt pár évben Zalaegerszegen komoly innovációs fejlesztések, előrelépések valósultak meg, melynek keretében számos innovatív tevékenységet végző szervezet alakult. A teljesség igénye nélkül ilyen például a Pannon Fejlesztési Alapítvány, a Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter, vagy a Zala Megyei Ipari és Kereskedelmi Kamara. Az említett példákhoz tartozik még a zalaegerszegi északi ipari parkban található, a város önkormányzata által üzemeltetett inkubátorház, amely számos vállalkozásnak ad otthont, többek között a gépipari gyártástechnológiákra és eszközfejlesztésre specializálódott Technológiai Centrumnak, amely saját kutatóhelyet és mérőlaborral rendelkezik.

A fent leírtak folytán a következő diagramok megyei összehasonlításban mutatják a kutatás-fejlesztésre vonatkozó adatokat 2011-2016-ig bezárólag, beleértve a vállalkezési, államháztartási és felsőoktatási szektorokat is. Ezek alapján a vizsgált mutató, a hozzáadott érték szempontjából is számos következtetés vonható le a zalai térséget illetően.

Elsőként a K+F helyek számának alakulását láthatjuk az alábbi grafikonon, amely alapján látható, hogy az egyes megyékben hány K+F helyet regisztráltak az adott évekre vonatkozóan.

11. ábra K+F helyek száma

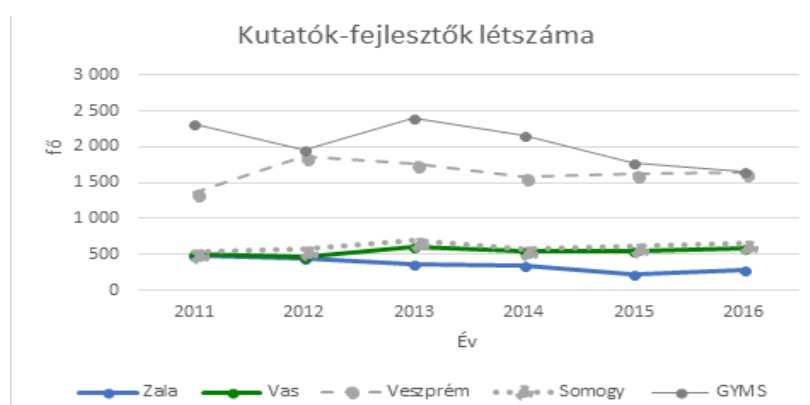
Forrás: A zalaegerszegi Technológiai Park és a köré épülő ökoszisztéma

A kutató-fejlesztő helyek száma a Nyugat-Dunántúli régió tekintetében Győr-Moson- Sopron megyében a legmagasabb, amelynek oka az innovatív felsőoktatási és üzleti kutatási bázisokra vezethető vissza. Ehhez képest Zala megye viszonylag alacsonyabb adatokkal rendelkezik.

Pozitív képet mutat, hogy a 2011-től növekvő a K+F helyek számának aránya, azonban 2013-tól csökkenő tendenciát figyelhetünk meg. Míg 2011-ben a 44 K+F helyet tartottak nyilván, ez az érték 2016-ra már 40 alá süllyedt. Zala megye tekintetében is jelentős hozzájárulást biztosítanak a térségben működő egyetemek által kialakított kutatóhelyek, tudásközpontok, amelyek lényeges hatást gyakorolnak a kutatással és fejlesztéssel foglalkozó helyek tevékenységére.

Hasonló trend jellemzi a kutatók-fejlesztők létszámára vonatkozóan adatokat is területi megoszlásban.

12. ábra Kutatók-fejlesztők létszáma

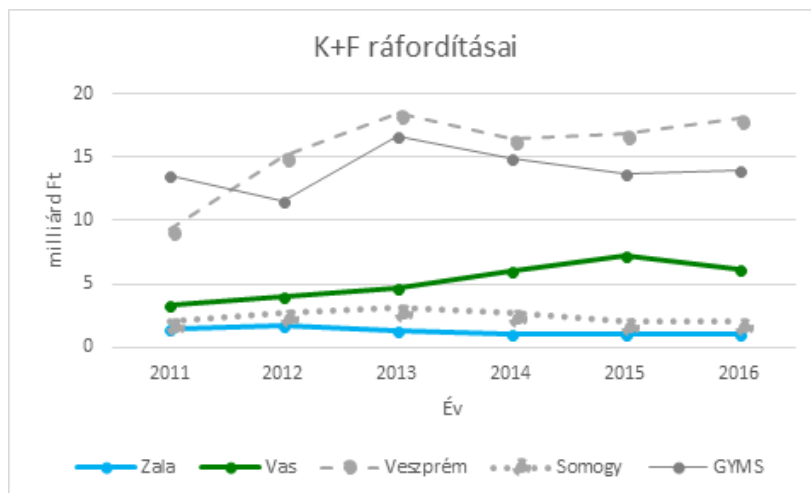

Forrás: A zalaegerszegi Technológiai Park és a köré épülő ökoszisztéma

Továbbra is első helyet foglal el Győr-Moson – Sopron megye, bár ahogy a diagram mutatja az elmúlt pár évre visszamenőleg csökkenést is megfigyelhetünk. Ezzel szemben Vas és Somogy megye értékei emelkedni kezdenek, de sajnálatos módon Zala megye még mindig az utolsó helyet foglalja el a megyék között. A 2011.évi népszámlálás idején 490 főt tartottak nyilván, 2016-ra ez a szám azonban redukálódott.

Végül a kutatás-fejlesztés ráfordításait is fontos figyelembe venni, ugyanis a K+F-re szánt források, valamint az ebbe investált befektetések tájékoztatást adhatnak a vállalatok jövőbeni fejlesztéseiről, gazdasági helyzetük alakulásáról.

13. ábra K+F ráfordításai

Forrás: A zalaegerszegi Technológiai Park és a köré épülő ökoszisztéma

Ezen adatok szerint a Nyugat-dunántúli régióban, azaz Zala, Vas és Győr-Moson-Sopron megyében a vállalalkozási szektorban merül fel a legtöbb ráfordítás.

A diagram alapján Somogy megye és Győr-Moson-Sopron megye rendelkezik a legtöbb K+F ráfordítással, Zala megye esetében ismét nem túl jelentős a ráfordítások mértéke, számszerűsítve körülbelül 1 milliárd forint a 2016-os értékek alapján.

A bemutatott kutatás-fejlesztési indikátorok alapján is megállapítható, hogy a zalai régió elmaradott képet mutat, amely a gazdaság fejlődését is egyértelműen árnyalja. Habár a városban az innovációhoz és a kutatás-fejlesztéshez elengedhetetlen infrastrukturális feltételek adtak, a térségben működő főleg gépiparra fókuszáló vállalatok és egyetemi kutatóhelyek kapacitásai fejlődő tendenciát mutatnak, de az innovatív teljesítmények és megoldások kiforratlan, visszafogott folyamatai jellemzik egyelőre várost és a megyét is.

Összefoglalva megállapítható, hogy Zalaegerszeg város esetében a tudáshasznosításra, a kutatás-fejlesztésre összepontosító területekre nagymértékű fókuszt kell fektetni a helyi gazdaság fellendítése érdekében, amely által magasabb hozzáadott értéket előállító tevékenységek jönnek létre, és az innovációs képesség javítására is lehetőség nyílik a gazdasági teljesítmény bővítése érdekében.

III.2.1. Objektív vizsgálat országos szinten működő cégek esetén

➤ A kutatás célja

Kutatási célként annak vizsgálatát tűztem ki, hogy a mintába bevont szektorokban (szolgáltató, fejlesztő, gyártó, kereskedelem) vizsgáljam:

- a hozzáadott értékhez kapcsolódó mutatószámok tekintetében milyen eltérések vannak az egyes szektorok között;
- az egyes szektorok jellemzői hogyan, milyen nagyságrenddel jellemezhetők.

➤ A kutatási probléma, a kutatás tárgya

A kutatás egyik fő kiindulópontja, hogy a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek jelenléte egy adott térségben nagymértékű gazdasági fejlődést eredményeznek. Egy vállalat eredményességének egyik fokmérője a hozzáadott érték teremtési potenciál. Sok vállalkozás azonban a hozzáadott érték növelésének lehetőségeit nem a minőségi tudáshálózat, kutatás-fejlesztésre orientálódott tevékenységek integrálásában látja. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy az egyéb tevékenységek, technológiai fejlesztések nem nyújtanak értéket, de szignifikáns változások elérése érdekében a vállalatoknak a tudásintenzív, innovatív hálózatos

együttműködések felé kellene tendálni. Mindezek tekintetben a hozzáadott érték és a gazdaságfejlesztés összefüggései kerülnek vizsgálatra, a gazdaság értékteremtési potenciáljának oldaláról megközelítve.

➤ **A kutatás hipotézisei, célkitűzések**

• A kutatás célkitűzései:

1. A hozzáadott érték arányosított vizsgálata a különböző szektorokban.
2. A hozzáadott érték definíciója tükrében a legjellemzőbb komponens a humán hozzáadott érték arányának vizsgálata.
3. Az eszközellátottság mértékének vizsgálata a tevékenység jellegének megfelelően.
4. A vizsgálatokból adódó eredmények, mint gazdaságfejlesztési irányára vonatkozó javaslatok megfogalmazása.

• **A kutatás hipotézisei**

H1: Az egy főre jutó árbevétel a fejlesztő cégeknél a legalacsonyabb, a kereskedelmi cégeknél a legmagasabb. E kettő között helyezkednek el a gyártó cégek.

H2: A bérköltség összege árbevétel arányosan legmagasabb a fejlesztéssel tevékenykedő szervezetknél. Ezt követik a gyártással foglalkozó vállalatok, majd a kereskedelmi cégek.

H3: Az egy főre jutó bérköltség a fejlesztő cégeknél a legmagasabb, majd a rangsorban a gyártó és kereskedelmi cégek következnek.

H4: Az egy főre jutó hozzáadott érték kiemelkedő a fejlesztő típusú vállalatoknál, majd a gyártó és kereskedelmi vállalatoknál.

H5: A hozzáadott érték árbevétel arányosan a fejlesztő cégeknél a legnagyobb értékű, ezután a gyártó és kereskedelmi cégek állnak.

H6: Az értékcsökkenés árbevétel arányosan a fejlesztő cégeknél nagymértékű, a gyártó és kereskedelmi környezetben alacsonyabb.

➤ **A kutatás módszerének bemutatása**

Az objektív kutatásban különböző ágazatokban tevékenykedő vállalatok kerültek vizsgálatra. Fontos kritérium volt, hogy lehetőleg karakteresen, tevékenységi kör jellegének megfelelően elkülöníthetőek legyenek a vállalatok, amelyek a TEÁOR számokkal is igazolhatóak. Ennek értelmében fejlesztő, gyártó és kereskedelmi cégekre esett a választás, amelyeket a nyilvánosan közzétett beszámolók, valamint a mérleg és eredménykimutatásban szereplő adatok alapján

vizsgáltam három évre visszamenőleg. Fontos megjegyezni, hogy ez a kutatás nem törekszik reprezentatív vizsgálatra, ugyanis fő célja az volt, hogy első megközelítéseket, jellegzetes mintákat tárjon fel további kutatási irányok kijelölésével.

- **A kutatás célterülete:** Magyarország
- **A kutatás célcsoportja:** különböző gazdasági szektorokban (fejlesztő, gyártó, kereskedelmi) működő vállalatok, amelyek kapcsolatban állnak a zalaegerszegi járműipari tesztpályával.
- **A mintavétel módja:**

A mintába bevont vállalkozások a zalaegerszegi járműipari tesztpályával kapcsolatban álló, illetve a járműipari területhez köthető cégek, akik a következő szempontok szerint lettek kiválasztva:

- A vizsgált fejlesztő cégek a tesztpálya stakeholderei;
- A vizsgált gyártó cégek az országban és a régióban működő járműipari szektorban tevékenykedő meghatározó vállalatok, valamint ipar 4.0 releváns gyártó cégek;
- A vizsgált kereskedelmi cégek a globális értékláncba illeszkedő, illetve járműalkatrész kereskedő egységek.

- **A minta nagysága:** a vizsgálat során 24 cég került elemzésre, amelyek közül 8 fejlesztő, 10 gyártó és 6 kereskedelmi kategóriába sorolható.
- **A mintavétel ideje:** A cégek objektív vizsgálatára 2018. júliusában került sor.
- **A technikai lebonyolítás:** Az objektív vizsgálat elvégzéséhez a nyilvánosan közzétett mérleg és eredménykimutatásban szereplő adatok Microsoft Excel fájlba kerültek kigyűjtésre.
- Az objektív kutatást célzó elemzés főbb területeit illetően a hozzáadott érték szempontjából releváns mutatók kerültek vizsgálatra:
 - Egy főre jutó árbevétel,
 - Bérköltség összege árbevétel arányosan,
 - Egy főre jutó bérköltség,
 - Egy főre jutó hozzáadott érték,
 - Árbevétel arányosan a hozzáadott érték nagysága,
 - Árbevétel arányosan az értékcsökkenés mértéke.

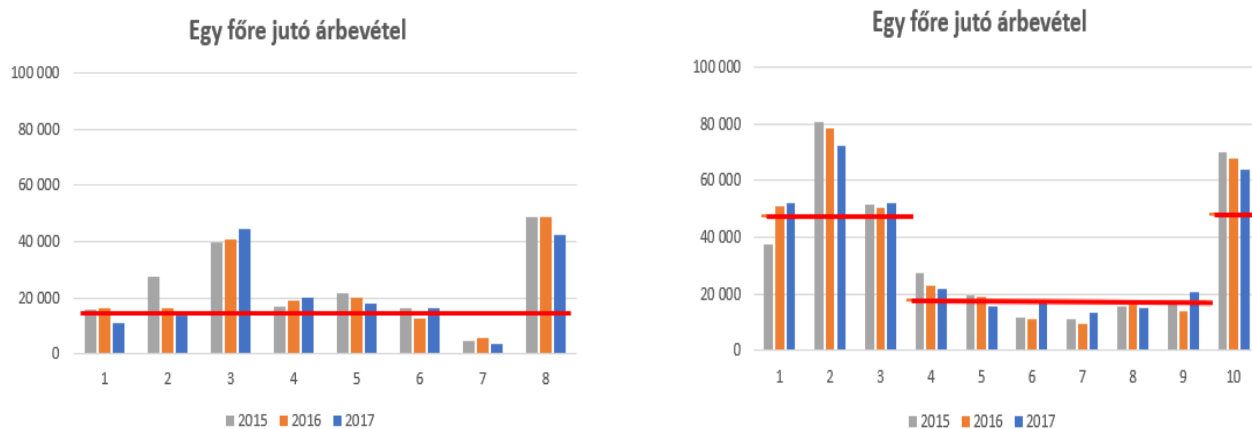
- **Az elemzési technika:** Az adatok feldolgozásához segítséget jelentett a Microsoft Excel programja, amely támogatásával grafikonok és diagramok is készültek, biztosítva ezzel a szemléletesebb megjelenítést.
- **A kutatás eredményeinek bemutatása**

Az objektív kutatás során a különböző ágazatokban tevékenykedő vállalatok vizsgálata során hat hipotézis került vizsgálatra, amelyeket a mérleg és eredménykimutatásban található adatok alapján a kiszámolt mutatókkal és diagramokkal támasztottam alá. Az ábrán szereplő piros vonalak önkényes módon, a becslés szándékával kerültek behúzásra, csupán indikációs céllal jelölik az adott indikátorra vonatkozó jellemző értéket, a pontos érték meghatározása külön kutatás tárgya lehet.

A hipotézis vizsgálat eredményei a következőképpen alakultak:

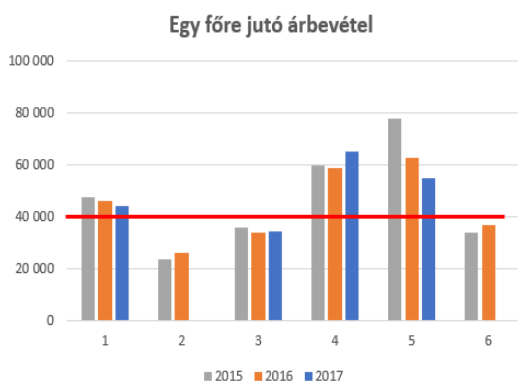
HI: *Az egy főre jutó árbevétel a fejlesztő cégeknél a legalacsonyabb, a kereskedelmi cégeknél a legmagasabb. E kettő között helyezkednek el a gyártó cégek.*

14. ábra Egy főre jutó árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

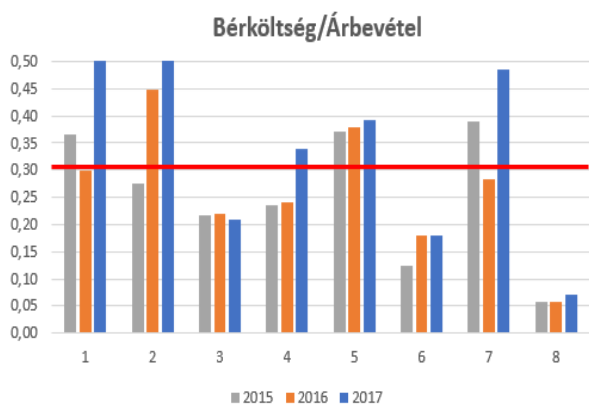

Forrás: saját szerkesztés

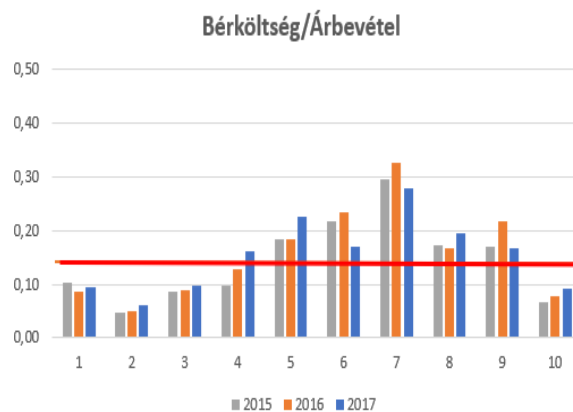
Összeségében megállapítható, hogy az I. hipotézisben megfogalmazott állítások teljesültek. Az egy főre jutó árbevétel a fejlesztő cégek esetén körülbelül 20 millió forint, a kereskedelmi cégeknél pedig 40 millió forint körüli ez az érték. E kettő között helyezkednek el a gyártó cégek, ahol viszont szóródást láthatunk, még pedig úgy, hogy a magyar KKV-k körében az egy főre jutó árbevétel 20 millió forint alatti, míg a multinacionális vállalatoknál 50 millió forint feletti. **(H1 igazolódott.)**

H2: A bérköltség összege árbevétel arányosan legmagasabb a fejlesztéssel tevékenykedő szervezetknél. Ezt követik a gyártással foglalkozó vállalatok, majd a kereskedelmi cégek.

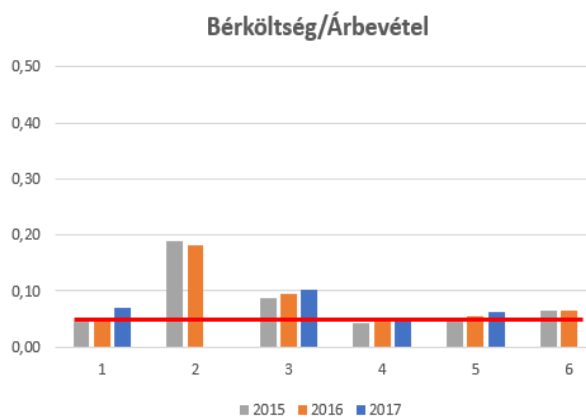
15. ábra Bérköltség/Árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

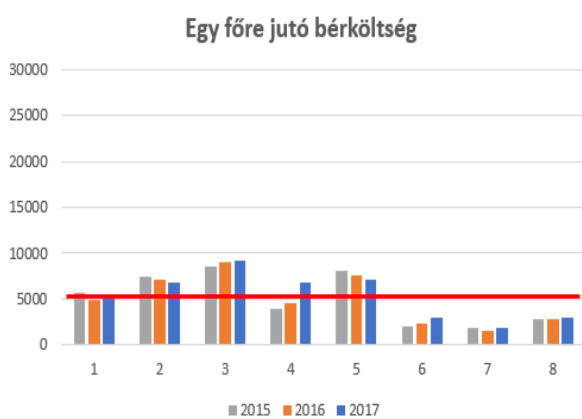

Forrás: saját szerkesztés

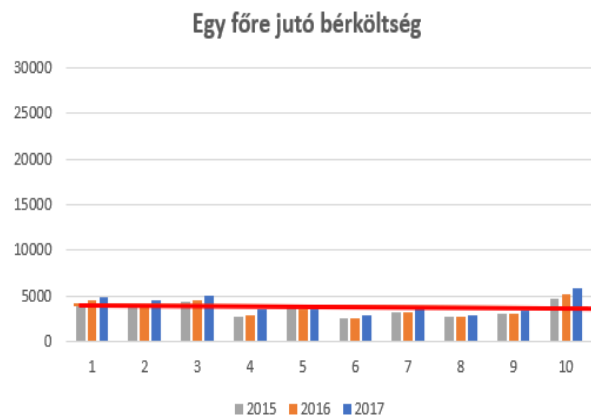
A II. hipotézis a vizsgálat során helytállónak bizonyult, azaz a bérköltség összege árbevétel arányosan hozzávetőleg 30% a fejlesztő vállalatoknál, a gyártó cégeknél 15-20%, míg a kereskedelmi vállalatoknál ez csak 5-10%. Ennek értelmében a fejlesztő cégek tevékenysége a leginkább humán erőforrás intenzív. **(H2 igazolódott.)**

H3: Az egy főre jutó bérköltség a fejlesztő cégeknél a legmagasabb, majd a rangsorban a gyártó és kereskedelmi cégek következnek.

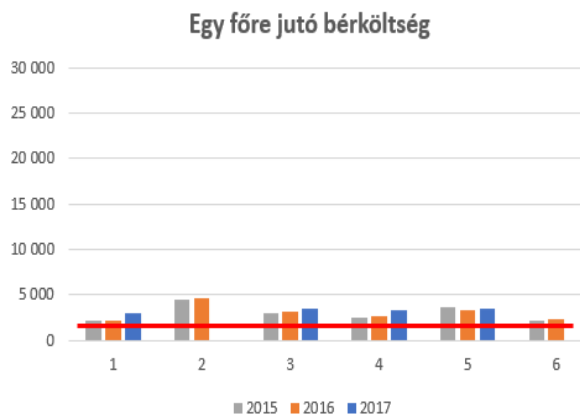
16. ábra Egy főre jutó bérköltség a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

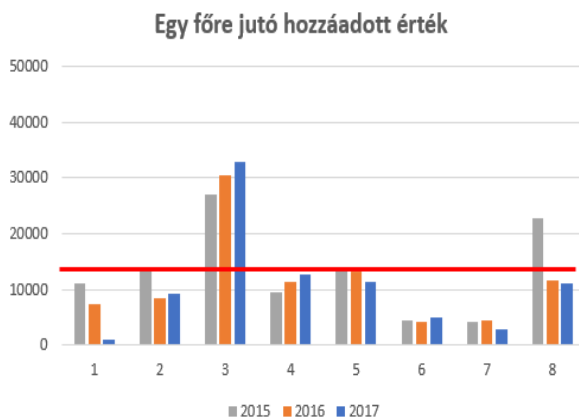

Forrás: saját szerkesztés

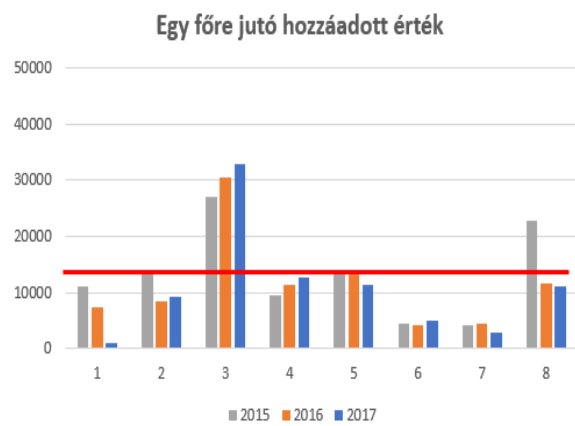
A III. hipotézisben megfogalmazott állítás alátámasztásra került. Az egy főre jutó bérköltség a fejlesztő cégeknél átlagosan legalább évi 5 millió forint/fő. A gyártó cégeknél ez az érték jellemzően 5 millió forint alatti, a kereskedelmi cégeknél viszont inkább 2-3 millió forint között alakul, vagyis a fejlesztő vállalatok jóval kvalifikáltabb munkaerőt igényelnek. **(H3 igazolódott.)**

H4: Az egy főre jutó hozzáadott érték kiemelkedő a fejlesztő típusú vállalatoknál, majd a gyártó és kereskedelmi vállalatoknál.

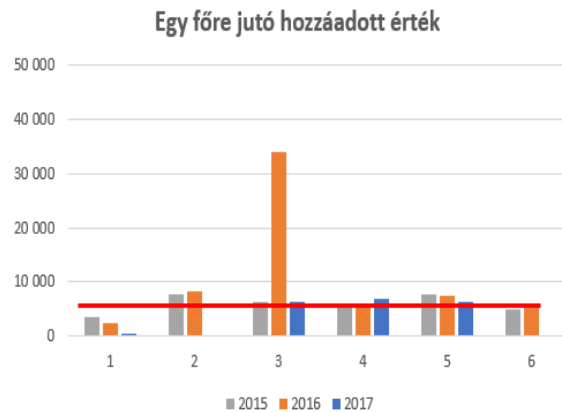
17. ábra Egy főre jutó hozzáadott érték a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

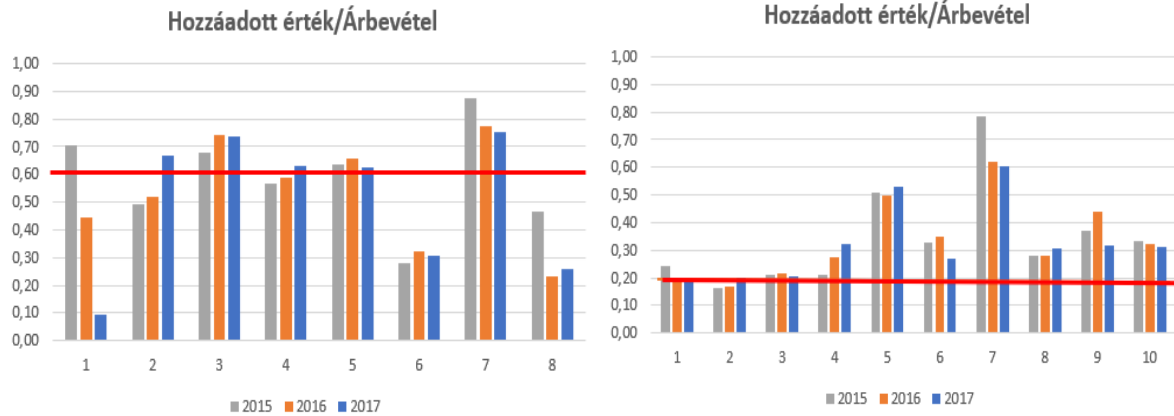

Forrás: saját szerkesztés

A IV. hipotézis igaznak bizonyult, amely szerint az egy főre jutó hozzáadott érték a fejlesztő cégeknél 10 millió forint kiugró példától eltekintve, a gyártó vállalatoknál inkább 10 millió forint alatti, a kereskedelmi cégeknél pedig az 5 millió forint körüli érték a jellemző. **(H4 igazolódott.)**

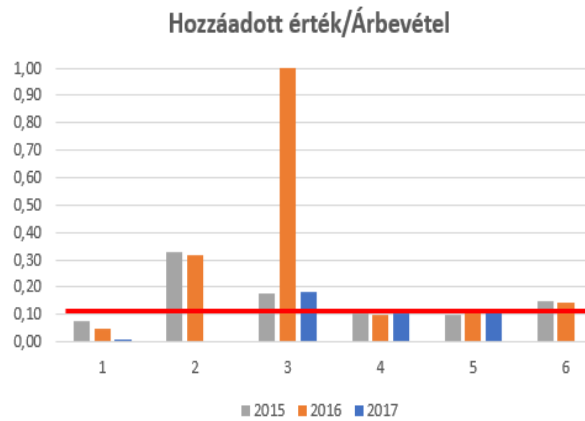
H5: A hozzáadott érték árbevétel arányosan a fejlesztő cégeknél a legnagyobb értékű, ezután a gyártó és kereskedelmi cégek állnak.

18. ábra Hozzáadott érték/ Árbevétel a fejlesztő, gyártó, kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

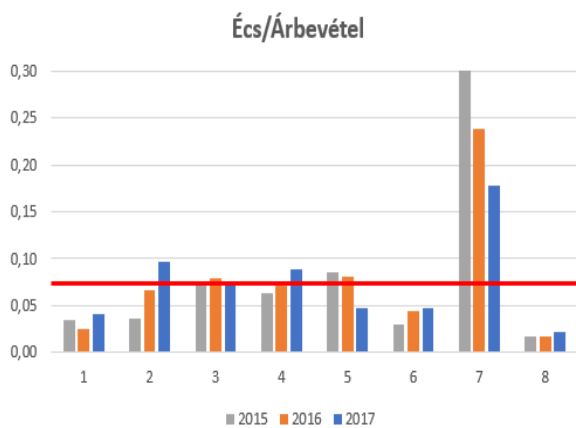

Forrás: saját szerkesztés

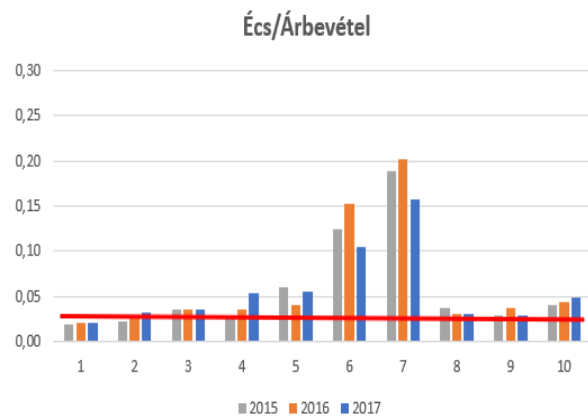
Az V. hipotézis tekintetében megfogalmazott kijelentés bebizonyosodott. E szerint a hozzáadott érték árbevétel arányosan akár 60% is lehet, a gyártó cégeknél 20-30%, a kereskedelmi cégeknél pedig 10% körül alakul, vagyis H4-H5 tükrében megállapítható, hogy a fejlesztő cégeknél a legmagasabb a hozzáadott érték intenzitás.

H6: Az értékcsökkenés árbevétel arányosan a fejlesztő cégeknél nagymértékű, a gyártó és kereskedelmi környezetben alacsonyabb.

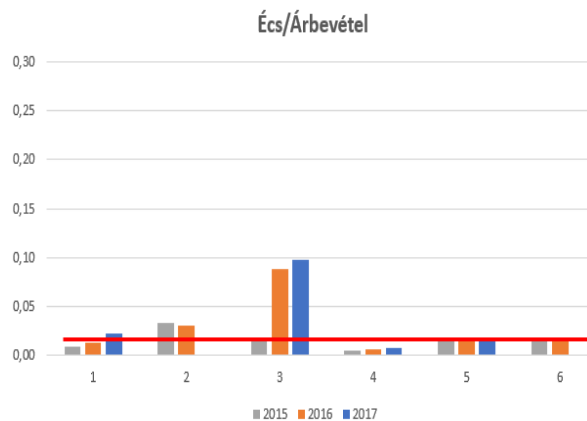
19. ábra Écs/Árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

A VI. hipotézis állításai igaznak bizonyultak. A fejlesztő cégeknél a legnagyobb mértékű értékcsökkenési leírás állapítható meg, amely árbevétel arányosan 5-8% feletti értéket is elérheti. Ez eredhet az eszközellátottság minőségéből, illetve az immateriális javak elemeiből. A gyártó környezetben ez az érték inkább 5% alatti, míg a kereskedelmi vállalatoknál 1-2%. **(H6 igazolódott.)**

Az országos objektív vizsgálat során a következő konklúziók kerültek megállapításra:

- Az egy főre jutó árbevétel a **multinacionális vállalati szektorban** tevékenykedő gyártó, valamint a kereskedő szektorban a legnagyobb;
- A bérköltség árbevétel arányosan a **fejlesztő cégeknél** a legmagasabb;
- Az egy főre jutó bérköltség szintén a **fejlesztő cégeknél** a legmagasabb;
- Az egy főre jutó hozzáadott érték, valamint árbevétel arányos hozzáadott érték a **fejlesztő környezetben** a kiemelkedő;
- Az értékcsökkenési leírás árbevétel arányosan a **fejlesztő vállalatoknál** a legnagyobb.

III.2.2. Objektív vizsgálat a zalai térségben működő cégek esetén

➤ **A kutatás célja:**

A térségre irányuló objektív vizsgálat fő célja a helyi vállalatok jellemző tendenciáinak feltérképezése, valamint annak vizsgálata, hogy az országos viszonyokhoz képest hol helyezkednek el a zalai cégek.

➤ **A kutatás hipotézisei:**

A térségi objektív kutatást illetően külön hipotézisek nem kerültek megfogalmazásra, hiszen az országos objektív elemzés során a felállított hipotézisek vannak a vizsgálat középpontjában helyi szinten is.

➤ **A kutatás módszerének bemutatása**

Mivel a zalai régióban a fejlesztő típusú tevékenység nem jellemző, a fejlesztéssel foglalkozó cégek száma elenyésző, így harmadik kategóriaként a szolgáltató vállalatokat vontam be a kutatásba, mivel struktúráját tekintve a legközelebb állhatnak a fejlesztő cégekhez, valamint a klasszikus kutatás-fejlesztési tevékenység speciális szolgáltatásként is definiálható.

➤ **A kutatás célterülete:** Zalaegerszeg közvetlen környezete

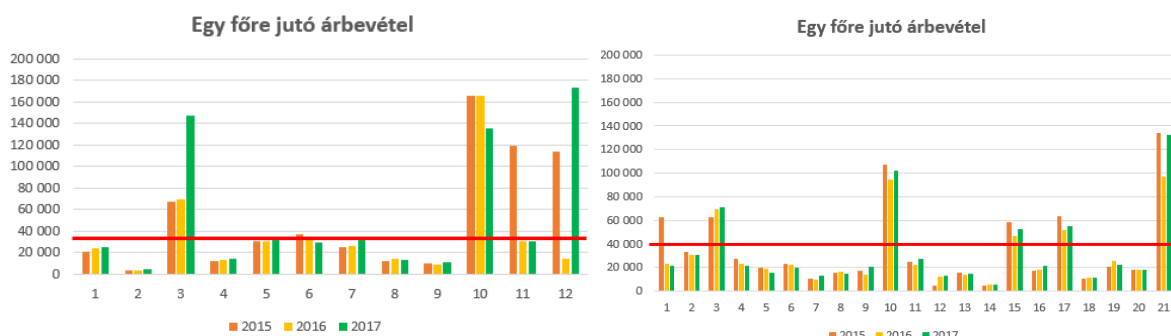
➤ **A kutatás célcsoportja:** Zalaegerszeg térségében működő vállalkozások.

- **Mintavétel módja:** a zalai TOP 100 kiadványban szereplő 2017.évi eredmények alapján a zalaegerszeg környéki cégek Microsoft Excel táblázatban kigyűjtésre kerültek, majd véletlenszerűen 41 vállalat került kiválasztásra. Az objektív vizsgálat vonatkozásában a kiválasztott 41 cégből 39 cég került elemzésre. Ennek oka, hogy két vállalatnál nem álltak rendelkezésre olyan adatok, amelyből az objektív kutatásban szereplő indikátorokat elemezni tudtam volna.
- **A minta nagysága:** a térségi objektív vizsgálat során 39 vállalat került elemzésre, amelyek közül 12 szolgáltató, 21 gyártó és 6 kereskedelmi szektorban működik.
- **A mintavétel ideje:** a helyi cégekre vonatkozó objektív vizsgálat elvégzésére 2018.szeptemberében került sor.
- A kutatás során a **technikai lebonyolítás**, valamint az **elemzési technika módszere** az országos objektív vizsgálattal azonos módon került elvégzésre.
- **A kutatás eredményeinek bemutatása**

A különböző szektorokban (szolgáltató, gyártó, kereskedelmi) elsőként az egy főre jutó árbevételt, majd árbevétel arányosan a bérköltség nagyságát és az egy főre jutó bérköltség összegét vizsgáltam. Ezt követi árbevétel specifikusan, valamint egy főre vetítve a hozzáadott érték vizsgálata. Végül a vállalatok eszközellátottságára utaló értékcsökkenési leírást vettem számításba árbevétel arányosan. Az eredmények az alábbi diagramokon kerülnek szemléltetésre:

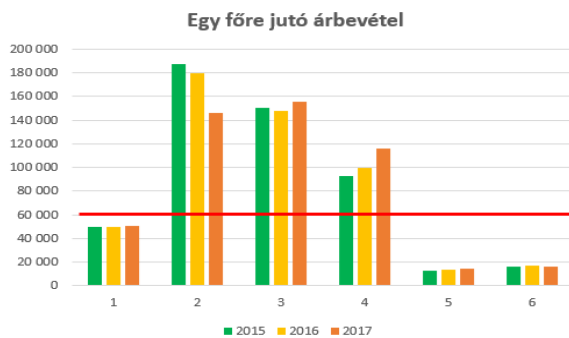
Az egy főre jutó árbevétel a térségben a kereskedelmi vállalatoknál a legnagyobb, ezt követi a gyártó majd szolgáltató szektor.

20. ábra Egy főre jutó árbevétel a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

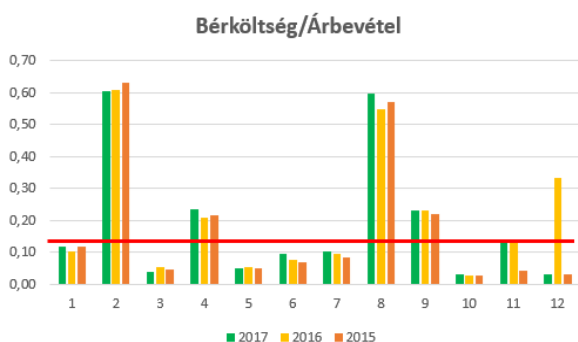
Forrás: saját szerkesztés

A kereskedelmi vállalatoknál körülbelül 60 millió forint, a helyi térségben működő gyártó cégeknél 40 millió forint, a szolgáltató cégeknél pedig 30 millió forint körül alakul az egy főre jutó árbevétel.

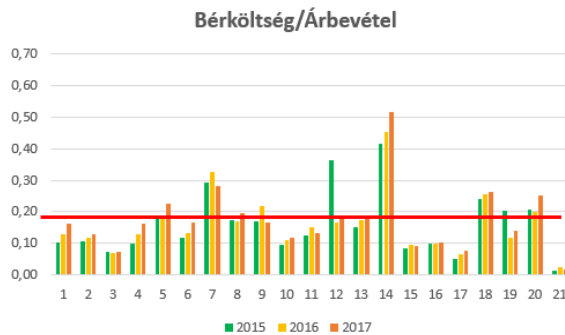
Ezen eredmények korrelálnak az első hipotézisben szereplő megállapítással, hiszen, ha országos szinten a KKV típusú gyártó vállalatokat vesszük figyelembe, akkor a vállalatok tekintetében a rangsor hasonlóképpen alakul. (Kereskedelmi, gyártó cégek.)

A **béreköltség árbevétel arányosan** a gyártó típusú vállalatoknál a legmagasabb, majd a szolgáltató és kereskedelmi vállalatoknál.

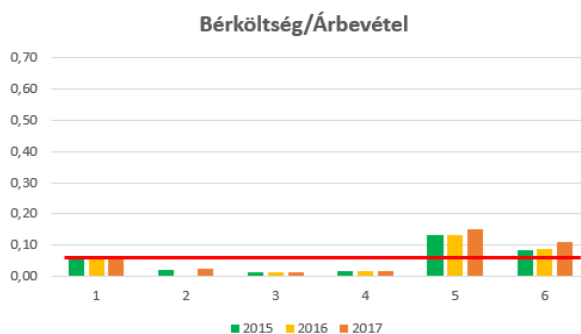
21. ábra Béreköltség/Árbevétel a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

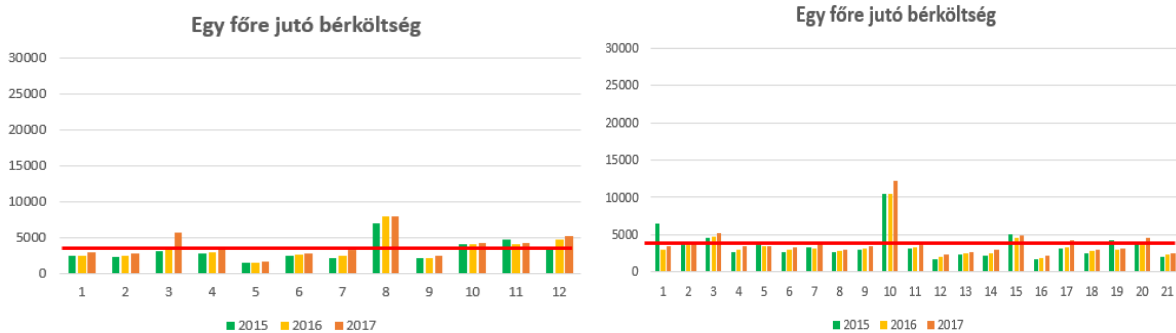
Forrás: saját szerkesztés

A gyártó cégeknél 20% körül alakul ez az érték, szolgáltató vállalatoknál 14%, a kereskedelmi környezetben pedig 5% árbevétel arányosan a bérköltség nagysága. Ennek értelmében a zalai térségben a gyártó cégek fordítják a legnagyobb hangsúlyt a munkaerő intenzitására.

Az országos és helyi adatok között korreláció van, hiszen a gyártó és kereskedelmi cégek értékei számszakilag megegyeznek az országos vizsgálatban szereplő adatokkal. (Országos szinten a gyártó környezetben 15-20%, helyi szinten 20%, kereskedelmi környezetben 5-10%, valamint 5%.)

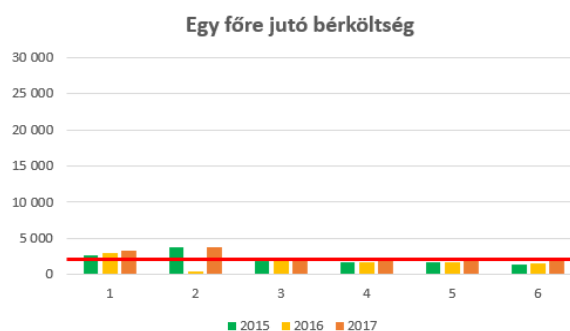
Az **egy főre jutó bérköltség** a gyártó környezetben a legnagyobb, majd a szolgáltató és kereskedelmi szektor értékei következnek.

22. ábra Egy főre jutó bérköltség a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

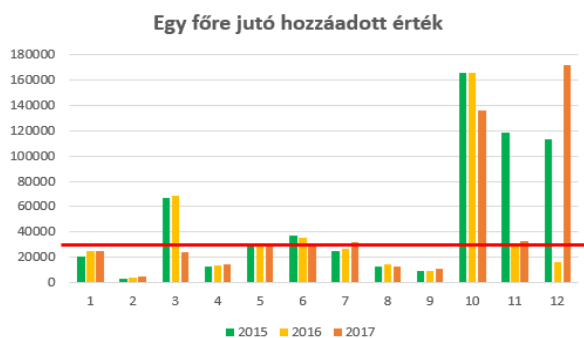
Forrás: saját szerkesztés

E tekintetben a gyártóknál 4 millió forint, a szolgáltatóknál 3 millió forint, a kereskedelmi cégeknél pedig 1,8 millió forint az egy főre jutó bérköltség. Ez alapján megállapítható, hogy a gyártó cégek magasan képzett munkaerőt igényelnek.

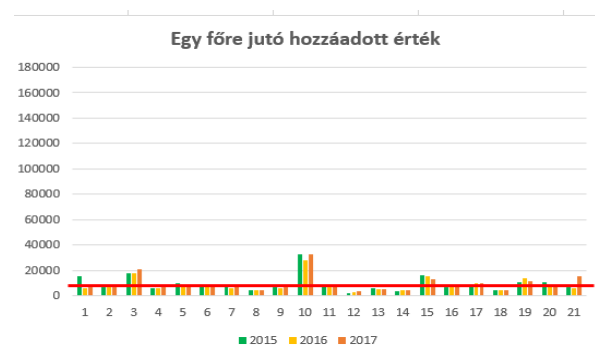
A konklúziók összefüggésben vannak az országos tendenciákkal, hiszen a gyártó és kereskedelmi cégek értékei hasonlóak, valamint a sorrendet illetően is kapcsolatban állnak.

Az egy főre jutó hozzáadott érték a szolgáltató cégeknél a legmagasabb, ezt követi a gyártó majd a kereskedelmi szektor.

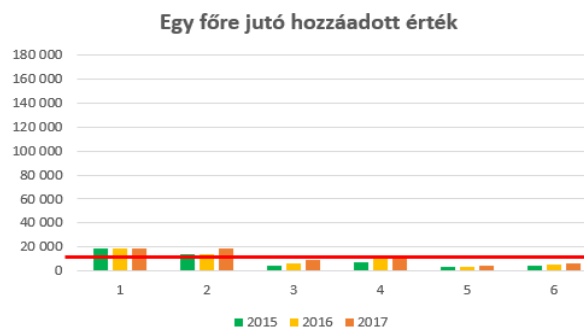
23. ábra Egy főre jutó hozzáadott érték a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

Számszerűsítve az adatokat a szolgáltató cégeknél 30 millió forint feletti, a gyártó és kereskedelmi cégeknél 10 millió forint alatti értékeket láthatunk.

Ezen megállapítás összefüggésben áll a negyedik hipotézisben szereplő állítással és a gyártó és kereskedelmi cégek adatait vizsgálva is kapcsolódás van. (Országos is térségi szinten is a gyártó cégeknél 10 millió forint alatt, és a kereskedelmi cégeknél 5 millió forint alatt alakul az egy főre jutó hozzáadott érték.)

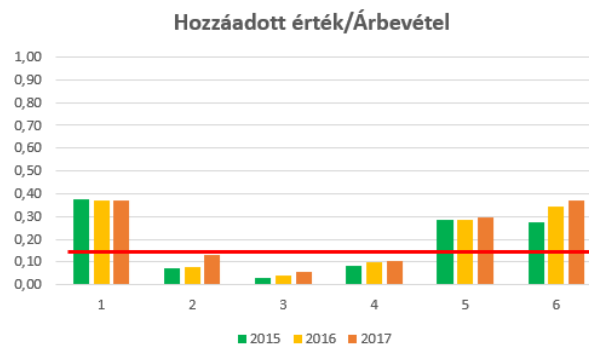
A **hozzáadott érték árbevétel arányosan** kimagasló a szolgáltató szektorban. A rangsort a gyártó, majd kereskedelmi vállalatok követik.

24. ábra Hozzáadott érték/Árbevétel a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

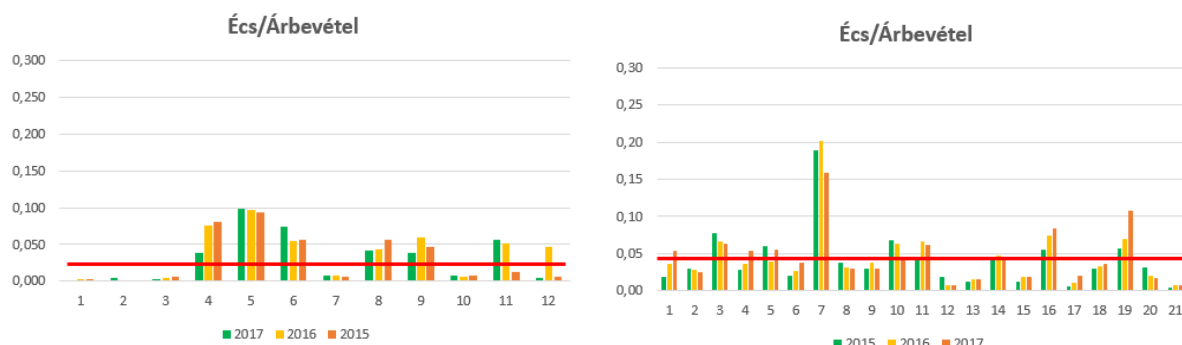
Forrás: saját szerkesztés

A szolgáltató vállalatoknál akár a 90%-ot is elérheti árbevétel arányosan a hozzáadott érték nagysága. A gyártó cégeknél 30%, a kereskedelmi cégeknél 10-15% közötti érték a jellemző. Ennek értelmében a szolgáltató szektorban realizálhatjuk a legnagyobb hozzáadott értéket.

A következtetés korrelál az ötödik hipotézissel, a gyártó cégeknél és a kereskedelmi vállalatoknál is hasonló értékeket láthatunk, valamint az országos és helyi rangsor is megegyezik.

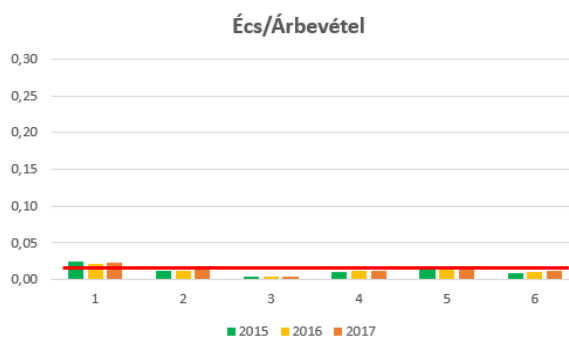
Az értékcsökkenési leírás árbevétel arányosan a gyártó cégeknél a legnagyobb, majd a szolgáltató és kereskedelmi környezetben.

25. ábra Écs/Árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

Forrás: saját szerkesztés

A gyártó vállalatoknál körülbelül 5% az értékcsökkenés mértéke, a szolgáltató szektorban 3-4% között van, a kereskedelmi vállalatoknál pedig mindösszesen 1%.

Az értékek és a sorrend is megegyezik az országos tendenciával, így megállapítható, hogy a hatodik hipotézisben lévő következtetések a térségi adatokra vonatkozóan is igazolódtak.

A zalai vállalatok objektív elemzése alapján a következő következtetések kerültek megállapításra:

- Az egy főre jutó árbevétel a **kereskedelmi cégeknél** a legmagasabb,
- A térségben a **szolgáltató szektorban** tevékenykedő cégeknél a legmagasabb a hozzáadott érték mértéke,

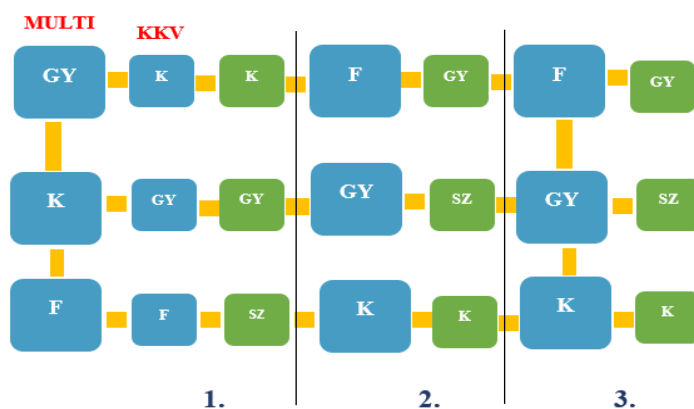
- A gyártó vállalatok fektetik a legnagyobb hangsúlyt a magasan képzett munkaerő alkalmazására (ezt a bérköltség adatai is igazolják),
- A gyártó szektorban működő vállalkozások esetében a legnagyobb értékcsökkenési leírás állapítható meg, amely a fejlett eszközellátottság meglétét igazolja.

III.2.3. Objektív vizsgálatok következtetéseinek összefoglalása

Az alábbi ábra az országos és térségi objektív kutatásra vonatkozóan a különböző szektorokban működő cégek eredményei és a vizsgált indikátorok alapján a felállított rangsort foglalja össze. Az ábrán kézzel az országos, zölddel pedig a térségi jellemzőket jelöltem. A cégek kategóriái rövidítve kerültek feltüntetésre:

- Fejlesztő (F)
- Gyártó (GY)
- Kereskedelmi (K)
- Szolgáltató (SZ)

26. ábra Árbevétel/fő, Bérköltség/ Árbevétel, Bérköltség/fő rangsor

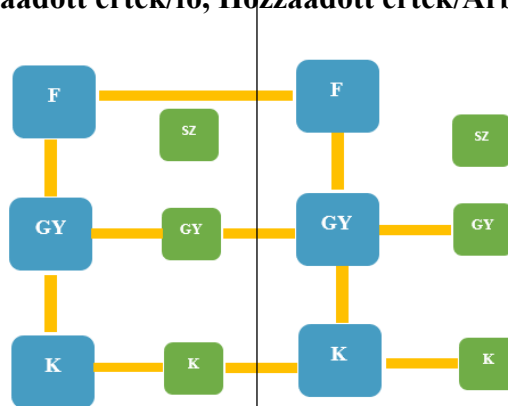
Forrás: saját szerkesztés

1. Árbevétel/Fő
2. Bérköltség/Árbevétel
3. Bérköltség/Fő

A fenti ábrán látható, hogy az egy főre jutó árbevétel szempontjából az országos és térségi rangsor megegyezik. Árbevétel arányosan és az egy főre jutó bérköltség tekintetében is országos és térségi viszonylatban a gyártó és kereskedelmi vállalatok értékei megegyeznek. A

térségben a szolgáltató szektor a gyártó és kereskedelmi vállalatok között helyezkedik el, amelynek vizsgálata további kutatások tárgyát képezi.

27. ábra Hozzáadott érték/fő, Hozzáadott érték/Árbevétel rangsor

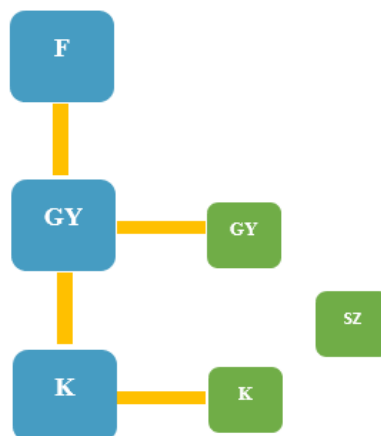

Forrás: saját szerkesztés

4. Hozzáadott érték/Fő
5. Hozzáadott érték/Árbevétel

E két indikátor értékei országos és térségi szinten is azonos értékeket képviselnek, ennek értelmében a sorrend is megegyező. A szolgáltató szektor adatai ebből a szempontból is további kutatási irányok vizsgálatát igényli.

28. ábra Értékcsökkenési leírás/ Árbevétel rangsor

6. Értékcsökkenési leírás/Árbevétel **6.**

Forrás: saját szerkesztés

Országosan és a zalai térségben is a sorrendet tekintve a gyártó és kereskedelmi cégek megegyeznek, valamint hasonló értékekkel rendelkeznek. A zalai térségben a vizsgált szektorok esetén e kettő között helyezkednek el a szolgáltató cégek. Ennek nyomán megállapítható, hogy alapvető különbség lehet a fejlesztő és szolgáltató szektor között a fejlett eszközellátottság. Ennek nyomán megállapítható, hogy a fejlett eszközellátottság minősége alapvető különbség lehet a fejlesztő és szolgáltató szektor között.

Az objektív vizsgálatok összefoglaló eredményeit az alábbi táblázatban foglaltam össze, figyelembe véve az egyes diagramokon jelzett indikatív, becsült értékeket:

3. táblázat Objektív vizsgálatok összefoglalása

	Országos értékek			Térségi értékek		
	Fejlesztő	Gyártó	Kereskedő	Szolgáltató	Gyártó	Kereskedő
Egy főre jutó árbevétel	20 MFt	20-50 MFt	40 MFt	30 MFt	40 Mft	60 Mft
Béreköltség/Árbevétel	30%	15-20%	5-10%	14%	20%	5%
Egy főre jutó béreköltség	5MFt	<5 MFt	2-3 MFt	3 MFt	4	1,8 MFt
Egy főre jutó hozzáadott érték	>10 MFt	<10MFt	5 MFt	>30 MFt	<10 MFt	<10 MFt
Hozzáadott érték/Árbevétel	60%	20-30%	10%	90%	30%	10-15%
Écs/Árbevétel	5-8%	<5%	1-2%	3-4%	5%	1%

Forrás: saját szerkesztés

Összeségében megállapítható, hogy az objektív vizsgálat országos és térségi adatai a gyártó és kereskedelmi szektor esetében összhangban vannak. A hozzáadott érték alapján a szolgáltató és fejlesztő cégek értékei egyaránt magasak. A térségi kutatás tekintetében a helyi szolgáltatókat vizsgáltam, amelyek tekintetében a tudásintenzív gazdasági növekedés kevésbé jellemző.

III.2.4. Szubjektív vizsgálat egy primer kutatás tükrében

➤ A kutatás célja

A kutatás legfőbb célja felmérni:

- a térségi vállalatok jelenlévő fejlesztési irányait,
- a kapacitás vezérelt gazdasággal szemben a tudáslapú gazdasági fejlődésre vonatkozó viszonyok, jellemző tendenciák mennyire vannak jelen a térségben.

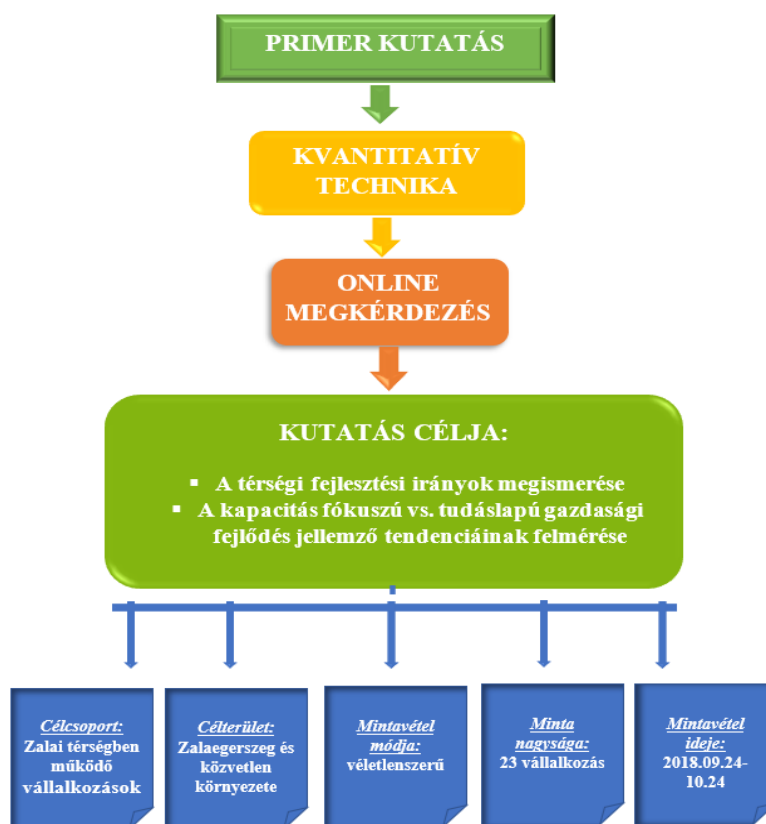
A kutatás hipotézisei

H1: A térségben működő vállalkozások fejlesztési elképzelései alapvetően kapacitás fókuszúak.

H2: Az oktatás, a humán erőforrás képzési lehetőségei, azaz a tudásépítés bizonyítékai korlátozottan vannak jelen.

➤ **A kutatás logikai váza**

29. ábra A kutatás logikai váza

Forrás: saját szerkesztés primer kutatás alapján

➤ **A kutatás módszerének bemutatása**

A kitűzött cél eléréséhez primer kutatást végeztem. A kutatás módszerét illetően kvantitatív technikával online megkérdezést alkalmaztam. A módszer tekintetében az eredmények számszerűsíthetőek, s így megfelelőek további kimutatások elvégzésére.

- **A kutatás célterülete:** Zalaegerszeg közvetlen környezete
- **A kutatás célcsoportja:** Zalaegerszeg térségében működő vállalkozások
- **Mintavétel módja:** a zalai TOP 100 (2017.) kiadványban szereplő 2016.évi eredmények alapján Zalaegerszeg környéki cégek Microsoft Excel táblázatban kigyűjtésre kerültek, majd véletlenszerűen 41 vállalat került kiválasztásra.
- **A minta nagysága:** A 41 helyre kiküldött online kérdőívet 23 helyi vállalkozás töltötte ki.
- **A mintavétel ideje:** a mintavétel eljárási készülétei már 2018. július-augusztusában kezdődtek, de az online megkérdezés konkrét lebonyolítása 2018. szeptember 24 - október 24. között valósult meg.

➤ **Technikai lebonyolítás:**

Az összeállított kérdőív kérdéseit a kerdoivem.hu oldalon rögzítettem, és a kitöltők online válaszoltak a kérdésekre. A válaszadók önkitöltős formában feleltek a többségében zárt kérdésekre. A megkérdezettek válaszalternatívák közül választhattak, valamint 1-től 6-ig terjedő skálán jelölhették saját véleményüket, s a cégre vonatkozó jellemzőket. Az összeállított kérdőív kérdései, valamint az eredményei az alábbiakban feltüntetett linken érhető el:

www.kerdoivem.hu/kerdoiv/1007897481/

Az online kérdőív sablonja mellékletként csatolásra is került. (1.számú melléklet)

A zalai vállalatok fejlesztési, tudásalapú potenciáljának megismerését célzó kérdőív az alábbi fő részekre tagolódik:

- Alapadatok (a vállalkozás székhelye, típusa, tevékenységi kör, kategória, tulajdonviszony)
- Árbevételre, bérköltségre vonatkozó adatok, elképzelések felmérése (árbevételre vetített bérköltség nagysága, árbevétel arányosan a bérköltségtömeg alakulása, az árbevétel növekedésére vonatkozó stratégiai fókuszok)
- Fejlesztési aktivitás, jövőbeni beruházási tervek felmérése (K+F tevékenység végzésének módja, az elmúlt 5 évben végrehajtott fejlesztések, a következő 5 évben tervezett beruházások, a tervezett fejlesztések volumene)
- Innovációra, hozzáadott értékre, ipar 4.0-ra vonatkozó jellemzők felmérése (innováció, hozzáadott érték fontossága, növelési lehetőségei ipar4.0 hatása, a vállalat fejlettségi szempontjából releváns tényezők értékelése)
- Tudásépítésre, képzésre vonatkozó kérdések (képzési idő/év nagysága a vállalatnál, tudás megosztásban, átadásban, oktatásban való együttműködések azonosítása)

➤ **Az elemzési technika:**

A kérdések adatfeldolgozásához és az eredmények szemléletes bemutatásához a Microsoft Excel programját, valamint a kerdoivem.hu online cég szolgáltatásait használtam.

➤ **Az online megkérdezés eredményei**

Az online megkérdezés elsősorban a vállalkozások fejlesztési irányait, valamint a tudásalapú gazdasági fejlődés jellemzőit kívánta feltárni. Először a kitöltők főbb adatait mutatom be.

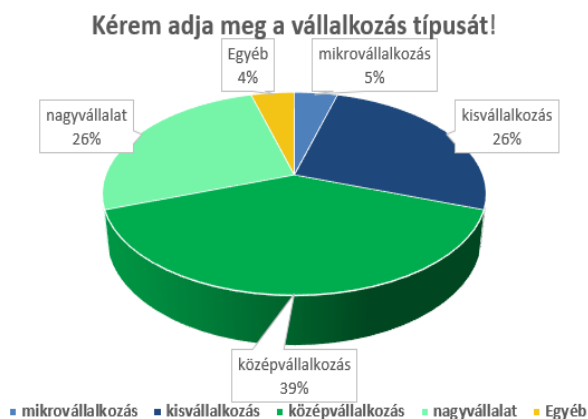
30. ábra A kitöltő vállalkozások székhely szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás alapján

A felmérésben szereplő vállalatok 65%-a zalaegerszegi, 5%-a zalaszentgróti, 4%-a pedig zalalövői székhelyű. Egyéb kategóriát a válaszadók 26%-a választott, az átaluk megjelölt székhely: Tófej, Csesztreg, Pacsa, Nagypáli, Zalakaros, Becsvölgye.

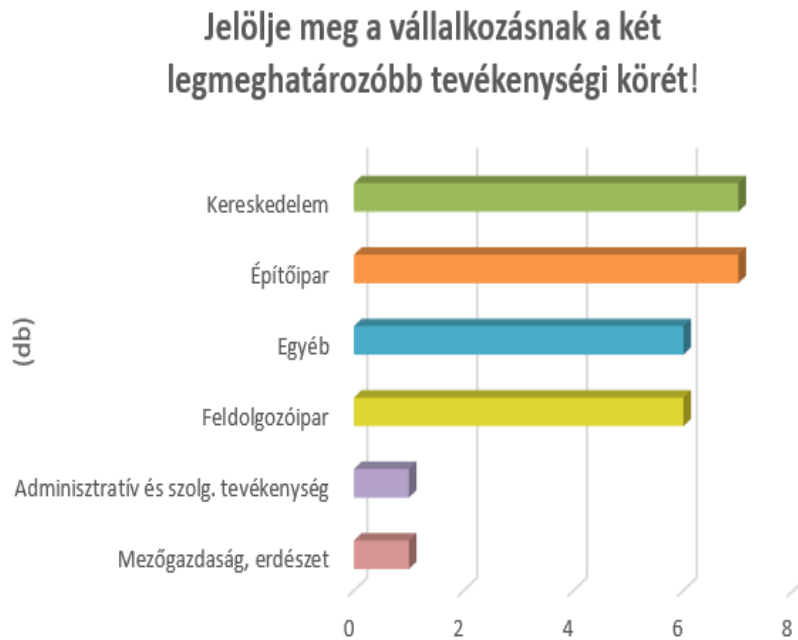
31. ábra A kitöltők vállalkozás típus szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás alapján

A mintában többségben vannak a középvállalkozások (39%), a kisevállalkozások 26%-ot, a mikrovállalkozások 5%-ot képviselnek. A kérdőívet 6 nagyvállalat is kitöltötte, s egyéb kategóriaként egy kitöltő jelölte meg a következőt: A multi háttér miatt nagyvállalat, egyébként középvállalkozás. A kitöltők két legmeghatározóbb tevékenységi kör szerinti megoszlását mutatja az 32. számú ábra.

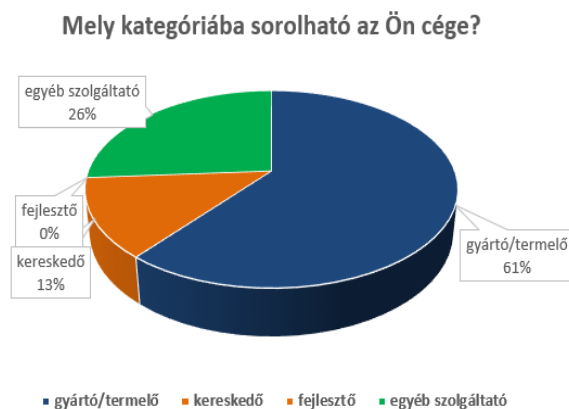
32. ábra A kitöltők legmeghatározóbb tevékenységi kör szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás alapján

A felmérésben szereplő vállalatok vonatkozásában legmeghatározóbbak az alábbi tevékenységek voltak: építőipar, kereskedelem, feldolgozóipar. A felsorakoztatott tevékenységek közül két kitöltő jelölte az adminisztratív és szolgáltató tevékenységet, egy kitöltő pedig a mezőgazdaság, erdészet területét választotta. Egyéb kategóriaként az alábbiakat jelölték meg meghatározó tevékenységként: ipar-gépgyártás, gépipar, közüzemi szolgáltatás, ipari termelés, munkaerő kölcsönzés, fémipar.

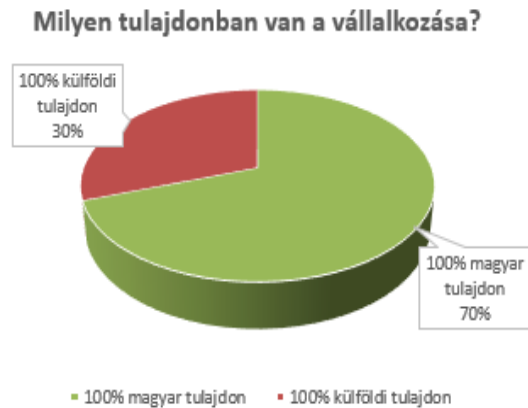
33. ábra A kitöltő kategóriákba sorolása

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás alapján

A kutatás keretében három kategória közül választhattak a cégek, eszerint a kitöltők 61%-a gyártó/termelő, 26%-a egyéb szolgáltató és 13%-a kereskedő kategóriába sorolható. A megkérdezettek körében fejlesztő kategória nem volt.

34. ábra A kitöltők tulajdoni viszony szerinti megoszlása

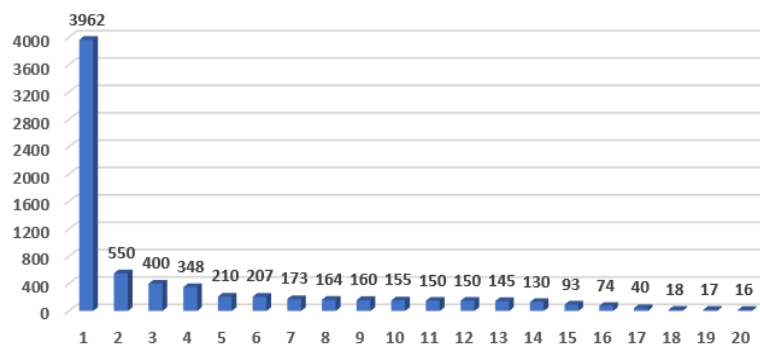

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A megkérdezett vállalkozások 70%-a magyar tulajdonban van. Tisztán külföldi tulajdonban a válaszadók 30%-a van.

35. ábra Foglalkoztatottak száma a kitöltő

Kérem adja meg a foglalkoztatottak számát az Ön vállalkozásáról!

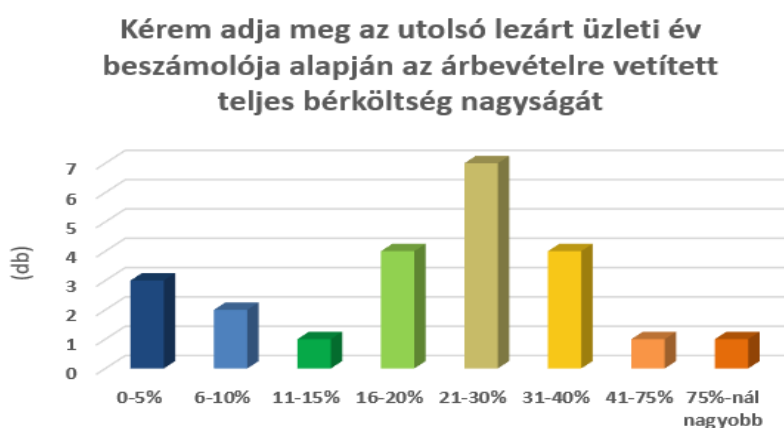
Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A kérdőívet kitöltő vállalkozások egy nyitott kérdés formájában válaszolták meg a foglalkoztatottak számát a cégre vonatkozóan. Az eredményeket a fent bemutatott diagramon láthatjuk (35.ábra)

Árbevételre, bérköltségre vonatkozó adatok, elképzelések felmérése

Az árbevételre és bérköltségre vonatkozó adatok, elképzelések felméréséhez a kérdőív 7-9. kérdései kapcsolódnak. Először az utolsó lezárt üzleti év beszámolója alapján az árbevételre vetített teljes bérköltség nagyságát, majd árbevétel arányosan a bérköltségtömeg jövőbeni alakulását vizsgáltam. Ezt követően az árbevétel növekedése érdekében a főbb stratégiai fókuszok kerültek felmérésre.

36. ábra A kitöltők árbevételre vetített teljes bérköltsége

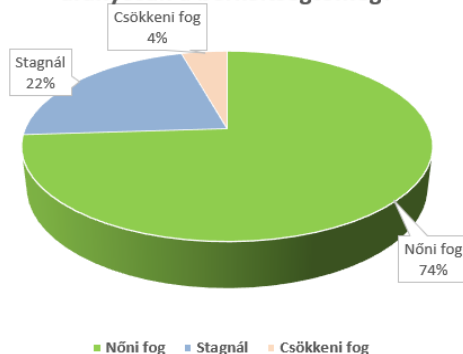

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A kérdőívet kitöltő vállalkozások többségének (7db) 21-30% között alakult árbevétel arányosan a bérköltség nagysága. A válaszadók közül három vállalkozásnak 0-5% között, kettőnek 6-10% között, egynek 11-15% és 75% felett van a bérköltség összege. Négy kitöltő az alábbi kategóriákat jelölte: 16-20% és 31-40%.

37. ábra Árbevétel arányos bértömeg várható alakulása

A jövőben várhatóan miképpen alakul árbevétel arányosan a bérköltségtömeg?

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A mintába bevont vállalkozások 74 %-a szerint a jövőben várhatóan nőni fog árbevétel arányosan a bérköltségtömeg összege. A válaszadók 22%-a szerint stagnáló tendenciát mutat majd, 4% szerint pedig csökkenni fog.

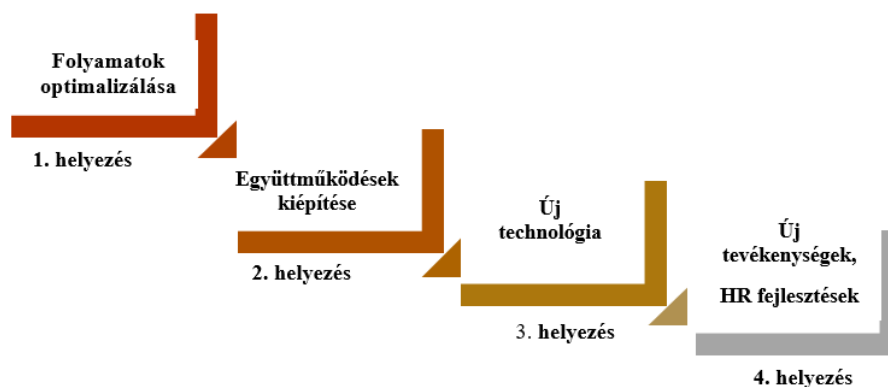
38. ábra Stratégiai fókuszok az árbevétel növelésére

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A felmérésben szereplő vállalatok közül 34,9% a folyamatok optimalizálásában, 20,9% az együttműködések kiépítésében, 16,3% az új technológiai bevezetésében látja az árbevétel növekedését. Az új tevékenység létrehozásában, valamint a HR területen történő fejlesztések esetén is 11,6%-os arányt jelöltek a válaszadók. Egyéb kategóriát a válaszadók 4,7%-a választott, az általuk megjelölt stratégiai fókusz az automatizálás, valamint a hatékonyság növelése volt.

39. ábra Árbevétel növekedésének lehetőségei

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

Fejlesztési aktivitás, jövőbeni beruházási tervek felmérése

E tekintetben egyrészt vizsgáltam, hogy a vállalatok a kutatás-fejlesztési tevékenységet hogyan végzik, másrészt azt, hogy milyen fejlesztéseket hajtottak végre az elmúlt 5 évben. Ezt követően felmérésre került, hogy az elkövetkezendő 5 évben milyen beruházásokat és milyen volumenben terveznek a megkérdezett vállalatok. A fejlesztési aktivitás, a jövőbeni fejlesztési tervek felméréséhez a kérdőív 10-13. kérdései kapcsolódnak.

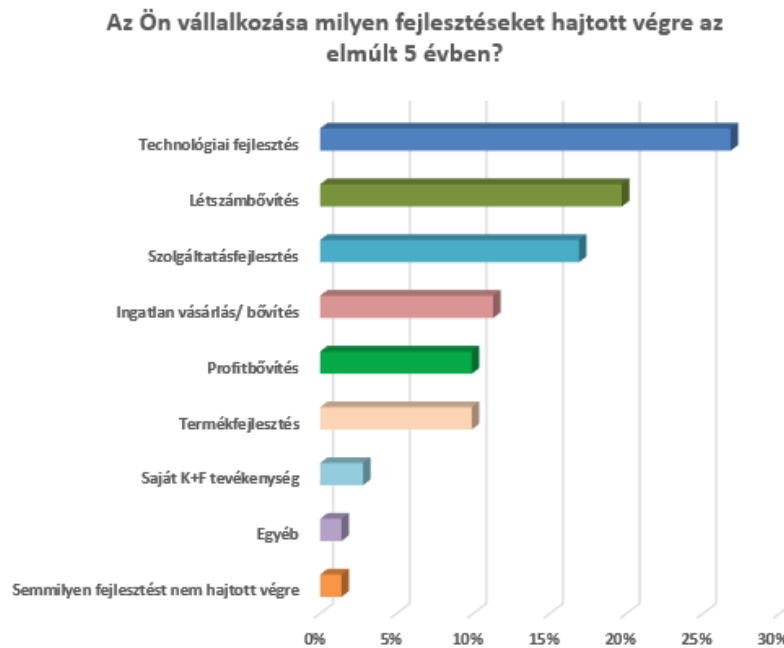
40. ábra A K+F tevékenység végzése a vizsgált vállalkozásoknál

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A válaszadó vállalatok közül a legtöbben saját apparátussal (47,8%), egyetemi és partnervállalati együttműködéssel 26%, fejlesztő céggel, valamint kiszervezéssel mindösszesen 17,4% végzi a K+F tevékenységet. A megkérdezettek 8,7%-a egyéb kategóriaként jelölte, hogy a vállalatnál nincs K+F tevékenység.

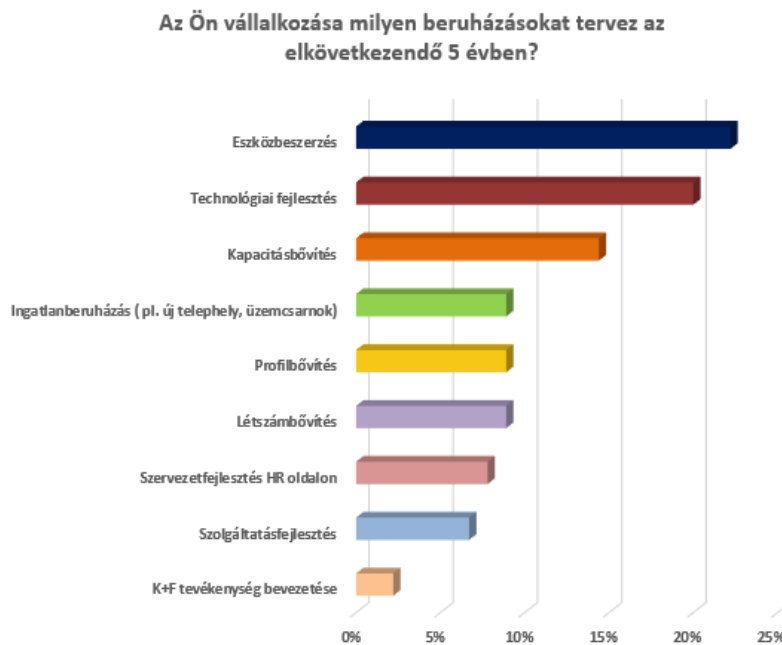
41. ábra A kitöltők fejlesztései az elmúlt 5 évben

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

Biztató, hogy az elmúlt 5 évben a megkérdezett vállalkozások körében felmerülnek fejlesztési irányok. A kérdőívet kitöltő vállalatok körében az elmúlt 5 évben a legmeghatározóbb fejlesztési tevékenység a technológiai fejlesztés (26,8%) volt. A válaszadók 19,7%-a létszámbővítésre, 16,9%-a szolgáltatásfejlesztésre, 16,9%-a ingatlan vásárlásra/bővítésre 11,3%-a, termékfejlesztésre 9,9%-a helyezte a fókuszot. Elenyésző a saját K+F tevékenység fejlesztésére vonatkozó fejlesztések száma, mindösszesen 2,8%. Egyéb kategóriát 1,4%, azaz egy vállalat jelölt, amely a következő: új vállalatirányítási rendszer bevezetése. A kitöltők közül egy vállalkozás semmilyen fejlesztést nem hajtott végre az elmúlt 5 évben.

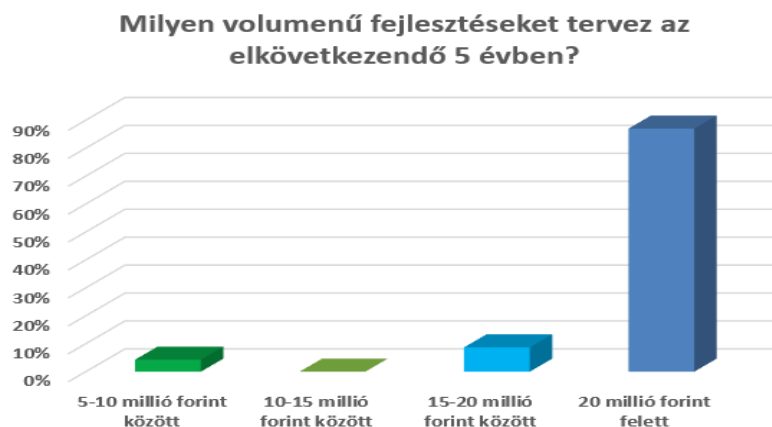
42. ábra Beruházási tervek az elkövetkezendő 5 évben

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

Az elkövetkezendő 5 évben a mintában szereplő vállalatok domináns része az eszközbeszerzést (22,2%), technológiai fejlesztést (20%) és kapacitásbővítést (14,4%) jelölte meg beruházási célként. A megkérdezettek 8,9%-a profilbővítést, szintén 8,9%-a létszámbővítést, 7,8%-a szervezetfejlesztést, 6,7%-a pedig szolgáltatásfejlesztést tervez. A felmérés adatai szerint a legkevésbé meghatározó beruházási terv a K+F tevékenységek bevezetése, mindössze 2,2%-ot képvisel ez a terület. Mindez azt jelzi, hogy a kutatás-fejlesztésre orientálódó kezdeményezések továbbra is háttérbe szorulnak.

43. ábra Fejlesztési tervek értékben

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A kérdőívet kitöltő vállalkozások többsége (87%) 20 millió forint feletti fejlesztést tervez. A fejlesztések volumenének vonatkozásában 8,7% 15-20 millió forint közötti, 4,3% pedig 5-10 millió forint közötti beruházást tervez. A válaszadóknak 5 millió forint alatt, valamint 10-15 millió forint közötti értékben nincs fejlesztési elképzelése.

Innovációra, hozzáadott értékre, ipar 4.0-ra vonatkozó jellemzők felmérése

Ezen rész kérdéseit a kérdőív 14-20. kérdései tartalmazzák. A kérdésekben vizsgáltam, hogy a vállalatok

- mennyire tartják innovatívnak magukat,
- mennyire tartják relevánsnak az innovatív megoldásokat,
- mennyire tartják fontosnak a vállalatnál megjelenő hozzáadott értéket,
- mennyire hat az ipar 4.0 folyamata az adott vállalkozásra,
- milyen területeken jelenik meg az elsősorban az ipar 4.0 hatása
- miben látják a hozzáadott érték növelésének lehetőségeit,
- milyennek értékelnek különböző tényezőket a cégre vonatkozóan.

44. ábra Fontossági sorrend a vizsgált vállalatoknál

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

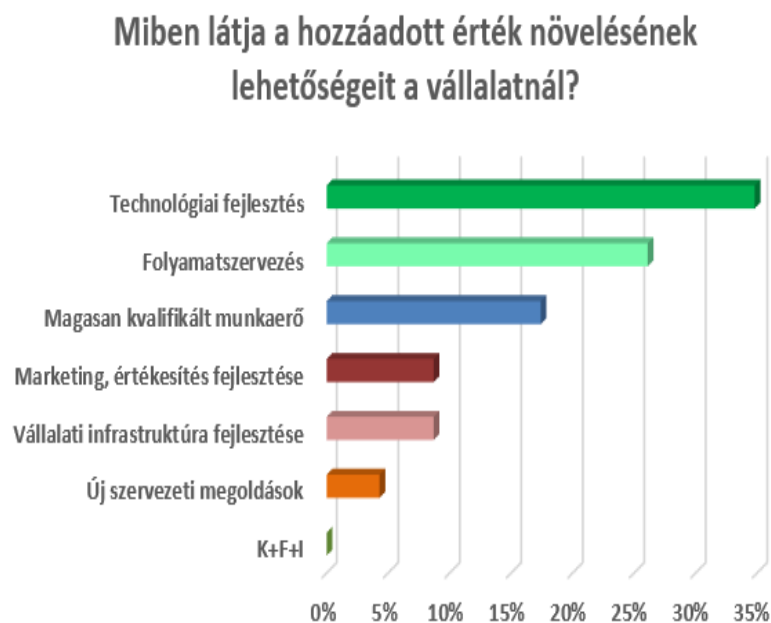
A megkérdezett vállalatokat arra kértem, hogy 1-től 6-os skálán értékeljék benyomásaikat az adott kérdésre vonatkozóan. (1 egyáltalán nem, 6 teljes mértékben.)

A diagramm alapján látható, hogy a válaszadók fontosnak tartják a vállalatnál megjelenő hozzáadott értéket (átlag 5,04), valamint az innovatív megoldásokat (átlag 4,74) is. Véleményük szerint kevésbé tartják innovatívnak magukat (átlag 3,96) és nem annyira érzékelhető az ipar 4.0 hatása (átlag 3,3) az adott vállalkozásnál.

Ehhez kapcsolódóan a kérdőívet kitöltő vállalkozásokat egy nyitott kérdés keretein belül kérdeztem, hogy milyen területen jelenik meg elsősorban az ipar 4.0 hatása. Ennek tekintetében négy kitöltő válaszolt és a következőket határozták meg:

- 1) Vevők
- 2) A gépek kihasználtságának mérésben
- 3) Folyamatirányítás, szabályozás és vezérlés technika
- 4) Digitalizáció (vállalatirányítási rendszer folyamatos fejlesztése, technológiai fejlesztés, robot bevonása a termelésbe)

45. ábra Hozzáadott érték növelésének lehetőségei

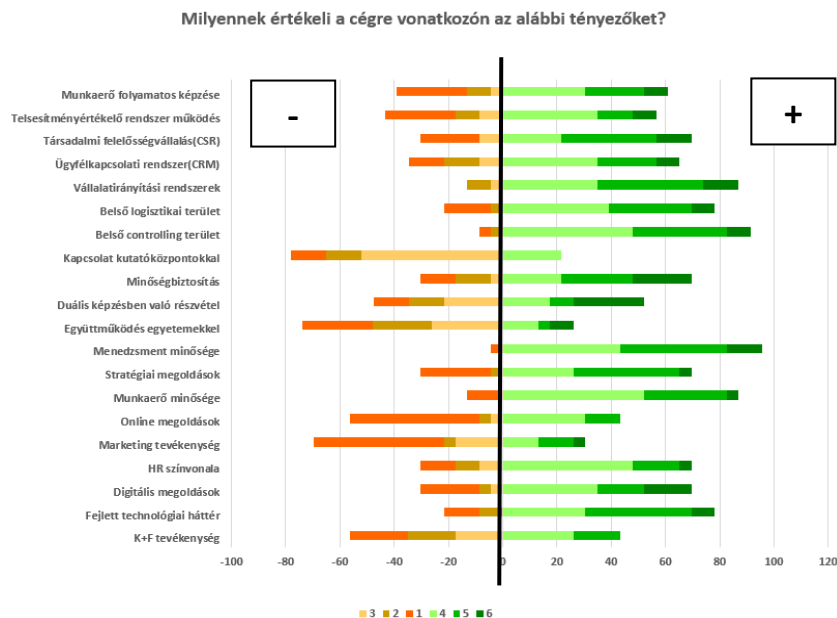
Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A megkérdezett vállalatok meghatározó része a technológiai fejlesztésben (34,8%) és a folyamatszervezésben (26,1%) látja a hozzáadott érték növelésének lehetőségeit. A további válaszokat illetően a magasan kvalifikált munkaerő 17,4%-ot, a marketing, értékesítés fejlesztése 8,7%-ot, a vállalati infrastruktúra fejlesztése szintén 8,7%-ot az új szervezeti

megoldások pedig 4,3%-ot képviselnek. A hozzáadott érték növelésének lehetőségeit árnyalja, hogy egy válaszadó sem látja a K+F+I tevékenységek bevezetésében.

A cégre vonatkozó tényezők fontosságát az alábbi diagram mutatja összesítve. (46.ábra)

46. ábra Kulcstényezők fontossági értékelése

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A kérdőívet kitöltő vállalatoknak 1-től 6-ig terjedő skálán kellett értékelniük a felsorakoztatott tényezőket. (1-nagyon gyenge, 6 kimagasló.)

A K+F tevékenység továbbra sem kimagasló, a fejlett technológiai háttér, a digitális megoldások egyre inkább előtérbe kerülnek. A HR színvonalát a vállalkozások többsége (47,8%) négyesre értékelte. A marketing tevékenység, valamint az online megoldások többnyire közepes értékelést képviselnek a cégekre vonatkozóan. A munkaerő minőségét a vállalkozások 52,2%-a négyesre becsülte, a stratégiai gondolkozás azonban relevánsnak minősült, ugyanis a megkérdezettek 39,1-a ötös értékelést adott erre vonatkozóan. A menedzsment minőségét legtöbben (43,5%) négyesre értékelték. Az egyetemekkel való együttműködés nem igazán jellemző a vállalkozásokra, 26,1% egyesre, valamint szintén 26,1% hármasra értékelte ezt a tényezőt. A duális képzésben való részvételt illetően kettős képet láthatunk. A válaszadók többsége (26,1%) hatosra értékelte a duális képzés jelenlétét a cégnél, 21,7%-a pedig egyesre. A minőségbiztosítás hangsúlyos szerepet tölt be a megkérdezett vállalatoknál, 26,1% ötösre értékelte. A kutatóközpontokkal való kapcsolat meglétét a válaszadók 52,2% egyesre értékelte, amely jelzi, hogy egyáltalán nem jellemző az e fajta kooperáció a cégeknél.

- Az alábbiakban felsorolt tényezőket a vállalatok túlnyomó része négyesre, ötösre értékelte a megadott skálán:
- Belső logisztikai terület
- Vállalatirányítási rendszerek
- Ügyfélkapcsolati (CRM) rendszer
- Társadalmi felelősségvállalás (CSR)
- Teljesítményértékelő rendszer működtetése
- Munkaerő folyamatos képzése

A megkérdezett cégek tehát a fenti területekre kívánják a hangsúlyt helyezni, így tekinthetjük ezeket **prioriténnyezőkn**ek.

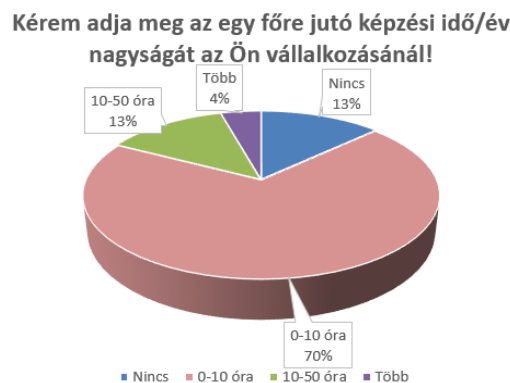
Tudásépítésre, képzésre vonatkozó felmérések

A tudásépítésre képzésre vonatkozó felmérésekhez a kérdőív 21-23. kérdései kapcsolódnak.

Erre vonatkozóan vizsgáltam, hogy a megkérdezett vállalatok

- mennyi időt fordítanak a munkaerő képzésre, együttműködnek-e szakmai tudás átadásában, megosztásban, oktatásban.

47. ábra Egy főre jutó képzési idő a vizsgált vállalatoknál

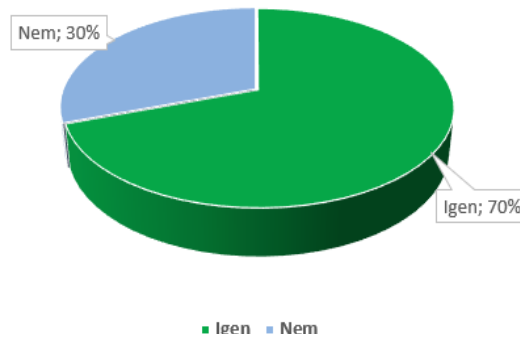

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A megkérdezett vállalkozások túlnyomó részre (70%) 0-10 órát fordít a munkaerő képzésére. Ez a szám nagyon csekély, mindössze éves szinten egy munkanapot tesz ki. A válaszadók 13%-a 10-50 órát fordít képzésre, 13%-nál pedig egyáltalán nincs jelen a képzési idő. Az egy főre jutó képzési idő csupán a vállalkozások 4%-nál több, mint 50 óra.

48. ábra Együttműködések a tudásmegosztásban

Együttműködik-e vállalata szakmai tudás átadásában, megosztásában,oktatásban?

Forrás: saját szerkesztés, 2018.október havi primer kutatás

A kérdőívet kitöltők 70%-a együttműködik szakmai tudás átadásában, megosztásában és oktatásában. A vállalkozások 30%-a egyáltalán nem vesz részt tudásmegosztásban.

Ehhez kapcsolódóan a megkérdezett vállalatok egy opcionális kérdés keretein belül válaszolhattak, hogy milyen formában működnek együtt szakmai tudás átadásában, megosztásában, oktatásban. A nyitott kérdésre 17 válasz érkezett, amelyek a következők voltak:

- 1) Anyagmérnök képző egyetemekkel,
- 2) Pannon Egyetem, Georgikon Kar,
- 3) A duális képzés gyakorlati színtere vagyunk,
- 4) Vizsgáztatás
- 5) Szakmai szervezetek
- 6) Középiskolákkal, üzemi gyakorlat
- 7) Oktatási intézményekkel, gyakorlati képzés, illetve üzemlátogatás keretében
- 8) Szakközépiskolákkal, szakmunkásképzésben
- 9) Közép és felsőfokú intézményekkel
- 10) Gyakorlati képzőhelyként középiskolákkal, illetve felnőttoktatásban.
- 11) Széchenyi István Középiskola Zalaegerszeg, gyakorlati képző hely, nyári gyakorlat
- 12) Faipari Egyetem Sopron, gyakorlati képző hely, nyári gyakorlat
- 13) Budapest Gazdasági Egyetem Zalaegerszeg, duális képzés
- 14) Csány László Szakközépiskola, nyári gyakorlat
- 15) Duális képzés keretében a BGE zalaegerszegi hallgatóival
- 16) Duális képzés

17) Tanuló képzés, saját dolgozók folyamatos képzése, gyakornok fogadása

A primer kutatás összefoglaló eredményei

A primer kutatáshoz kapcsolódóan két hipotézis került megfogalmazásra. Az erre vonatkozó eredményeket táblázatos formában foglaltam össze.

4. táblázat A hipotézisvizsgálatok eredményeinek összefoglalása

H1: A térségben működő vállalkozások fejlesztési elképzelései alapvetően kapacitás fókuszúak.	A hipotézis igazolódott . A vállalkozások 56,6%-a technológiai fejlesztést, kapacitásbővítést, eszközbeszerzést tervez a jövőben.
H2: Az oktatás, a humán erőforrás képzési lehetőségei, azaz a tudásépítés bizonyítékai korlátozottan vannak jelen.	A hipotézis részben igazolódott . A vállalkozásoknál a képzési idő rendkívül csekély. A megkérdezettek többségénél (69,6%) 0-10 óra/év a képzési idő nagysága. A vállalkozások 70%-a együttműködik tudás átadásában, megosztásban, oktatásban, de ezek a kooperációk elsősorban munkaerő utánpótlásra, duális képzésre vonatkoznak, nem pedig a humán erőforrás szakmai képzésére, és ezáltal a technológiai tudás építésére.

Forrás: saját szerkesztés

A primer kutatás főbb tapasztalatai a következők:

- A megkérdezett vállalkozások többsége **zalaegerszegi székhelyű**. A más székhellyel rendelkező vállalatok aránya 34,7% volt.
- A kitöltők többsége **középvállalkozás** volt. A mintában szereplő vállalkozásokat illetően jelentős a kisvállalkozások és nagyvállalatok száma is, amely 52,2%-ot képviselt.
- Az elért vállalkozások tevékenységi körét illetően az **építőipar, a kereskedelem és a feldolgozóipar** volt a legmeghatározóbb.
- A vállalatok többsége a **gyártó/termelő** kategóriába sorolta magát.
- A kitöltő vállalkozások **69,6%-a** magyar tulajdonban van.

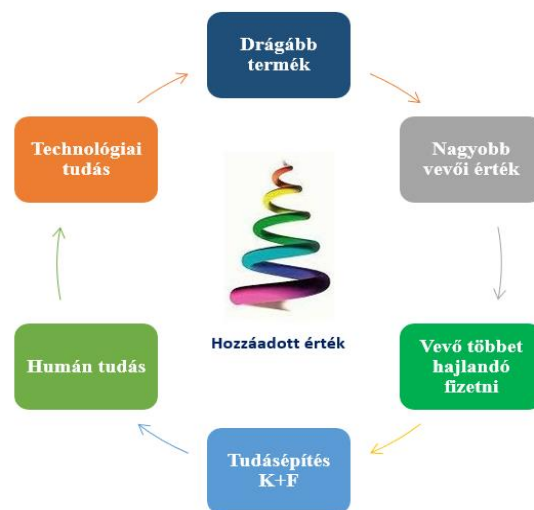
- Az árbevételre vetített teljes bérköltség nagysága a legtöbb vállalkozásnál **21-30%** körül alakult.
- A válaszadók túlnyomó része szerint a jövőben **nőni fog** árbevétel arányosan a bérköltségtömeg összege.
- A megkérdezettek szerint az árbevétel növekedését a **folyamatok optimalizálásával** tudják elérni.
- A K+F tevékenységet a többség **saját apparátussal** végzi.
- Az elmúlt 5 évben a **technológiai fejlesztések** voltak a legmeghatározóbbak, a legkevesebb figyelmet a **saját K+F tevékenység** bevezetésére fordítottak. Napjaink fő trendjeinek, az árbevétel növekedésének és a tudásépítésnek az alapja a K+F tevékenység fókuszba helyezése, így fontos lenne ezen tényező fejlesztése minél több vállalatnál.
- Az elkövetkezendő 5 évben a legtöbb vállalat **technológiai fejlesztésre, kapacitásbővítésre és eszközbeszerzésre** helyezik a hangsúlyt. *(H1 igazolódott.)*
- A fejlesztések volumenét illetően meghatározó a 20 **millió forint feletti** beruházást tervező vállalatok száma.
- A vállalkozások többsége **relevánsnak tartja** az innovatív megoldásokat, a vállalatnál megjelenő hozzáadott értéket. A megkérdezettek **közepesen** tartják innovatívnak magukat, és **közepesen** érzékelik az ipar 4.0 hatását.
- A vállalatnál a hozzáadott érték növelésének lehetőségeit 34,8% a **technológiai fejlesztésben látja**. Önmagában a technológiai fejlesztés által nem fog növekedni a vállalatnál megjelenő hozzáadott érték. Ehhez szükség van a humán erőforrás megfelelő képzése, majd ezáltal a technológiai tudás építésére.
- A cégre vonatkozó tényezők értékelését illetően a **K+F tevékenység** továbbra sem meghatározó. A fejlett technológiai háttért, a stratégiai gondolkodást, a duális képzésben való részvételt, a minőségbiztosítást, a vállalatirányítási rendszereket, a társadalmi felelősségvállalást értékelték a **legjobban** a vállalatok saját magukra vonatkozóan.
- A vállalatoknál a képzési év/idő nagysága **kis mértékű**, a vállalkozások túlnyomó részénél 0-10óra/év. Ez mindössze egy munkanapnak felel meg évente, ami valószínűleg a kötelező oktatásokat foglalja magában. A szakmai tudás átadása, humán erőforrás képzése nincs jelen a vállalatok többségénél. *(H2 részben igazolódott.)*
- A vállalatok többsége (69,6%) együttműködik tudás átadásában, megosztásában, oktatásban, de ezek a kooperációk elsősorban duális képzésre, szakmai gyakorlati helyek biztosítására fókuszálnak, nem pedig a tudásépítésre, fejlesztésre. *(H2 részben igazolódott.)*

A primer vizsgálat eredményei alapján a helyi gazdaság a tudásalapú, magas hozzáadott értéket előállító gazdaság irányába nehezen tud mozdulni.

Az elmúlt 10-20 évben a vállalatok homlokterében a volumen növeléssel elért gazdasági növekedés állt, azonban ez az irányzat napjainkban kezd megváltozni. A gazdasági folyamatok egyre inkább integrálódnak a tudásalapú, innovatív gazdaság felé, hiszen versenyképességüket mind a termék, mind a technológiai fejlesztésben szinte csak ezen úton növelhetik.

Azon vállalatok köre, melyek tudatosan alkalmazzák az alábbi ábra szerinti funkciókat, jelentős innovációs potenciálra tehetnek szert a tudásintenzív fejlesztési környezetben, a hozzáadott érték tekintetében is.

49. ábra Tudásalapú, innovációs kör

Forrás: saját szerkesztés

Ezen ábra szerint a humán tudással magas szintű technológiai tudás, fejlesztések valósíthatók meg, amely által a vállalkozások drágábban tudják eladni termékeiket, mivel a vevők számára többletet nyújtanak. Ezáltal nagyobb vevői érték jön létre, ezért a vevő hajlandó többet fizetni a termékért, és ebből újabb tudás és K+F tevékenység építhető.

A primer kutatás eredményeit vizsgálva a megkérdezett vállalatok tekintetében kevésbé áll össze a fentiekben szereplő innovációs kör. Az elért vállalkozások, valamint a térségi objektív kutatás eredményeiből is már megállapításra került, hogy a térségben a K+F jellegű tevékenységek háttérbe szorulnak. Ebből eredően a megkérdezett vállalkozások tekintetében megállapítások szűrhetők le, amelyek a következők:

- A technológiai fejlesztéssel önmagában a hozzáadott érték nem nő, sőt nagyobb vevői érték sem lesz általa. Ehhez szükség van a humán tudás és a kutatás-fejlesztés fókuszba helyezésére.
- A vállalatok a folyamatok optimalizálásában látják az árbevétel növekedését, ehhez azonban szintén humán tudás, K+F tevékenység szükségeltetik.
- A cégek kapacitásbővítéssel próbálnak magas árbevételt elérni. Az árbevétel növekedéséhez tudást kell építeni, ez pedig elenyésző a megkérdezett vállalkozások körében.
- A megkérdezettek nagyrésze szerint árbevétel arányosan a bérköltség nőni fog a jövőben. Azonban, ha a növekvő bérköltségtömeg nem a technológiai tudás által nő, akkor a fent bemutatott innovációs körből megint „kiesnek” a vállalatok.
- Abban az esetben, ha a vevő többet hajlandó fizetni a termékért, de nincs K+F tevékenység ismét nem áll össze a tudásalapú, innovációs kör.
- A tudásépítésre, képzési időre vonatkozó adatok minimális értéket képviseltek a megkérdezettek körében, így szintén nem teljes a bemutatott folyamat.

Összefoglalva a primer kutatás alapján megállapítható, hogy a helyi gazdaságnak szüksége lenne innovatív, kitörő potenciálra a magas hozzáadott értéket előállító, tudásalapú gazdaság irányába. Ennek kulcspontjai a következő fejezetben kerülnek kibontásra.

IV. Az innováció, mint gazdaságfejlesztési erőforrás

Napjainkban rendkívül fontos a megváltozott piaci környezetben, a termelési folyamatokban a megújulás képessége. A megújulás képességét nem csak lehetőségként, hanem eszközként alkalmazhatja a vállalat gazdasági eredményei javításában. Ennek elméleti és gyakorlati háttérét vizsgálom ebben a fejezetben.

E fejezet célja az innováció elméleti hátterének bemutatása, amely alapján az innováció gyakorlati összefüggéseinek vizsgálatára is sor kerül a zalaegerszegi Járműipari Tesztpálya, mint katalizátor projekt tükrében.

IV.1. Elméleti megközelítések

Minden korszaknak megvannak a sajátos, elterjedt kifejezései, amelyeket gyakran használunk és amelyekkel gyakran szembe találhatjuk magunkat. Így van ez az innovációval is. Napjainkban széles körben elterjedt, hogy az innováció a vállalatok versenyképességének, a fentartható fejlődésnek és a tudásalapú gazdasági potenciálnak fontos tényezője.

Az innováció fogalmi meghatározása azonban sokkal régebbre nyúlik vissza, egészen pontosan Schumpeter (1939) osztrák közgazdász nevéhez köthető. Schumpeter szerint az innovációról öt különböző alapesetben beszélhetünk, amelyek a következők:

- Új termék létrehozása, amelyet a fogyasztók még nem ismernek
- Új termelési eljárás bevezetése
- Új piacokra történő nyitás, vagy az új piac teremtése
- Új nyersanyagforrások, félkész-termékek forrásainak feltárása
- Új ipari szervezet létrehozása

Az öt meghatározó közös jellemzője, hogy mindegyikben szerepel az „új” szó, amely az újdonságra, a megújulásra való képességre utal.

Schumpeter nem csak az innováció fogalmát határozta meg, hanem szoros összefüggésbe helyezte azt a gazdasági fejlődéssel. Elméletének lényege, hogy statikus gazdaságnak nevezte az olyan gazdaságokat, amelyben a megújulásra, változásra való hajlandóság nem észlelhető. A gazdasági fejlődés központi eleme az innováció, az újdonság megjelenése és alkalmazása, amely során az ezt megvalósító vállalkozás a kulcs tényező. (Baranya Megyei Vállalkozói Központ,2007)

A magyar szakirodalmi áttekintésben leggyakrabban Vecsenyi (2003) megközelítésével találkozhatunk az innovációt illetően. E szerint az innováció nem más, mint egy ötlet, amely szoros kapcsolatban áll a kreativitással. A középpontban egy szolgáltatás, egy termék vagy egy fogyasztói igény kielégítése áll, függetlenül attól, hogy a kínálat találkozik-e a kereslettel a piacon. (Vecsenyi, 2003)

A fent említett definíciók, meghatározások javarészt hasonlítanak, fedik egymást. Az innováció mára egy szakszerű tevékenységgé nőte ki magát, teljes körű szakértelemmel és hozzáértéssel.

A vállalati innováció tekintetében napjainkban a gazdaság fejlődése jelentős irányváltáshoz közeledik. A fókusz egyre inkább áttevődik a fizikai-digitális innovációból remélhető értékteremtésre, transzformációra, valamint a tudásalapú gazdasági környezet megteremtésére. Az ipari termelési folyamatok a digitalizációs forradalmak, a szoftveralapú megoldások és a technológia változások miatt megváltoznak, modernizálódnak, amelynek fő mozgatója az innováció. Ezen változások a gazdasági fejlődésre is intenzív hatást gyakorolnak. A vállalati eredményorientált célrendszer állandósága mellett várhatóan több területen jelentősen átalakul, megváltozik a célok realizálásához szükséges gazdasági elemző környezet és eszközzrendszer. Ezen folyamatok a hagyományos üzleti modellek jellemző elemeinek újfajta értelmezési igényeit követeli meg, amely által az értékteremtési folyamatok mérvadó komponense nagymértékben az innováció lesz.

Lüdeke Freund német közgazdász az új, innovatív üzleti modellek fenttarthatósági aspektusainak vizsgálata során a következőképpen határozta meg az értékteremtés folyamatát a változó környezet, a stratégiai kihívások tekintetében:

„Olyan üzleti modell, mely a vásárlók számára nyújtott magasabb érték segítségével versenyelőnyhöz juttatja a vállalkozást és hozzájárul a vállalat és társadalom fenntartható fejlődéséhez.” (Lüdeke-Freund, 2010)

A vállalatok versenyképességének tekintetében az innovációval egyidejűleg fontos a technológiai folyamatok és a digitális alapú gazdaság sokrétű hatását is figyelembe venni, amelynek egyik fontos platformja az ipar 4.0, azaz a technológiai és digitális modernizáció által létrejött negyedik ipari forradalom.

Az Ipar 4.0 és a digitális alapú rendszerekben alapvetően már megvalósulnak és működnek fejlett termelési- szolgáltatási rendszerek.

- fejlett tanuló kiszolgáló és termelő robotok
- önálló gépek, speciális célgépek önjavító rendszerrel
- távoli vezérlések, önellenőrző rendszerek összekapcsolása
- autonóm közlekedések és transzferek

- bio -és nanotechnológiai megoldások
- mesterséges intelligenciára épülő döntési, vezérlési rendszerek általánossá válása

Jelentős változások az összetett termékek piacán történnek a vezető technológiák változásával, ezek közé tartozik például az autóiipar. Hasonlóan igaz ez az iparág számos más területeire vonatkozóan is, egészen a feldolgozóipartól, az energetikától át az idegenforgalomig.

A mesterséges intelligencia, az automatizálás hatására az ipari folyamatok alapját az úgynevezett kiber-fizikai rendszerek adják, amelyek által a termelési berendezések emberi beavatkozás nélkül egy virtuális rendszer keretein belül egymással kommunikálnak. Mindez lehetővé teszi a termelt mennyiség és adatkezelés egységnyi idő alatti előállítását, a szakember hiány pótlását, valamint a kiváló minőségű termékek létrehozását. Az ilyen elven működő iparágak tükrében gyakran találkozhatunk az okos gyár (smart factory) kifejezéssel, amelynek életre hívója az ipar 4.0 koncepció víziója. (Pongrácz-Nick, 2017, p.4)

Ehhez kapcsolódóan a nemzetközi szakirodalom kilenc technológiai tényező egymásra ható fejlődését vizsgálja, amelyek szoros kapcsolatban állnak az ipar 4.0 és az okos gyárak kibontakozásával, működésével: (Kovács,2017)

50. ábra Technológiai tényezők az ipar 4.0 tükrében

Forrás:

http://epa.oszk.hu/00000/00017/00250/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2017_07-08_0823-0851.pdf

Mindezek mellett fontos megemlíteni, hogy a robotizáció jelentős hatást gyakorol a munkaerőpiac jövőben bekövetkező változásaira. Ennek következtében olyan szakmák jönnek létre, amelyeket napjainkban még nem léteznek, valamint számos meglévő munkakör alakul át. Ezen szakmák megjelenése főleg a rutinszerű, monoton, magas bérköltségű, munkaerőhiányban szenvedő szakmáknál várható. A professzionális, emberekre irányuló szakmák és szolgáltatások automatizálhatósága alacsony mértékű.

A következő táblázat a hagyományos értékteremtési tényezők tükrében foglalja össze, hogy a napjaink stratégiai kihívásait jellemző ipar 4.0 és a digitalizációs folyamatok hatására hogyan célszerű újragondolni a vállalati stratégiákat, gazdasági fogalmakat.

5. táblázat Napjaink stratégiai kihívásai

Hagyományos vállalati értéklánc	Napjaink dimenziói - Ipar 4.0, digitalizáció
▪ Értéklánc	▪ Értékmátrix
▪ Hozzáadott érték	▪ Hálózatos működésen alapuló többletjeljesítés
▪ Gazdasági potenciál mérőszáma	▪ Globális működés mérőszáma
▪ Vállalati eredmény	▪ Hálózatosodási eredmény
▪ Potenciál	▪ Globális lehetőség
▪ Versenyelőny erőforrás birtoklással	▪ Versenyelőny erőforrás megosztással
▪ Koncentrált egység működése	▪ Térben, időben megosztott működés
▪ Saját tudás kisajátítása	▪ Globális tudás integrálása
▪ Eredménycentrikusság	▪ Fentarthatóság, környezettudatosság
▪ Mérőrendszer – információs rendszer	▪ Önkontrolláló gazdasági mérőrendszer
▪ Vállalati hasznosság	▪ Globális hasznosság

[Forrás: saját szerkesztés](#)

Az innovációs képességek tehát nagymértékben átszervezik a vállalati stratégiákat, a jellemző iparági kultúrákat. E trendeket figyelembe véve, a tartós gazdasági fejlődés „győztesei” azon vállalatok lesznek, akik képesek az innovációs technológiák folyamataiba integrálódni, az infokommunikációs forradalmak és a mesterséges intelligencia tükrében.

Az innováció önmagában egy lehetőség, de sikeres megvalósításához meg kell teremteni azt a közeget, ahol eszközrendszerében működni tud.

Az innováció nem csak azonos elemekből álló egyszemélyes folyamat, rendszerint többszereplős, mind külső és belső szereplői is vannak. (Barta, 2016) A fejlett technológiai ellátottság, a tudás megosztás és az információ tudatos feldolgozása mellett vezetési elkötelezettség, szervezési és módszertani vezetéselméleti módszerek is kellene hozzá. (pl.: Lean-módszer)

Alapvető kérdés azonban, hogy a vállalatok mennyire tudnak alkalmazkodni a folyamatos változásokhoz, mennyire tudnak élni a modern tudományok adta lehetőségekkel, amelyek napjainkban a vállalkozások számára még komplex feladatot igényel minden menedzsment kihívással együtt.

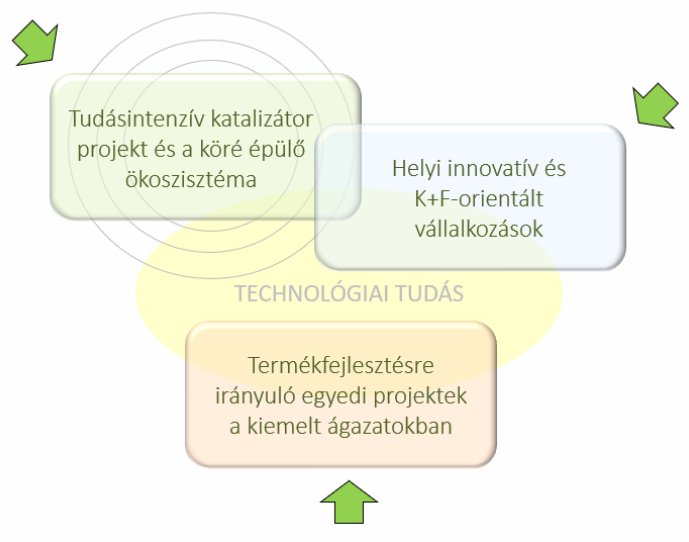
IV.2. Gyakorlati fókuszok

A zalaegerszegi gazdaságfejlesztés meghatározó kitörési pontja lehet az innováció. A szubjektív kutatásban ezért külön kitértem ennek vizsgálatára.

Az innováció a gyakorlatban modern ökoszisztémák hálózatos együttműködése eredményeként jön létre. A térségi fejlődés tekintetében elő kell segíteni az innovatív, tudásintenzív hálózatok együttműködését, amely által a helyi gazdaság integrálhatóvá válik a magas hozzáadott értéket előállító innovatív értékteremtési folyamatokba, mint a vevők, mint a beszállítók részéről.

Ennek megvalósulása érdekében a következő ábra foglalja össze a főbb megoldási irányokat, beleértve a meghatározott célrendszert:

51. ábra Kitörési lehetőségek

Forrás: A zalaegerszegi technológiai park és a köré épülő ökoszisztéma

A technológiai tudás a gazdasági fejlődés alapját adja, amelyen keresztül az innováció beépül a helyi gazdaság színterébe. Ezáltal esély nyílik a helyi vállalkozások termelékenységének növekedésére az innovációk és az új technológiák használatán keresztül. A globális értékláncok tekintetében szükség van a magasabb hozzáadott értéket előállító, főleg kutatás-fejlesztésre orientálódott tevékenységek bevonására. Gátló tényező a zalaegerszegi gazdaság tekintetében, hogy a helyi vállalatok nagyrészt önálló termékkel hiányosan rendelkeznek, és gyakran az igény sincs meg a saját márka, valamint termékkonceptió tudatos kiépítésére. A kiemelt ágazatokban ösztönözni kell a vállalatokat a saját termékfejlesztésre, különben az innovációs folyamatok által kevésbé releváns eredményeket tudnak felmutatni. Mindezek alatt

azt értem, hogy általában a vállalatoknál konkrét termékleírás alapján zajlik az előállítás, amelyet a megrendelők, potenciális partnerek határoznak meg. Jelentős különbséget jelent, ha konkrét vevői igényeket megismerve gyártanak a cégek termékeket, alkalmaznának technológiákat, és ennek megfelelően olyan produktumok előállítására kerülne sor, amelyek a jelenlegi piacon nem állnak rendelkezésre. Ennek megvalósulásához a cégeknek szabadalmakkal, fejlesztési potenciállal, egyetemekkel, kutatóközpontokkal, partnerekkel való együttműködésekkel kell rendelkeznie. A helyi oktatási intézmények támogató szerepét előnyös lenne kihasználni a konkrét ipari problémák megoldásában, akár a technológiai változások, akár pedig a tudásbővítés, innováció tekintetében. Így egyrészt a vállalatok hatékonysága, hozzáadott érték teremtési képessége is javuló tendenciát mutathatna, másrészt a rejtett vevői igények kielégítése is jelentős értéknövelő hatással járna, hiszen a vevő számára nyújtott érték adja az értékteremtés primer vonalát.

A tudásintenzív katalizátor projekt és a köré épülő ökoszisztéma jelenti a gazdaság számára a fő kitörési pontot, amelynek markáns tolvagyűrűző(transzlációs) hatása nem csak Zalaegerszeg közvetlen környezetébe, hanem regionális és akár országos szinten is változásokat hozhat.

Az úgynevezett katalizátor típusú üzleti tevékenységek alapvetése, hogy egy térségben vagy környezetben további üzleti tevékenységek együttes megjelenésével együtt képesek fokozni a versenyképességüket, a vállalat közvetlen, tágabb és indirekt környezetébe is generálnak hatásokat. Ennek nyomán az értékteremtési lánc sokfaktorossá válik.

Az ábrán szereplő kutatás-fejlesztési tevékenység és termékfejlesztési koncepció fő generálója a tudásintenzív katalizátor projekt, amely jelentős változást hozhat a térség gazdasági fejlődését illetően, mint a térség által előállított hozzáadott érték, mint pedig a jellemző iparági struktúrák átalakulásában.

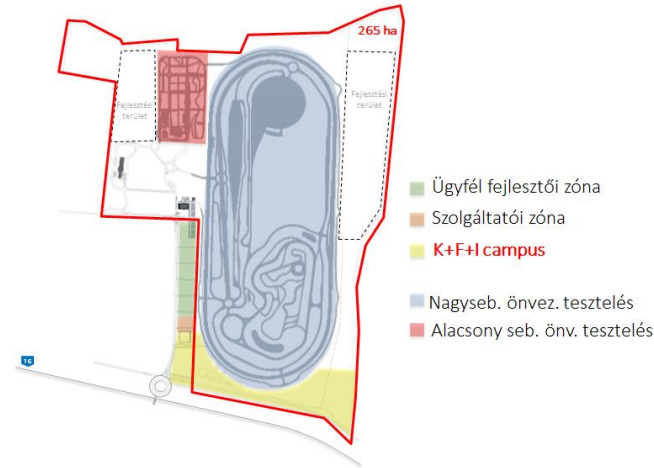
IV.2.1. A zalai katalizátor projekt

Jelen tanulmányban a tudásalapú katalizátor projekt a példaként bemutatásra kerülő zalaegerszegi járműipari tesztpálya projekt, amelynek tekintetében kerültek vizsgálatra a térséget érintő gazdaságfejlesztési hatások.

A zalaegerszegi tesztpálya egyedisége, hogy nemcsak a hagyományos járműdinamikai tesztek elvégzésére nyújt lehetőséget, hanem az autonóm (önvezető) járművek, továbbá az elektromos járművek validációs vizsgálatait is lehetővé teszi. A projekt megvalósítása során különös

figyelmet kapnak a járműipari fejlesztők igényei, az innováció és a jövőbemutató fejlesztések támogatása. (<https://zalazone.hu/bemutatkozas/>)

52. ábra Zalaegerszegi Járműipari Tesztpálya

Forrás: Autóipari Próbapálya Zala Kft.

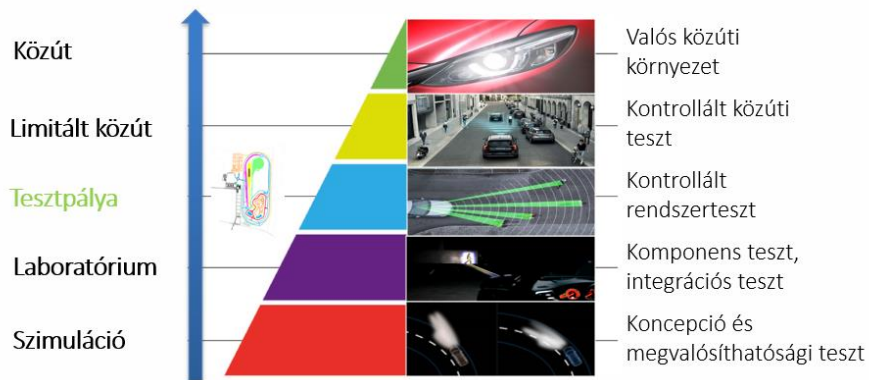
A zalaegerszegi járműipari tesztpálya egy olyan integrált rendszerben valósul meg, mely a járművek tesztelésén túl számos kapcsolódó szolgáltatást kínál, és biztosítja, erősíti a helyi, hazai tudásbázist, miközben innovatív szemléletével formálja a társadalmi tudatosságot is. (<https://zalazone.hu/>)

A tesztpálya szerepe a jelen és a jövő igényeire egyaránt válaszokat adó járműipari tesztelési és validációs infrastruktúra biztosítása, figyelembe véve az autonóm járművek és az elektromos meghajtó erőforrások térnyerését, illetve az ezekhez kapcsolódó újfajta tesztelési igények megjelenését is. (<https://zalazone.hu/>)

A projekt lehetőséget kínál a jövő járművei és kommunikációs technológiái számára teljeskörű tesztkörnyezet létrehozására, amely többszintű tesztelési lehetőséget biztosít egészen a prototípus tesztekől a szériatermék fejlesztésig. (<https://zalazone.hu/palyavizio/>)

Az alábbi ábra a projekt megközelítését illusztrálja, beleértve a többszintű tesztelési környezet lehetőségeit egészen a szimulációtól a valós környezetig:

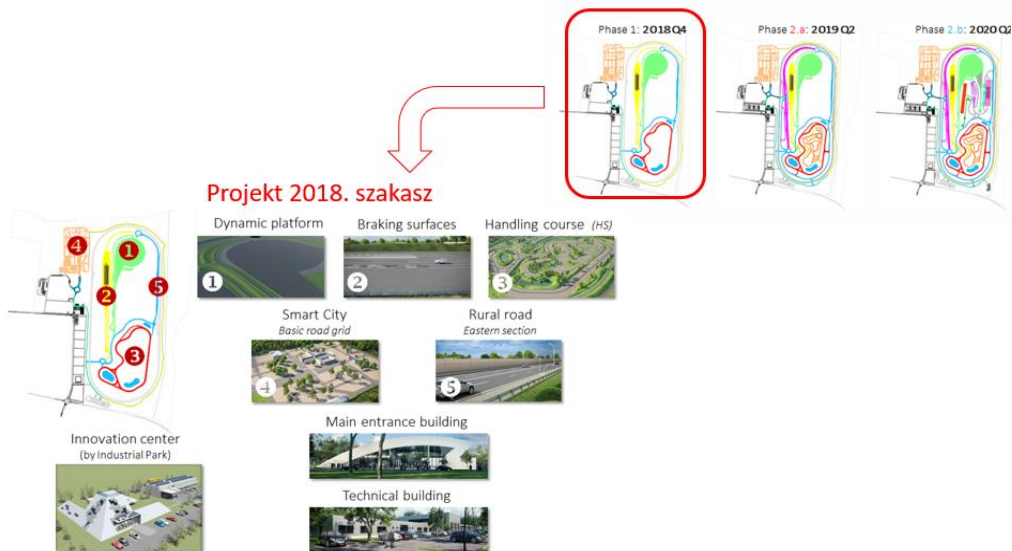
53. ábra Többszintű tesztelési környezet

Forrás: <https://zalazone.hu/>

A fejlesztés 1. üteme 2018 végéig, 2. üteme 2020-ig valósul meg. Első ütemben elkészül a járműdinamikai tesztek egyik legfontosabb eleme, a dinamikus platform, a fékteszteket lehetővé tevő speciális kialakítású zóna, továbbá a vezethetőségi tesztek érdekében az ún. kezelhetőségi pálya. Már az első szakaszban kialakításra kerül az autonóm járművek tesztelését lehetővé tevő zóna egy része, illetve a hagyományos pályaszakaszokba is beépítésre kerülnek ilyen funkciók, valamint a szükséges kommunikációs technológiák.

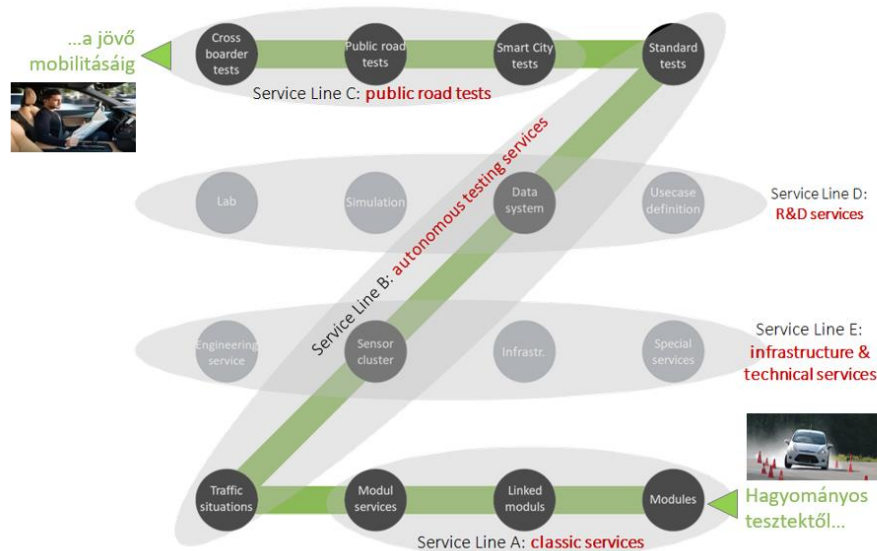
54. ábra Projektfázisok

Forrás: Autóipari Próbapálya Zala Kft.

A tesztpálya szolgáltatás portfóliója klasszikus szolgáltatásokat, önvezető járművek és közúti tesztek elvégzésére alkalmas szolgáltatásokat foglalja magában.

55. ábra Tesztpálya szolgáltatás portfólió

Forrás: Autóipari Próbapálya Zala Kft.

A fent említett szolgáltatások nagyrészt a világ más tesztpályáin is megtalálhatóak különböző formában. Azonban a zalaegerszegi tesztpálya egyedisége, hogy a hagyományos szolgáltatásokon túl, a jövőben megjelenő önvezető járművek számára is tesztelési lehetőséget, valamint kutatás-fejlesztési, infrastrukturális-műszaki, közúti tesztek elvégzésére alkalmas szolgáltatásokat nyújt, ezáltal kiegészítő szolgáltatást, azaz értéktöbbletet biztosítva partnereinek.

A zalaegerszegi tesztpálya komplexitásából eredően akár technológiai és egyéb társadalmi-környezeti (pl. oktatási) szolgáltatások igénybevételét is szükségessé teszi, emelve ezzel a térség értékteremtés képességét. Tehát a tesztpálya, mint katalizátor ide vonzhat további üzleti tevékenységeket, szolgáltatásokat, továbbá innovatív jellegéből adódóan számos kutatás-fejlesztésre specializálódott technológiai cég betelepülése várható.

Ennek kapcsán a tovagyrúzó(transzlációs) hatás is megjelenik, amely új dinamikát ad a térség gazdasági fejlődését illetően, mivel ilyen esetekben- amikor például egy üzleti tevékenység tipikusan vevőit és szállítóit is „hozza”, nem csak kizárólag koncentráltan (pl.: egy ipari

parkba), hanem nagyobb földrajzi térségben -lényegében ágazatformáló hatás jelenik meg. Ezen megközelítés alapján a kapcsolati együttműködésekben is felmerülnek értéktöbbletek, melyek nem közvetlenül a „magvállalatnál”, de mindenképpen a termelési/szolgáltatási folyamat eredményeként képződnek, hatásuk ugyanakkor a gazdasági rendszer szintjén jelentkezik.

IV.2.2. A technológiai parkok lényege, szerepe

A modern innováció és a magas kutatás-fejlesztési potenciál a zalai térségben kulcsfontosságú lehet a gazdaság fejlődését illetően, valamint az innovációközpontúság egyik mérvadó eleme az egyetemi kutatóhelyekkel való kooperáció. E cél megvalósulását támogatja az egyetemközpontú innovációs ökoszisztéma létrehozása, amelynek keretein belül technológiai, tudományos parkok létesülhetnek erős ipari és felsőoktatási együttműködéssel.

A technológiai park célja a kutatás-fejlesztésben és a modern, innovatív technológiák alkalmazásában kiemelkedő, tudásgeneráló vállalatok vonzása a térségbe. A felsőoktatási háttér és az ipari szféra összehangolása, a partnerek készségei és a szinergiák alkalmazása által szignifikáns fejlesztési eredmények érhetők el. Az oktatás és az egyes iparágak közötti kapcsolat erősítése hozzájárul a magasan kvalifikált munkaerő képzéséhez, valamint a magas hozzáadott értéket képviselő munkahelyek számának növekedéséhez is.

A technológiai park létrehozása révén az adott térség versenyképessége akár országos, akár nemzetközi szinten is javuló tendenciát érhet el. Az új vállalatok, tevékenységi körök megjelenése egyértelműen támogatja a helyi gazdaság fejlődését, ezáltal növelve a gazdaság kapacitását. Fontos szerepet tölthetnek be a munkaerő piaci célok kivitelezésében, hiszen az új vállalatok betelepülésével számos új munkahely keletkezhet.

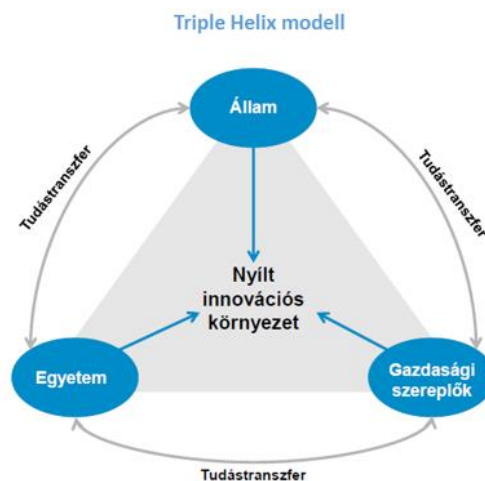
A technológia parki modellben meghatározó szerepet játszik az inkubációs üzleti tevékenységek, szolgáltatások támogatása, amely az induló technológiaorientált kis-és középvállalkozások fejlődésének egyes tényezőit foglalja magába, valamint az inkubáció által jelentősen erősíthető az innovációs produktivitásuk. A kutatás-fejlesztési bázisok erősödésével, valamint a hazai akadémiai háttér bekapcsolódásával a gazdaság integrálhatóvá válik a nemzetközi innovációs értékláncokba, amely által releváns értékteremtés figyelhető meg.

A technológiai parkok révén tehát egy sokszereplős innovációs környezet létrehozása válik lehetővé, amely mind az ipari-kutatói projektek egyesülését, mint pedig KKV szektor és start-

up vállalatok fejlődési potenciálját támogatja. Az innovatív ökoszisztéma és a hálózatos együttműködések során magas hozzáadott értékkel rendelkező vállalatok jöhetnek létre.

A tudás park koncepcióját a Triple Helix modell alapján kívánám bemutatni, amelyben meghatározásra kerülnek a működési funkciók, folyamatok egy nyílt innovációs rendszer tükrében.

56. ábra Triple Helix modell

Forrás: ELI Science Park- Innovációs ökoszisztéma fejlesztési koncepció

A modell szerint a tudásgenerálás a különféle szereplők (gazdaság, egyetem, kormány) és a folyamatos kölcsönhatás eredményeként érthető el. Ezen szereplők eltérő hozzáadott érték és szempontrendszerrel rendelkeznek, egyenrangú félként vesznek részt a tudástranszferben, amely által egy nyílt innováció környezet jöhet létre. (Palkovics, 2017)

A technológiai parkok az üzemeltetés és működés szempontjából egymástól eltérő irányvonalat képviselnek, így nincs követendő példa, ajánlás a koncepciót illetően. (Palkovics, 2017)

A működést illetően három verzió létezik, amely szerint:

- az egyetem önmaga üzemelteti a technológiai parkot
- az egyetem gazdasági partnerekkel működteti a technológiai parkot
- az egyetem nem működik közre (Palkovics, 2017)

Az üzemeltetés és a koncepció kialakítás szempontjából ajánlott figyelembe a helyi adottságoknak megfelelő körülményeket, piaci, befektetői igényeket.

IV.2.3. ZONE technológiai park

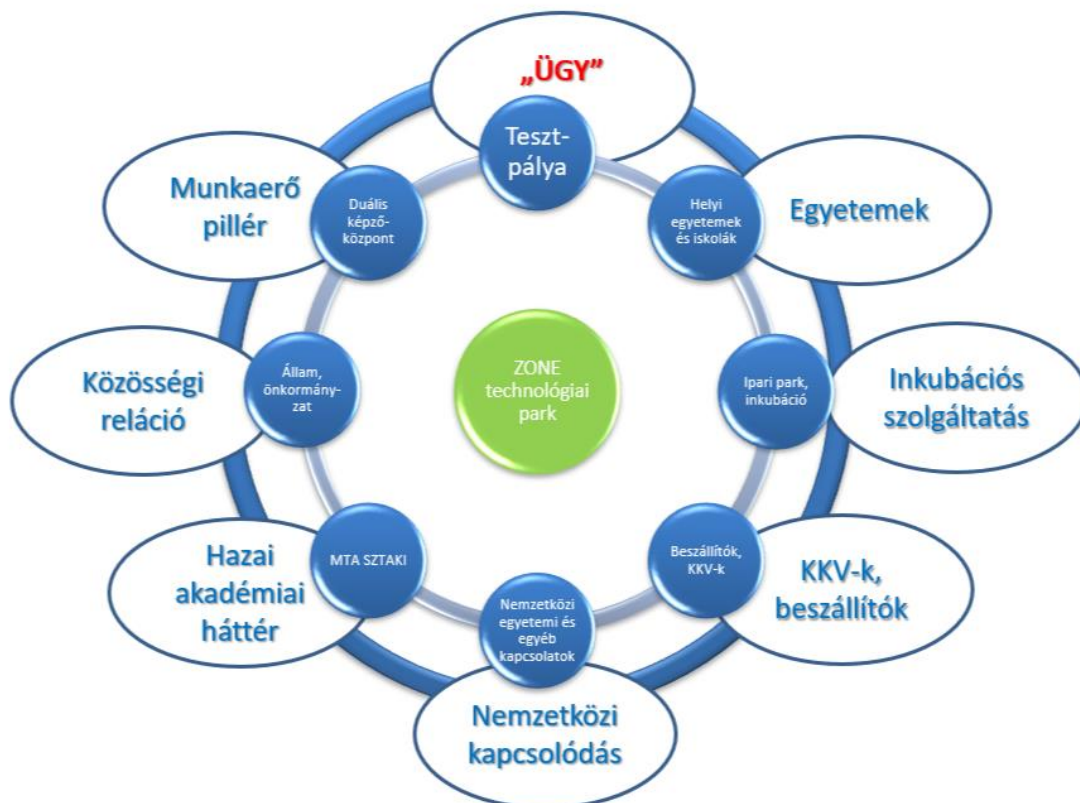
A zalaegerszegi járműipari tesztpálya magas szintű kutatás-fejlesztésre fókuszáló elemeivel együtt lehetőséget generál az innovatív, tudásközpontú technológiai park kiépítésére.

A ZONE technológiai park orientációja elsősorban a járműipari innovációk területére terjed ki, a felgyorsult infokommunikációs folyamatok, az automatizálhatóság és az ipar 4.0 tükrében. A technológiai park stratégiai célrendszerét illetően meghatározó szerepet töltenek be a high-tech iparágak a járműipar és a kutatás-fejlesztés szoros összekapcsolódásával.

Ezen park létrehozása következtében számos járműipari és kutatás-fejlesztés fókuszú vállalat betelepülése várható, amely a zalai gazdaság nagymértékű fejlődését eredményezi.

A ZONE technológiai park koncepcióját az alábbi ábra szemlélteti:

57. ábra ZONE technológiai park modell

Forrás: A zalaegerszegi technológiai park és a köré épülő ökoszisztéma

A ZONE technológiai park bázisát a zalaegerszegi járműipari tesztpálya, mint katalizátor projekt adja. A projekt teljes megvalósulása 2020-ig készül el, amelynek keretein belül a szükséges technológiai betelepítése és az önvezető jármű tesztek kutatás-fejlesztés alapú tudásépítése várható. A helyi egyetemekkel és iskolákkal történő hálózatos együttműködések során a kutatás-fejlesztési és innovációs potenciál, a kapcsolódó tudásbázis helyi megerősödésére nyílik lehetőség. Ennek kapcsán szükség van kiterjedt tudásbázis építésére. Az inkubációs támogatások, start-up projektek hatása a zalai térségben jelenleg nem észlelhető. A technológiai park kiépítése által intenzív start-up és inkubációs hatás eredményezhető, amelynek sikeres megvalósításához szükség van az inkubációs programok bevezetésére. A partneri együttműködések (beszállítók, KKV-k) esetében jelenleg korlátozott beszállítói kapacitás jellemzi a környéket. A zalaegerszegi tesztpálya transzlációs hatásából eredően kiváló beszállítói és partneri háttér kiépülése lehetséges, amelynek alapvető feltétele a szállítói lánc fejlesztése. A nemzetközi egyetemi és egyéb kapcsolatok kiépítése a zalai térségben elkezdődött, az első kapcsolatok kialakultak. Ebből kifolyólag a további cél a meglévő kapcsolatok aktívvá tétele, valamint az ezekhez kapcsolódó intenzív, nemzetközi együttműködések létrehozása. A hazai akadémiai háttér tekintetében aktív helyi kapcsolatok kialakítására és akadémiai kutatócsoport létesítésére van szükség. A zalai régióban a közösségi hatás (önkormányzat, állam) hatás potenciálja észlelhető, amely által helyi, térségi, hazai és nemzetközi közösségi programok megvalósítása lehetséges a tovagyrúzó hatásoknak köszönhetően. A helyi munkaerő potenciál erősítésére duális képzőközpont kiépítése várható.

A zalaegerszegi technológiai park létrehozása kiemelkedő lehet a gazdaság számára, hiszen egészen az oktatástól át, az ipari szerkezet, és a helyi munkaerőpiac fejlődésére pozitív hatást gyakorol.

IV.2.4. A projekt gazdasági hatása, vonzáskörzete

A dolgozatomban során elemeztem a zalaegerszegi járműipari Tesztpálya közvetlen környezetét figyelembe véve a regionalitásokat, az együttműködő partnerek számosságát és jellegét. E tekintetben a szervezet közvetlen környezetét, ahol a szolgáltatás értékteremtő jellege intenzívebben hat az együttműködő cégekkel, azt smart fieldnek, ezen túl mutató 50-100 km-es körzetbe eső körzetet HUB1-nek, majd a tágabb környezetet HUB 2-nek neveztem el. Ennek következtében megállapítottam, hogy a hálózati együttműködések kapcsán a többlet szolgáltatások vagy outsourcing jellegű szolgáltatás igénybevételével más vállalatok eredményére történő hatással is értéktöbbletet állíthatunk elő.

58. ábra A teszpálya vonzáskörzete

Forrás: A zalaegerszegi technológiai park és a köré épülő ökoszisztéma

A teszpálya térségi hatását (HUB1) eredményeként a pályával közvetlen kapcsolatban nem lévő technológiai cégek betelepülése várható.

Jellemző tulajdonságok:

- Hálózatos együttműködés
- Tudás tőke létrejötte
- Tudás transzferálás
- Magas hozzáadott értékű tevékenységek végzése
- Innovatív alapok

V. További kutatási irányok

- További, kiterjedt objektív kutatásokkal az egyes hozzáadott érték mutatószámok és arányszámok jellemző értékeinek pontosabb meghatározása
- Az térségi gazdaság fejlesztési pályáinak elemzése a különböző hozzáadott-érték forgatókönyvek alapján
- A különböző gazdaságfejlesztési eszközök hatásainak vizsgálata a feltárt jellegzetességek mentén

VI. Összefoglalás

Az innovatív tudástranszferen alapuló kutatás-fejlesztési tevékenységek rendkívül fontos szerepet töltenek be a helyi gazdaság fejlesztését illetően.

A globális megatrendek bemutatásával a zalai régióra jellemző sajátosságokat, demográfiai, munkaerőpiaci adatokat vizsgáltam beleértve a zalai iparszerkezet alakulását az elmúlt évtizedekre visszamenőleg.

A demográfiai adatok alapján megismerhettük a város népességének alakulását, amely jelenleg csökkenő tendenciát mutat. A helyi munkaerőpiaci jellemzők tekintetében azonban pozitív képet láthatunk városi, valamint megyei szinten is, hiszen a regisztrált munkanélküliek száma folyamatos csökkenést mutat. Ennek tekintetében megállapítható, hogy a munkaerő kereslet fokozódása a gazdaság növekedésének, fejlődésének eredménye. A foglalkoztatottak számának vizsgálata során láthatjuk megyei összehasonlításban az alkalmazottak számát, valamint a rangsorokat az egyes foglalkoztató szektorokat illetően. A bemutatott statisztikák alapján a megyében és a városban is a feldolgozóipar bizonyult a legnagyobb foglalkoztatónak.

A zalai gazdaság elemzése során igazolódott, hogy Zalaegerszeg gazdaságát a folyamatos átalakulás és változás jellemezte az elmúlt évtizedek során. Az 1950-es évektől kezdődően az ipartelepítés során létrejött vállalatok a rendszerváltás után átalakultak, jelentősen átrendeződött az ipari környezet a várost illetően. Számos gyár bezárásával számtalan kisebb vállalkozás jött létre, amelyek napjainkban is meghatározó szerepet töltenek be a város gazdaságában.

A vállalkozások száma és méret szerinti összetétele nem túl optimális a város tekintetében. Sok mikro- és kisvállalkozás, valamint elenyésző számú nagyvállalat működik jelenleg a térségben.

Az iparszerkezet összetételét tekintve jelentős helyet foglal el a gépgyártás és az elektronika. Ebben az iparágban tevékenykedő vállalatokat komoly hagyományok, nemzetközi és külkereskedelmi kapcsolatok jellemzik. A tulajdonosi szerkezetüket tekintve nagyrészüknél jelentős szerepet tölt be a külföldi tőke, valamint tulajdonosi hányad.

Ezen trendek vizsgálata fontos részét képezik a gazdaságfejlesztési struktúra irányainak, hiszen szemlélteti a potenciális változásokat, lehetőségeket a város és környezete tekintetében.

A hozzáadott érték elméleti megközelítése során a Porter-féle értéklánc koncepció kiemelésével kerültek vizsgálatra a feldolgozott szakirodalmak. Ebben a fejezetben részletes kitekintést

végeztem arra vonatkozóan, hogy a hozzáadott érték növelésének lehetőségét három dimenzió szoros összefüggése adja, amely nem más, mint a humán tudás, a technológiai tudás, valamint az árbevétel. Ennek értelmében a következő fejezetekben végzett hozzáadott érték vizsgálatok során azt vizsgáltam, hogy a hozzáadott érték növelése hogyan valósítható meg egyrészt az ár növelés lehetőségeivel, másrészt a termék/szolgáltatás előállítás során hogyan hat a tudásalapú, innovatív teljesítmény az előállítás költségtényezőire.

A hozzáadott érték gyakorlati megközelítése alapján elemzésre kerültek a Zala megyét érintő kutatás-fejlesztési indikátorok. Ezek alapján megállapítható, hogy Zala megye elmaradásban van a régió megyéihez képest, mint a kutató-fejlesztő helyek létszámát, mint a kutatás-fejlesztés ráfordításait illetően.

A gyakorlati fókuszok során a hozzáadott érték tükrében kétirányú kutatást végeztem, amely egy objektív és egy szubjektív kutatásból tevődik össze.

A hozzáadott érték vizsgálata rendkívül komplex összefüggéseket tárt fel. Az országos objektív vizsgálat során megismerhettük az országos tendenciákat, majd ennek tükrében rávilágítottam a térségi vállalatok jellemzőire is a hozzáadott érték szempontjából. A térségi kutatás során helyi szolgáltató vállalatokat integráltam az elemzésbe, amelynek oka, hogy a fejlesztő típusú vállalatok száma elenyésző a zalai térségben.

A hipotézisvizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a fejlesztő típusú vállalatokat magas hozzáadott érték jellemzi. Ennek egyik fő komponense a humán erőforrás által generált hozzáadott érték nagyságrendje lehet. A vizsgálatokból adódó eredmények alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a fejlesztő környezetben tevékenykedő vállalatok potenciális elemei lehetnek egy tudásalapú, innovatív jelentős hozzáadott értékkel működő gazdasági környezetnek.

Az országos és térségi objektív vizsgálat eredményei alapján tapasztalható, hogy a gyártó és kereskedelmi szektor értékei közelítőleg megegyeznek, a szolgáltató szektor értékei pedig további kutatások irányok vizsgálatát igénylik.

A szubjektív vizsgálat során egy primer kutatás keretein belül fordultam az érintett vállalatokhoz. A primer kutatásom során a zalai térségben működő vállalatok fejlesztési elképzelései kerültek felmérésre, amely megerősítette feltételezéseimet, amely szerint:

- a vállalatok kutatás-fejlesztési kezdeményezései a térségben háttérbe szorulnak;
- kevés a képzésre, valamint a humán erőforrás oktatására fordított idő;

- a vizsgált vállalatok nem a kvalitatív, hanem a kvantitatív fejlődésben látják a növekedési lehetőségeket;
- tudásépítés és a tudásalapú gazdaságfejlesztés lehetőségeit az ipar 4.0 változásainak megfelelően kevesen használják ki.

A vizsgálataim tapasztalata alapján a jövőben komoly gazdasági fejlesztésre nyílt lehetőség az innovációs potenciál előremozdításával, fejlesztésével oly módon, hogy a működés során a vállalatok magasabb hozzáadott értékű termékeket, illetve gyártási kultúrákat honosíthatnak meg.

A térségi fejlődés ütemének javítását számos fejlesztő tevékenységet folytató egység, vállalat betelepítésével lehetne felgyorsítani. Ennek központi kapcsolati eleme, illetve a tudáskészség- és képesség generálása a zalaegerszegi járműipari tesztpálya köré épülő ökoszisztémában, mint a térség katalizátorában képzelhető el.

VII. Irodalomjegyzék

- 1) Al Ehrbar (2000): EVA: economic value added gazdasági hozzáadott érték- kulcs az értéktetemtéshez.

Budapest: Panem Kiadó

ISBN 9635452217

- 2) Bencsik Andrea (2015): A tudásmenedzsment elméletben és gyakorlatban.

Budapest: Akadémiai Kiadó

ISBN 78-963-05-9589-6

Buzás Norbert (2007): Innovációmenedzsment a gyakorlatban.

Budapest Akadémiai Kiadó

ISBN 9789630584678

- 3) Chikán Attila (2017): Vállalatgazdaságtan

Budapest: Akadémiai Kiadó

ISBN 978-963-12-6640-5

- 4) Michael E. Porter (2006): Versenystratégia.

Budapest Akadémiai Kiadó

ISBN 9789630583497

- 5) Rekettye Gábor (2016): A hatalmi átalakulás globális megatrendje és a nemzetközi marketing

Vezetéstudomány, LXIV.évfolyam. Marketingtudományi különszám

ISSN 0133-0179

- 6) Vecsenyi János (2003): Vállalkozás-ötlettől az újrakezdésig

Budapest: Aula Kiadó

ISBN 9639478024

Internetes források (szerző ismert)

- 7) Baranya Megyei Vállalkozói Központ Vállalkozásfejlesztési oktatási jegyzet (2007)-
Az innováció

Letöltés időpontja: 2018.szeptember 15.

<https://docplayer.hu/126909-Az-innovacio-baranya-megyei-vallalkozoi-kozpont-vallalkozasfejlesztési-oktatási-jegyzet-pecs-2007.html>

- 8)** Barta Balázs (2016): Bútoripari vállalkozások elemzése, különös tekintettel a hozzáadott értékre. Doktori (PhD) értekezés, Nyugat-Magyarországi Egyetem
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 10. Megjelent: 2016.május 24.
http://doktori.nyme.hu/570/19/ertekeze_barta.TextMark.pdf
- 9)** Chikán Attila (1997): Vállalatok és funkciók integrációja
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 4.
http://edok.lib.uni-corvinus.hu/257/1/Z8_Chikán.pdf
- 10)** Hágén István Zsombor- Holló Ervin (2017): A hazai KKV-k helyzete, a versenyképesség, innováció és a controlling tükrében.
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 8. Megjelent: 2018.04.23.
http://real.mtak.hu/53762/1/07_Hagen-8o.pdf
- 11)** Kiss János (2014): Az innováció hatása a vállalati teljesítményre és versenyképességre
Közgazdasági Szemle, LXI. évfolyam, (299-314 p.),
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 11.
http://epa.oszk.hu/00000/00017/00212/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2014_03_299-314.pdf
- 12)** Kovács Olivér (2017): Az ipar 4.0 komplexitása-I.
Közgazdasági Szemle, LXIV.évfolyam., (823-851 p.)
Letöltés időpontja: 2018. szeptember 15.
http://epa.oszk.hu/00000/00017/00250/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2017_07-08_0823-0851.pdf
- 13)** Kovács Olivér (2017): Az ipar 4.0 komplexitása-II.
Közgazdasági Szemle, LXIV.évfolyam, (970-987 p.)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 15.
http://epa.oszk.hu/00000/00017/00251/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2017_09_0970-0987.pdf
- 14)** Pongrácz Ferenc-Nick Gábor András (2017): Innováció- a fenntartható növekedés kulcsa Magyarországon
Közgazdasági Szemle, LXIV.évfolyam, (723-737.o.)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 8.
http://real.mtak.hu/60075/2/2_PDFsam_03_PongraczNickA_u.pdf

- 15)** Prof. Dr. Palkovics László (2017): ELI Science Park – Innovációs ökoszisztéma fejlesztési koncepció
Letöltés időpontja: 2018.október 2.
- 16)** Rózsás Tamás (2007) - Tartósan magas hozzáadott értékű gazdasági tevékenységek: a gazdaságpolitika alkímája
Polgári Szemle, 3.évfolyam, 10.szám
Letöltés időpontja: 2018. július 5.
<https://polgariszemle.hu/archivum/37-2007-oktober-3-evfolyam-10-szam/220-tartosan-magas-hozzaadott-erteku-gazdasagi-tevekenysegek-a-gazdasagpolitika-alkimiaja>
- 17)** Zalaegerszeg város bemutatása
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 8.
<http://ingatlan1.hu/telepuleswiki/za/zalaegerszeg/>
- 18)** M76-os autóút (Magyarország)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 28.
[http://www.wikiwand.com/hu/M76-os_autóút_\(Magyarország\)](http://www.wikiwand.com/hu/M76-os_autóút_(Magyarország))
- 19)** Zalaegerszeg történelmi városközpont rehabilitációs és revitalizációs programja (2009)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 25.
http://zalaegerszeg.hu/dokumentum/11949/zeg_ivs_leadott.pdf
- 20)** Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (2014-2020) (2014)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 30.
http://zalaegerszeg.hu/dokumentum/22886/1__ZEG_MEGALAPOZO_VIZSGALAT__20140304.pdf
- 21)** Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Gazdaságfejlesztési Stratégiája (2014-2020) (2014)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 5. Megjelent: 2014. augusztus 4.
http://zalaegerszeg.hu/dokumentum/22982/Zalaegerszeg_gazdasagi_strategia_0805_egyeztetesi_anyag.pdf
- 22)** Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Foglalkoztatási Stratégiája (2017-2021) (2016)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 17. Megjelent: 2017.február 22.
<http://www.paktumportal.hu/letoltheto-anyagok/zalaegerszeg-megyei-jogu-varos--foglalkoztatasi-strategiaja->
- 23)** Zalaegerszeg város munkaerőpiaci helyzetelemzése (2016)
Letöltés időpontja: 2018.szeptember 17. Megjelent: 2017. február 22.

<http://www.paktumportal.hu/letoltheto-anyagok/zalaegerszeg-varos-munkaeropiaci-helyzetelemzese->

24) Zala Zone- pályavízió

Letöltés időpontja: 2018. október 10.

<https://zalazone.hu/palyavizio>

VIII. Ábrajegyzék

1. ábra Zalaegerszeg népessége	4
2. ábra TOP10 foglalkoztató gazdasági ág szerint, Zalaegerszeg	7
3. ábra Munkavállalók havi átlagkeresete	8
4. ábra Képzésben résztvevők száma, Zalaegerszeg.....	9
5. ábra Zalaegerszegi székhelyű társas vállalkozások száma ágazat szerint.....	11
6. ábra Porter-féle értéklánckoncepció.....	14
7. ábra Hozzáadott érték növelő, csökkentő tényezők	15
8. ábra Hozzáadott érték növelésének három fő komponense	16
9. ábra Mosolygörbe.....	18
10. ábra Kétirányú kutatás.....	19
11. ábra K+F helyek száma	20
12. ábra Kutatók-fejlesztők létszáma	21
13. ábra K+F ráfordításai.....	21
14. ábra Egy főre jutó árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél	25
15. ábra Bérköltség/Árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél.....	26
16. ábra Egy főre jutó bérköltség a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél	27
17. ábra Egy főre jutó hozzáadott érték a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél.....	28
18. ábra Hozzáadott érték/ Árbevétel a fejlesztő, gyártó, kereskedelmi cégeknél.....	29
19. ábra Écs/Árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél.....	30
20. ábra Egy főre jutó árbevétel a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél	32
21. ábra Bérköltség/Árbevétel a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél	33
22. ábra Egy főre jutó bérköltség a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél	34
23. ábra Egy főre jutó hozzáadott érték a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél.....	35
24. ábra Hozzáadott érték/Árbevétel a szolgáltató/gyártó/kereskedelmi cégeknél	36
25. ábra Écs/Árbevétel a fejlesztő/gyártó/kereskedelmi cégeknél.....	37
26. ábra Árbevétel/fő, Bérköltség/ Árbevétel, Bérköltség/fő rangsor	38
27. ábra Hozzáadott érték/fő, Hozzáadott érték/Árbevétel rangsor.....	39
28. ábra Értékcsökkenési leírás/ Árbevétel rangsor.....	39
29. ábra A kutatás logikai váza	41
30. ábra A kitöltő vállalkozások székhely szerinti megoszlása	43
31. ábra A kitöltők vállalkozás típus szerinti megoszlása	43
32. ábra A kitöltők legmeghatározóbb tevékenységi kör szerinti megoszlása	44
33. ábra A kitöltő kategóriákba sorolása	44
34. ábra A kitöltők tulajdoni viszony szerinti megoszlása	45
35. ábra Foglalkoztatottak száma a kitöltő	45
36. ábra A kitöltők árbevételre vetített teljes bérköltsége	46
37. ábra Árbevétel arányos bértömeg várható alakulása	46
38. ábra Stratégiai fókuszok az árbevétel növelésére	47
39. ábra Árbevétel növekedésének lehetőségei	47
40. ábra A K+F tevékenység végzése a vizsgált vállalkozásoknál.....	48
41. ábra A kitöltők fejlesztései az elmúlt 5 évben	49
42. ábra Beruházási tervek az elkövetkezendő 5 évben	50
43. ábra Fejlesztési tervek értékben.....	50
44. ábra Fontossági sorrend a vizsgált vállalatoknál.....	51

45. ábra Hozzáadott érték növelésének lehetőségei.....	52
46. ábra Kulcstényezők fontossági értékelése	53
47. ábra Egy főre jutó képzési idő a vizsgált	54
48. ábra Együttműködések a tudásmegosztásban	55
49. ábra Tudásalapú, innovációs kör	58
50. ábra Technológiai tényezők az ipar 4.0 tükrében.....	62
51. ábra Kitörési lehetőségek.....	64
52. ábra Zalaegerszegi Járműipari Tesztpálya.....	66
53. ábra Többszintű tesztelési környezet.....	67
54. ábra Projektfázisok	67
55. ábra Tesztpálya szolgáltatás portfólió	68
56. ábra Triple Helix modell.....	70
57. ábra ZONE technológiai park modell	71
58. ábra A tesztpálya vonzáskörzete.....	73

IX. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat Népeség kor és nemek szerint Zalaegerszeg	5
2. táblázat Regisztrált munkanélküliek száma	6
3. táblázat Objektív vizsgálatok összefoglalása	40
4. táblázat A hipotézisvizsgálatok eredményeinek összegzése	56
5. táblázat Napjaink stratégiai kihívásai	63

X. Mellékletek

I. számú melléklet: Primer kutatás- Az online kutatás kérdőíve

Felmérés a hozzáadott értékről

Tisztelt Kitöltő!

Az alábbi kérdőív kitöltésében szeretném a segítségét kérni, amely jelentős támogatást biztosítana a szakdolgozatom elkészítéséhez. A felmérés során az előállított érték összefüggéseit vizsgálom a különböző gazdasági szektorokban. A kérdőív kitöltése 5-10 percet vesz igénybe és anonim. Fáradozását és együttműködését előre is köszönve,

Tisztelettel:

Simon Dóra hallgató, BGE Gazdálkodási Kar, Zalaegerszeg

I. ALAPADATOK

1. Kérem adja meg a vállalkozás székhelyét!

- Zalaegerszeg
- Nagykanizsa
- Keszthely
- Hévíz
- Lenti
- Zalaszentgrót
- Zalalövő
- Egyéb

2. Kérem adja meg a vállalkozás típusát!

- mikrovállalkozás
- kisvállalkozás
- középvállalkozás
- nagyvállalat
- Egyéb

3. Jelölje meg a vállalkozásnak a két legmeghatározóbb tevékenységi körét! (több válasz lehetséges)

- Mezőgazdaság, erdészet

- Bányászat
- Feldolgozóipar
- Építőipar
- Kereskedelem
- Szállítás, raktározás
- Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- Pénzügyi, biztosítási tevékenység
- Adminisztratív és szolg. tevékenység
- Informatika/számítástechnika
- Oktatás
- Egészségügy
- Egyéb

4. Mely kategóriába sorolható az Ön cége?

- gyártó/termelő
- kereskedő
- fejlesztő
- egyéb szolgáltató
- 15-20 éve
- több mint 25 éve

5. Milyen tulajdonban van a vállalkozása?

- 100% magyar tulajdon
- Többségi magyar tulajdon
- Többségi külföldi tulajdon
- 100% külföldi tulajdon
- 50-50% külföldi és magyar tulajdon

6. Kérem adja meg a foglalkoztatottak számát az Ön vállalkozását illetően:

II. Árbevételre, bérköltségre vonatkozó adatok, elképzelések felmérése

7. Kérem adja meg az utolsó lezárt üzleti év beszámolója alapján az árbevételre vetített teljes bérköltség nagyságát!

- 0,5%
- 6-10%
- 11-15%
- 16-20%
- 21-30%

- 31-40%
- 41-75%
- 75%-nál nagyobb

8. A jövőben várhatóan miképpen alakul árbevétel arányosan a bérköltségtömeg?

- Nőni fog
- Stagnál
- Csökkeni fog

9. Hol vannak a cégnél a stratégiai fókuszok az árbevétel növekedése érdekében? (több válasz lehetséges)

- Új tevékenység létrehozása
- Új technológia bevezetése
- Fejlesztés HR területen
- Folyamatok optimalizálása
- Együttműködések kiépítése
- Egyéb
- Fejlesztés HR területen
- Folyamatok optimalizálása
- Együttműködések kiépítése
- Egyéb

III. Fejlesztési aktivitás, jövőbeni beruházási tervek felmérése

10. Az Ön vállalkozásánál a K+F tevékenységet hogyan végzik?

- Saját apparátussal
- Kiszervezéssel (Outsourcing)
- Fejlesztő céggel
- Egyetemi együttműködéssel
- Partnervállalati együttműködéssel
- Egyéb

11. Az Ön vállalkozása milyen fejlesztéseket hajtott végre az elmúlt 5 évben! (több válasz lehetséges)

- Semmilyen fejlesztést nem hajtott végre
- Technológiai fejlesztés
- Termékfejlesztés
- Szolgáltatásfejlesztés
- Létszámbővítés
- Profitbővítés
- Saját K+F tevékenység

- Ingatlan vásárlás/ bővítés
- Egyéb

12. Az Ön vállalkozása milyen beruházásokat tervez az elkövetkezendő 5 évben? (több válasz lehetséges)

- Semmilyen beruházást nem tervezünk
- Létszámbővítés
- Profilbővítés
- Technológiai fejlesztés
- Kapacitásbővítés
- K+F tevékenység bevezetése
- Szervezetfejlesztés HR oldalon
- Szolgáltatásfejlesztés
- Eszközbeszerzés
- Ingatlanberuházás (pl. új telephely, üzemcsarnok)
- Egyéb

13. Milyen volumenű fejlesztéseket tervez az elkövetkezendő 5 évben?

- 5 millió forint alatti
- 5-10 millió forint között
- 10-15 millió forint között
- 15-20 millió forint között
- 20 millió forint felett

IV. Innovációra, hozzáadott értékre, ipar 4.0-ra vonatkozó jellemzők felmérése

14. Mennyire tartja fontosnak az innovatív megoldásokat a vállalkozásánál? (Értékelje az alábbi skálán!)

1 2 3 4 5 6

Egyáltalán nem Teljes mértékben

15. Mennyire tartja innovatívnak a vállalkozását? (Értékelje az alábbi skálán!)

1 2 3 4 5 6

Egyáltalán nem Teljes mértékben

16. Mennyire tartja fontosnak a vállalatnál megjelenő hozzáadott érték nagyságát? (Értékelje az alábbi skálán!)

1 2 3 4 5 6

Egyáltalán nem Teljes mértékben

17. Véleménye szerint mennyire hat az ipar 4.0 az Ön vállalkozására?

(Jelölje az alábbi értékelőskálán!)

	1	2	3	4	5	6	
Egyáltalán	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Teljes
nem							mértékben

18. Milyen területeken jelenik meg elsősorban az ipar 4.0 hatása a vállalkozásnál? (Amennyiben van.)

19. Miben látja a hozzáadott érték növekedésének lehetőségét a vállalatnál?

- Magasan kvalifikált munkaerő
- Folyamatszervezés
- K+F+I
- Vállalati infrastruktúra fejlesztése
- Technológiai fejlesztés
- Marketing, értékesítés fejlesztése
- Új szervezeti megoldások
- Egyéb

20. Milyenek értékeli a cégre vonatkozóan az alábbi tényezőket? (1- nagyon gyenge, 6- kimagasló)

	1	2	3	4	5	6
K+F tevékenység	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fejlett technológiai háttér	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Digitális megoldások	☐	☐	☐	☐	☐	☐
HR színvonala	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Marketing tevékenység	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Online megoldások	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Munkaerő minősége	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stratégiai gondolkodás	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Menedzsment minősége	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Együttműködés egyetemekkel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Duális képzésben való részvétel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minőségbiztosítás	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kapcsolat kutatóközpontokkal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Belső controlling terület	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Belső logisztikai terület	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vállalati irányítási rendszerek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ügyfélkapcsolati rendszer (CRM)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Társadalmi felelősségvállalás (CSR)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teljesítményértékelő rendszer működtetése	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Munkaerő folyamatos képzése	☐	☐	☐	☐	☐	☐

VI. Tudásépítésre, képzésre vonatkozó felmérések

21. Kérem adja meg az egy főre jutó képzési idő/év nagyságát az Ön vállalkozásánál!

- nincs
- 0-10 óra
- 10-50 óra
- több

22. Együttműködik-e vállalata szakmai tudás átadásában, megosztásában, oktatásában?

- Igen
- Nem

23. Ha igen, kikkel és milyen formában?

SZERZŐI NYILATKOZAT

Alulírott, Simon Dóra büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Zalaegerszeg, 2018.november 22.

Simon Dóra sk.

hallgató aláírása

BGE

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
ALKALMAZOTT TUDOMÁNYOK EGYETEME

GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGRSZEG

ÖSSZEFOGLALÁS

HOZZÁADOTT ÉRTÉK KÜLÖNBÖZŐSÉGEN ALAPULÓ ZALAEGRSZEGI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ szakdolgozat címe

SIMON DÓRA
Hallgató neve

Nappali tagozat/Gazdálkodási és menedzsment/Szolgáltatásmenedzsment
tagozat/csoport/szak/szakirány

Dolgozatomban a hozzáadott érték nagyságrendjének függvényében a zalaegerszegi gazdaságra vonatkozó fejlesztési lehetőségeket vizsgálom.

Témaválasztásom indokai között megemlíteném, hogy jelenlegi szakmai gyakorlatomat az Autóipari Próbapálya Zala Kft-nél töltöm. A cég fő tevékenysége a zalaegerszegi járműipari tesztpálya megvalósításához kapcsolódó feladatok ellátása, a beruházás koordinálása, valamint a tesztpálya versenyképes üzemeltetésének előkészítése. Az Európában is egyedülálló fejlesztés, valamint Magyarország egyik legnagyobb beruházásaként megvalósuló járműipari tesztpálya aktuális témát adott szakdolgozatomhoz.

Dolgozatomat 4 fő pillére építtem fel. Elsőként egy helyzetelemzés keretein belül Zalaegerszeg városát, majd a globális trendek zalai vonatkozásait mutatom be. Ezen belül a demográfiai, munkaerőpiaci adatokat vizsgáltam, beleértve a zalai iparszerkezet alakulását az elmúlt évtizedekre visszamenőleg.

Ezen trendek vizsgálata fontos részét képezik a gazdaságfejlesztési struktúra irányainak, hiszen szemlélteti a potenciális változásokat, lehetőségeket a várost és a térséget illetően.

A folytatásban a hozzáadott érték elméleti megközelítésén túl, a gyakorlati fókuszok bemutatására is sor került. E tekintetben kétirányú kutatást végeztem, amely egy objektív és egy szubjektív vizsgálatból tevődik össze.

A hozzáadott érték elemzése rendkívül komplex összefüggéseket tárt fel. Az országos objektív kutatás során megismerhettük az országos tendenciákat, majd ennek tükrében rávilágítottam a térségi vállalatok jellemzőire is a hozzáadott érték szempontjából.

A hipotézisvizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a fejlesztő típusú vállalatokat magas hozzáadott érték jellemzi. Ennek egyik fő komponense a humán erőforrás által generált hozzáadott érték nagyságrendje lehet. Az elemzésekből adódó eredmények alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a fejlesztő környezetben tevékenykedő vállalatok potenciális elemei lehetnek egy tudásalapú, innovatív jelentős hozzáadott értékkel működő gazdasági környezetnek.

A szubjektív vizsgálat során egy primer kutatásom keretein belül a zalai térségben működő vállalatok fejlesztési elképzelései kerültek felmérésre, amely megerősítette feltételezéseimet, amely szerint:

- a vállalatok kutatás-fejlesztési kezdeményezései a térségben háttérbe szorulnak;
- kevés a képzésre, valamint a humán erőforrás oktatására fordított idő;
- a vizsgált vállalatok nem a kvalitatív, hanem a kvantitatív fejlődésben látják a növekedési lehetőségeket;
- tudásépítés és a tudásalapú gazdaságfejlesztés lehetőségeit az ipar 4.0 változásainak megfelelően kevesen használják ki.

A dolgozat következő részében az innováció, mint gazdaságfejlesztési erőforrás lehetőségeire tértem ki. Elsősorban kitörési pontok és megoldási irányok kerültek meghatározásra a tudásalapú, innovatív gazdaság irányába a zalai katalizátor projekt tükrében.

A vizsgálataim tapasztalata alapján a jövőben komoly gazdasági fejlesztésre nyílnak lehetőségek az innovációs potenciál előremozdításával, fejlesztésével oly módon, hogy a működés során a vállalatok magasabb hozzáadott értékű termékeket, illetve gyártási kultúrákat honosíthatnak meg.

A térségi fejlődés ütemének javítását számos fejlesztő tevékenységet folytató egység, vállalat betelepítésével lehetne felgyorsítani. Ennek központi kapcsolati eleme, illetve a tudáskészség- és képesség generálása zalaegerszegi járműipari tesztpálya köré épülő ökoszisztémában, mint a térség katalizátorában képzelhető el.